

BORGARTING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 02.09.2025

Saksnr.: 24-107153AST-BORG/03

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer

Mette D. Trovik
Eirik Vikanes

Meddommere:

Rådgiver
Daglig leder
Arealplanlegger
IT konsulent
Trendforsker

Kristian Dahl
Aage Christian Petersen
Ingerid Marie Lorentzen Norum
Gunn Inger Aasen
Lene Michelle Stannett Orme

Tiltalt

Anders Besseberg

Advokat Fredrik Berg
Advokat Ruth Haile
Tesfazion

Påtalemyndighet

Økokrim

Førstestatsadvokat
Marianne Djupesland
Politiadvokat Marthe
Stømner Smestad

Statsadvokatene ved Økokrim har ved tiltalebeslutning 29. mars 2023 satt Anders Besseberg, født 25. februar 1946, under tiltale for overtredelse av:

for perioden frem til 01.10.2015:

straffeloven (1902) § 276 b første ledd, jf. annet ledd, jf. § 276 a første ledd bokstav a

for seg eller andre å ha krevd, mottatt eller akseptert et tilbud om utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, herunder også i utlandet. Korrupsjonen ansees som grov bant annet fordi den er forøvd ved brudd på den særlige tillit som følger hans verv eller oppdrag og fordi den har gitt betydelig økonomisk fordel,

og for perioden etter 01.10.2015:

straffeloven (2005) § 388, jf. § 387 første ledd bokstav a, jf. annet ledd

for å ha for seg eller andre krevd, mottatt eller akseptert et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag. Med stilling, verv eller oppdrag menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet. Korrupsjonen er grov fordi det særlig legges vekt på at handlingen er forøvd ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling, verv eller oppdrag, og fordi den har hatt til følge betydelig økonomisk fordel.

Grunnlag:

Mens Besseberg hadde bopel i Vestfossen i Norge og i sammenheng med hans verv som president i Det internasjonale skiskytterforbundet (The International Biathlon Union (IBU)) krevde, aksepterte eller mottok han i perioden 2006 - 2018 følgende goder:

- En gang i 2011, trolig i forbindelse med styremøte nr 100 i IBU i mars 2011 i Khanty-Mansiysk i Russland fikk han en klokke av typen Omega (farge kobber/sort) fra en myndighetsperson innen russisk skiskyting. Verdien av klokken var ca NOK 195 000,-
- En gang trolig i april 2013, og forut for vinter-OL i Sotsji i Russland i 2014, aksepterte han tilbud om en prostituert som ble skaffet ham av fra en myndighetsperson innen russisk skiskyting. Dette skjedde sannsynligvis i tilknytning til et showrenn i skiskyting i Moskva
- En gang trolig i 2011, og under et arrangement for skiskyting i Russland, mottok han en Hublot klokke av en russisk myndighetsperson i Ugra-regionen. Klokken var verdt ca NOK 70 000,-.
- I april 2013 i forbindelse med en reise til Tjumen i Russland ble han av russiske myndighetspersoner påspandert opphold og jakt- og fisketur ved et jakt-resort, dit han ble bragt i helikopter. Under oppholdet ble det jaktet på elg, villsvin og hjort.

- I 2013 under avslutningen av verdenscupen i skiskyting i Holmenkollen i Norge mottok han en klokke av typen Ulysses Nardin (farge: sort m/skinrem) av en myndighetsperson innen russisk skiskyting. Verdien av klokken var ca NOK 40 000,-

- I oktober 2015 ble han av en myndighetsperson i Tjumen i Russland, påspandert en jakttur til Tjumen. Besseberg mottok også gratis et trofé etter felling av en maralhjort.

- I perioden 2015 til 2018 aksepterte Besseberg ved flere anledninger tilbud omprostituerte organisert og tilbudt ham av myndighetspersoner knyttet til russisk skiskyting. Samværet med en kvinne over flere dager og netter ble tilrettelagt for ham av slike personer ved minst to anledninger, dvs. trolig i mars 2016 i Khanty-Mansijsk i Russland i forbindelse med et IBU verdenscuparrangement, og i mars 2018 i Tjumen i Russland i forbindelse med IBU verdenscupavslutningen.

- I mars 2018 i anledning opphold i Tjumen i Russland ble Besseberg påspandert av russiske myndighetspersoner jakt- og fisketur med overnatting og bevertning på et jaktresort i Russland. Under turen felte Besseberg maralhjort og villsvin.

- I perioden 2006 - 2018 hadde Besseberg en stående avtale om å delta på jaktturet med eier og daglig leder i selskapet APF Marketing Services GmbH (heretter "APF"), som senere var konsulent for Infront Austria GmbH (heretter "Infront") og medlem av Infronts rådgivende organ. Jaktopphold og jakttrofeer var gratis for Besseberg og ble bekostet av vedkommende, dennes selskap eller av Infront. Jakten fant sted jevnlig én til tre ganger pr. år i Østerrike og/eller Tsjekkia og/eller Liechtenstein på eksklusive jaktområder. Vanligvis mottok Besseberg også trofeer av dyrene han felte. APF og senere Infront hadde i denne perioden avtaler med IBU om markedsførings- og sponsorrettigheter til IBU skiskytingsarrangementer eller var i forhandlinger med IBU om slike avtaler, som Besseberg godkjente/signerte i egenskap av president i IBU.

- I perioden 2011- 2018 ved sin bopel i Norge disponerte Besseberg privat en bil av typen BMW X5 som Infront dekket leasingkostnadene for. Verdien av dette utgjorde ca. NOK 850 000.

Fordelene anses som utilbørlige, og overtredelsen anses som grov, særlig pga av verdien, fordi det var manglende åpenhet om godene han mottok, fordi Besseberg ved å ta imot godene brøt den tillit som fulgte hans verv i IBU, fordi han handlet i strid med IBUs retningslinjer og fordi han i kraft av sin rolle i IBU hadde mulighet til å påvirke avgjørelser av betydning for russisk skiskyting og for APF/Infront.

Aktor rettet enkelte tids- og stedsangivelser i tiltalebeslutningen under hovedforhandling for tingretten. Den rettede tiltalebeslutningen er gjengitt ovenfor.

Buskerud tingrett avsa 12. april 2024 dom med slik domsslutning:

1. Anders Besseberg, født 25.02.1946, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276 b første ledd, jf. annet ledd, jf. § 276 a første ledd bokstav a (for perioden frem til 1. oktober 2015) og straffeloven (2005) § 388, jf. § 387 første

ledd bokstav a, jf. annet ledd (for perioden etter 1. oktober 2015) til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 1 – én – måned.

2. Anders Besseberg dømmes til å tåle inndragning til staten, jf. straffeloven § 67, av
 - a. klokke av typen Omega (beslag A-1-3-15)
 - b. klokke av typen Ulysses-Nardin (beslag A-1-3-19)
 - c. bogmontasje av muflon (dok 09,11, figur 56)
 - d. bogmontasje av maralhjort (dok 09,11, figur 39)
 - e. muflonskalle (dok 09,11, beslag A-2.1.1.1)
 - f. hjorteskalle, åttetagger (dok 09,11, figur 23)
 - g. hjorteskalle, tolvtagger (dok 09,11, figur 72)
 - h. hjorteskalle, ellevetagger (dok 09,11, figur 40)
 - i. gemseskalle (dok 09,11, figur 48)
 - j. kr 1.410.836 (kronerénmillionfirehundreogtitusenåttehundreogrettiseks)

3. Det idømmes ikke saksomkostninger.

Anders Besseberg har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen, straffutmålingen og inndragningsavgjørelsen. Anken over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og inndragningsavgjørelsen er henvist til ankeforhandling ved Borgarting lagmannsretts beslutning 7. oktober 2024.

Ankeforhandling er holdt over 21 rettsdager i perioden 23. april til 28. mai 2025 i Borgarting lagmannsretts hus. Anders Besseberg og 25 vitner har gitt forklaring. Øvrig bevisførsel fremgår av rettsboken.

Aktor la ned følgende påstand:

1. Anders Besseberg, f. 25.02.1946, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276 b første ledd, jf. annet ledd, jf. § 276 a første ledd bokstav a (for perioden frem til 01.10.2015) og straffeloven (2005) § 388, jf. § 387 første ledd bokstav a, jf. annet ledd (for perioden etter 01.10.2015) til en straff
 - a. av fengsel i 3 – tre – år og 6 – seks – måneder, og
 - b. en bot på kr 750 000 (syvhundreogfemtitusen), subsidiært fengsel i 21 – tjueen – dager, jf. straffeloven §§ 54, første ledd bokstav a, jf. andre ledd.
2. Anders Besseberg, f. 25.02.1946, dømmes til å tåle inndragning til staten, jf. straffeloven § 67, av:
 - a. klokke av typen Omega (beslag A-1-3-15)
 - b. klokke av typen Hublot (beslag A-1-9-15)
 - c. klokke av typen Ulysses-Nardin (beslag A-1-3-19)
 - d. bogmontasje av muflon (dok 09,11, figur 56)

- e. bogmontasje av maralhjort (dok 09,11, figur 39)
 - f. muflonskalle (dok 09,11, beslag A-2.1.1.1)
 - g. hjorteskalle, åttetagger (dok 09,11, figur 23)
 - h. hjorteskalle, tolvtagger (dok 09,11, figur 72)
 - i. gemseskalle (dok 09,11, figur 48)
 - j. kr 1 480 000 (kronerénmillionfirehundreogåttitusen)
3. Anders Besseberg, f. 25.02.1946, dømmes til å betale saksomkostninger til det offentlige fastsatt etter rettens skjønn.

Forsvarer la ned følgende påstand:

1. Anders Besseberg frifinnes for tiltalebeslutningen og inndragningskravet.
2. Subsidiært: Anders Besseberg anses på mildeste måte.

LAGMANNSRETTENS VURDERING

1. Innledning og oversikt

Saken gjelder en tiltale om grov korrupsjon. Anders Besseberg er tiltalt for å ha akseptert eller mottatt en rekke utilbørlige fordeler i anledning sin stilling som president i det internasjonale skiskytterforbundet, International Biathlon Union (IBU). Besseberg var president i IBU fra etableringen i 1993 frem til 2018.

Tiltalen dekker en periode som strekker seg fra 2006 til 2018. Den beskriver ett sammenhengende straffbart forhold. De utilbørlige fordelene som er omfattet av tiltalen, er nærmere angitt i ti strekpunkter. Åtte av disse punktene gjelder fordeler – i form av klokke, deltakelse på jakt og samvær med kvinner/prostituerte – som skal være mottatt eller tilbudt fra russiske myndighetspersoner. To av punktene gjelder fordeler – i form av deltakelse på jakt og en leasingbil – som er knyttet til selskapet Infront Austria GmbH (Infront). Infront har i mange år hatt en markedsavtale med IBU. Med unntak av jaktturene knyttet til Infront, skal samtlige forhold ha funnet sted fra og med 2011.

Tiltalen gjelder såkalt «smøring». Grunnlaget i tiltalen beskriver ikke at Besseberg har gitt noen form for gjenytelse til tilbyderer/giveren eller andre. Det er utvilsomt og uomtvistet at også smøring er omfattet av den norske straffebestemmelsen mot korrupsjon, som behandles nærmere i punkt 3.1.

Under ankeforhandlingen har det vært en del bevisførsel som Besseberg har oppfattet som beskyldninger om blant annet gjenytelser fra hans side, og som forsvarer har betegnet «skyggesaker». Som lagmannsretten vil komme tilbake til, inngår det et påvirkningselement i den utilbørlighetsvurderingen som skal foretas etter korrupsjonsbestemmelsen. I den forbindelse er Bessebergs muligheter for å påvirke ulike

beslutninger av betydning, og lagmannsretten har oppfattet at en del av bevisførselen har knyttet seg til dette spørsmålet. Dessuten vil faktisk påvirkning fra Bessebergs side – som kan knyttes til mottatte fordeler – kunne være et moment i straffutmålingen.

Vesentlige deler av faktum er uomtvistet. Dette gjelder blant annet mottak av klokker, deltakelse på jaktturet og disponering av en leasingbil. De sentrale bevissspørsmålene for disse strekpunktene i tiltalen er om mottatte fordeler er utilbørlige og om Besseberg har mottatt disse fordelene i anledning sitt verv som president i IBU. Lagmannsretten kommer nærmere tilbake til disse spørsmålene under behandlingen av hvert enkelt strekpunkt. Besseberg har ikke erkjent straffeskyld for noen del av tiltalen.

En samlet lagmannsrett har kommet til at Besseberg er skyldig i grov korrupsjon. Det er dissens om enkelte av strekpunktene i tiltalen. Lagmannsretten viser til gjennomgangen av disse i punkt 4. Lagmannsrettens flertall har kommet til at riktig straff er fengsel i 3 år. I tillegg gis påtalemyndigheten medhold i deler av påstanden om inndragning.

2. Sakens bakgrunn

2.1 Om IBU og Bessebergs rolle

IBU er en paraplyorganisasjon for de nasjonale forbundene for skiskyting. Det er opplyst at IBU i dag har rundt 60 medlemmer, dels nasjonale skiskytterforbund slik som Norges skiskytterforbund (NSSF) og det russiske skiskytterforbundet (RBU), og dels nasjonale skiforbund slik som det tyske skiforbundet. RBUs medlemskap er for tiden suspendert.

Som nevnt innledningsvis, ble IBU stiftet i 1993 med Besseberg som organisasjonens første president. På den tiden var skiskyting en liten idrett. Under Bessebergs tid som president i IBU, har skiskyting vokst til å bli en av de mest populære vinteridrettene, med økte seertall, inntekter og oppmerksomhet. Skiskyting er særlig populært i de nordiske landene, Mellom-Europa og Russland. Skiskyting har fra 1960-tallet vært på programmet til de olympiske vinterlekene, inkludert for kvinner siden 1992, og med flere etterfølgende utvidelser av antall øvelser. Bessebergs sentrale betydning for skiskytingens vekst og utvikling er uomtvistet, og har blitt fremhevet av nær sagt alle vitner som har forklart seg for lagmannsretten.

IBU fastsetter det internasjonale regelverket for skiskyttersporten. IBU står også for avviklingen av internasjonale konkurranser slik som verdenscup, VM, IBU-cupen og øvelsene i skiskyting under OL. Det er IBUs kongress, dvs. stemmeberettigede medlemmer, som velger arrangørsted for VM, mens styret i IBU (Executive Board) – etter innstilling fra teknisk komité (Technical Committee) – bestemmer arrangørsteder og kalenderen for verdenscupen. Et arrangørsted må ha en såkalt A-lisens for å bli tildelt VM eller verdenscup. Styret i IBU utsteder slik lisens etter innstilling fra teknisk komité.

IBU er en «non-profit» organisasjon. Den har hovedkontor i Salzburg, Østerrike, og er derfor underlagt østerriksk lovgivning. Hovedkontoret er ansvarlig for den daglige driften, basert på regelverket og beslutningene til kongressen og styret. Kontoret ledes av generalsekretæren. Nicole Rühr (tidligere Resch) var generalsekretær fra 2009 til 2018, dvs. det meste av perioden omfattet av tiltalen.

IBUs samlede regelsett (IBU Rules) omfatter blant annet vedtektene (Constitution), disiplinærregler, anti-doping regler og – fra 2012 – et eget etisk regelverk. Kongressen har vedtatt flere endringer av reglene gjennom årene, men uten at det får betydning for denne saken.

Kongressen var i tiltaleperioden – og er fortsatt – IBUs øverste lovgivende organ. Den ordinære kongressen ble avholdt annethvert år i partallsår. I visse tilfeller kunne eller skulle det kalles inn til ekstraordinær kongress. Kongressen hadde myndigheten til blant annet å vedta vedtektsendringer og godkjenne regnskap og budsjett frem til neste ordinære kongress. Som nevnt ovenfor, avgjorde kongressen hvilket arrangørsted som skulle tildeles VM. Det var også kongressen som valgte president og øvrige medlemmer av styret. Disse ble valgt for en periode på fire år. Kongressen valgte dessuten medlemmene av teknisk komité og såkalte valgte revisorer (elected auditors). Disse hadde også en funksjonsperiode på fire år. Styret, med bistand fra generalsekretæren, var ansvarlig for å innkalle til kongressen. Både styret og medlemsforbund kunne foreslå saker til behandling på kongressen. Presidenten ledet kongressmøtet. De nasjonale forbundene med fullt medlemskap hadde stemmerett på kongressen. Verken presidenten eller øvrige styremedlemmer hadde stemmerett.

De valgte revisorene skulle være uavhengige av IBU og de nasjonale forbundene. Oppgaven var blant å gjennomgå regnskapene og kontrollere at de ulike IBU-organene handlet i samsvar med vedtektene og kongressens beslutninger. Revisorene rapporterte til styret og kongressen. Kalle Lähdesmäki og Ray Kokkonen var valgte revisorer i perioden 2010 til 2014 da Bessebergs leasingbil, som er nevnt i tiltalen, ble et tema.

Styret var i tiltaleperioden – og er fortsatt – det utøvende organet i IBU. Det hadde ansvar for å drive IBU i samsvar med vedtektene og kongressens beslutninger. I tillegg til å tildele lisenser og verdenscup, var styret blant annet ansvarlig for å fremforhandle viktige avtaler på vegne av IBU. Dette omfattet avtaler om markedsrettigheter og TV-rettigheter. I henhold til vedtektene var det presidenten og visepresident for økonomi som skulle signere avtaler på vegne av IBU.

Styret i IBU har hele tiden bestått av ni medlemmer. Fra 2006 til 2018 var disse president Besseberg, første visepresident og sju andre visepresidenter med ulike ansvarsområder slik som økonomi, markedsføring og sport. Det var relativt få utskiftninger av styremedlemmer i løpet av denne perioden. Eksempelvis var Klaus Leistner fra det østerrikske skiforbundet

visepresident for økonomi i hele perioden, mens Thomas Pfülller fra det tyske skiforbundet var visepresident for markedsføring fra 2010 til 2018. En representant for Russland, men da tre forskjellige personer, var første visepresident i hele perioden. Det nevnes at alle styremedlemmene, med unntak av Besseberg fra rundt 2000, hadde parallelle verv i sine respektive nasjonale forbund.

Styret hadde møte fire til seks ganger i året. Generalsekretæren deltok i møtene som styresekretær, men uten stemmerett. Som president, var Besseberg styrets leder. Han var ansvarlig for å innkalle til styremøter og foreslå agendaen. Styret traff vedtak ved vanlig flertall. Ved stemmelikhet telte presidentens stemme dobbelt. Det ble utarbeidet protokoll fra alle styremøtene.

Det følger av vedtektene at presidenten representerer IBU i alle viktige saker. Foruten de oppgavene som allerede er beskrevet ovenfor, overvåket presidenten generalsekretærens og hovedkontorets arbeid. Generalsekretær Rühr hadde hyppig kontakt med Besseberg som president. Det presiseres at Besseberg hele tiden har vært bosatt i og utøvet sitt presidentverv fra Norge.

Vervet som president, innebar omfattende reisevirksomhet utenfor Norge. Besseberg deltok på kongresser, styremøter og var til stede på ulike konkurranser som verdenscup og VM. Han satt også i styret til WADA (World Anti-Doping Agency) fra 1999 til 2018. Presidentvervet i IBU var ulønnet så lenge Besseberg hadde vervet. Han mottok imidlertid en kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste. Beløpet fremgikk som en egen post i budsjettet som kongressen godkjente. I budsjettene for 2013 til 2015 var beløpet fastsatt til 30 000 euro per år. Besseberg benyttet ikke hele denne rammen hvert år. IBU refunderte også Bessebergs utgifter til blant annet reiser, inkludert diettgodtgjørelse, basert på kostnadsoversikter som Besseberg utarbeidet og sendte til IBU én til to ganger i året.

IBU vedtok et eget etisk regelverk i 2012. Det er uomtvistet at Besseberg, som president i IBU, hadde en plikt til å følge de etiske reglene. I regelverket er det et innledende avsnitt om at alle som opptre på vegne av IBU, skal unngå handlinger som kan skade omdømmet til IBU eller skiskytingsidretten. En tilsvarende regel følger også av IBUs disiplinære regler, jf. artikkel 3.3, som gjaldt i alle fall fra 2008. Det følger videre av de etiske reglene punkt 1.3 at representantene for IBU skal opptre på en verdig måte, og handle med pålitelighet og integritet. I samme punkt er det bestemt at de ikke skal misbruke sin stilling til egen vinning eller for personlige formål. I punkt 2 er det dessuten en egen bestemmelse om interessekonflikter. De som har personlige interesser som med rimelighet kan anses å bli berørt av beslutninger eller policy i en IBU-sak, skal avstå fra deltakelse i beslutningsprosessen. Lagmannsretten tilføyer at det forelå et utkast til de etiske reglene i 2011 som inneholdt en mer detaljert regulering enn det regelverket som ble vedtatt. I utkastet var det blant annet en egen bestemmelse om forbud mot mottak av fordeler med en verdi over 100 euro.

Etter at Besseberg gikk av som president i 2018, etablerte IBU en egen etikkenhet, som heter Biathlon Integrity Unit (BIU). I kjølvannet av den østerrikske etterforskningen i saken, opprettet IBU en granskningskommisjon, betegnet External Review Commission. Kommisjonen publiserte sin rapport i januar 2021. Rapporten medførte at BIU reiste disiplinærsak mot Besseberg for brudd på IBUs etiske regelverk. For lagmannsretten er det opplyst at Besseberg ble dømt for brudd på disse reglene ved en avgjørelse i 2022 og utestengt fra verv i IBU. Denne avgjørelsen er i mars 2025 opprettholdt av idrettens voldgiftsrett (CAS). Det er opplyst at CAS i liten grad behandlet de materielle spørsmålene. Lagmannsretten presiserer at ingen av disse avgjørelsene er av betydning for de strafferettslige vurderingene i saken.

2.2 Oversikt over etterforskningen i saken

Etter vinter-OL i Sotsji, Russland i 2014, kom det etter hvert flere beskyldninger om organisert doping av russiske utøvere. Dette medførte at WADA iverksatte en granskning av disse påstandene. Granskningen munnet ut i McLaren I-rapporten i juli 2016 og McLaren II-rapporten i desember 2016. På et tidspunkt skal noen ha varslet om mulige bestikkelser innad i IBU knyttet til russisk doping. Høsten 2017 iverksatte østerriksk politi etterforskning som rettet seg mot Besseberg og Nicole Rühr. Det ble blant annet foretatt kommunikasjonskontroll fra desember 2017. Østerriksk politi fikk bistand fra Økokrim. Økokrim ransaket Bessebergs bolig tidlig i april 2018, og det ble samtidig gjennomført avhør av Besseberg på anmodning fra østerrikske myndigheter. Korrupsjonssaken mot Besseberg ble overført til Norge i mars 2020. Økokrim foretok ytterligere etterforskning, og i løpet av etterforskningen ble saken utvidet til å gjelde forholdet til Infront. Økokrim gjennomførte nye avhør av Besseberg i slutten av 2020 og tidlig i 2021 og avhør av vitner i 2021 og 2022. Tiltale ble så tatt ut i mars 2023. Som det fremgår ovenfor, foretok IBU en egen parallell granskning.

Det er fortsatt en pågående etterforskning i Østerrike av Besseberg og flere andre personer knyttet til forholdet mellom IBU og Infront. Anklagene om at Besseberg skal ha mottatt bestikkelser for å skjule russiske dopingsaker, er – slik lagmannsretten forstår det – henlagt. Saken mot Nicole Rühr er i sin helhet henlagt.

3. Rettslige utgangspunkter

3.1 Straffebestemmelsen mot korrupsjon

3.1.1 Innledning

Tiltalen gjelder passiv korrupsjon etter straffeloven § 387 første ledd bokstav a. Etter denne bestemmelsen straffes den som

for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag [...]

Det følger av andre ledd at også verv i utlandet er omfattet av bestemmelsen.

De nærmere vilkårene for straff gjennomgås i punkt 3.1.2 og 3.1.3.

En del av tiltalen gjelder perioden før gjeldende straffelov trådte i kraft 1. oktober 2015. Straffeloven (1902) § 276 a første ledd bokstav a jf. andre ledd, som ble innført i 2003, har tilsvarende innhold og vilkår som gjeldende bestemmelse. Dette innebærer at forarbeider og praksis om straffeloven (1902) § 276 a også har betydning for tolkningen av straffeloven § 387. Strafferammen er den samme i de to bestemmelsene. En anvendelse av straffeloven § 387 for hele tiltaleperioden vil ikke gi noe gunstigere resultat for Besseberg, jf. straffeloven § 3 første ledd.

3.1.2 De objektive straffbarhetsvilkårene

Det første objektive straffbarhetsvilkåret er at Besseberg har krevd, mottatt eller akseptert et tilbud om en *fordel*. Både jaktturer, jakttroféer, klokker og kostnadsfri leasingbil er fordeler i lovens forstand. Det samme gjelder seksuelle tjenester, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 54:

Det gjelder likevel ikke noe krav om at fordelene må ha en selvstendig materiell verdi, og fordelsbegrepet er også ellers ment å ha samme innhold som i straffeloven §§ 112, 113 og 405 b. Alt den passive bestikker ser seg tjent med eller kan dra nytte av, er å anse som en fordel i lovens forstand. Straff for korrupsjon kan derfor være aktuelt dersom den passive bestikker [...] mottar seksuelle tjenester.

Det andre objektive straffbarhetsvilkåret er at Besseberg har *krevd, mottatt eller akseptert et tilbud* om en fordel. Av sistnevnte alternativ følger at en fremtidig fordel omfattes, og at straffbar korrupsjon kan foreligge selv om Besseberg ikke har mottatt eller benyttet seg av en fordel, så lenge han har akseptert tilbudet. Lagmannsretten viser for øvrig til Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 57 om forståelsen av dette alternativet:

Som hovedregel må det også kreves at aksepten er kommet frem til den annen part. Hvorvidt det foreligger en fullbyrdet forbrytelse etter dette alternativet må likevel bero på en konkret vurdering. Det er ingen ting i veien for at et tilbud om en bestikkelse kan aksepteres ved passivitet eller konkludent atferd.

Det tredje objektive straffbarhetsvilkåret er at fordelene er *utilbørlig*. Av dette følger at det må foreligge et klart klanderverdig forhold fra Bessebergs side for at bestemmelsen om korrupsjon kommer til anvendelse. I HR-2022-1278-A avsnitt 57 (Tjøme) er det vist til Rt-2014-786 (Ruter) avsnitt 13, med videre henvisning til forarbeidene:

(13) Det følger allerede av bestemmelsens ordlyd at det bare er de utilbørlige forhold som rammes. Dette understrekes også i lovens forarbeider, jf. NOU 2002:22 side 39 og Ot.prp.nr.78 (2002–2003) side 34 og side 55. Straffelovrådet gir uttrykk for at det ligger en ganske sterk fordømmelse i uttrykket utilbørlig, og i proposisjonen understrekes det at det må foreligge et klart klanderverdig forhold for at bestemmelsen skal kunne anvendes. På side 29 i proposisjonen utdypes dette slik:

«Det er ikke tilstrekkelig at forholdet er kritikkverdig. Ved at loven bruker uttrykket 'utilbørlig' er det gitt en margin slik at tjenestemannen eller den næringsdrivende ikke skal kunne straffes med mindre det foreligger et ganske klart klanderverdig forhold. Vurderingen vil kunne variere noe fra område til område, og det må til syvende og sist overlates til domstolene å trekke grensen.»

Hva som er utilbørlig, vil endre seg med samfunnsutviklingen, jf. Ruter-dommen avsnitt 16. Det følger av avsnitt 14 i samme dom, med videre henvisning til Rt-2005-1628 avsnitt 16, at det må utvises varsomhet ved tolkningen av straffebestemmelser som bygger på denne typen rettslige standarder. Dette vil særlig gjelde når det aktuelle forholdet ligger mange år tilbake i tid. Videre kan vurderingen påvirkes av bransjepraksis og av kulturelle forhold i ulike land, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 56:

Det kan være store forskjeller fra land til land i forretningsmoral, forvaltningsskikk og sedvane. Etter departementets oppfatning kan utilbørlighetsvurderingen ikke stå upåvirket av forholdene i et annet land hvor bestikkelsen mottas eller ytes, eller hvor den passive bestikker har sitt virke.

Lagmannsretten vil også trekke frem følgende presisering i forarbeidene, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 55:

På noen livs- eller virksomhetsområder kan det ha dannet seg en «ukultur» i form av en aksept av utilbørlige fordeler. Påtalemyndigheten og domstolene skal ikke være forhindret fra å strafforfølge slike fordeler. Sedvane på det aktuelle området utgjør et sentralt moment i utilbørlighetsvurderingen, men er ikke uten videre avgjørende for hvor grensen for det utilbørlige skal trekkes.

Lagmannsretten presiserer at det følger klart av HR-2017-1776-A avsnitt 26 (Yara) at det ikke har betydning hvilket land som er berørt av korrupsjonshandlingen, når det først er konstatert en straffbar overtredelse. Korrupsjon skal ikke vurderes mildere fordi den er begått overfor en person i et korrupsjonsutsatt land.

Ved vurderingen av hva som er utilbørlig, må det foretas en totalvurdering av situasjonen. I Ruter-dommen avsnitt 22 er det vist til den oppsummeringen av utilbørlighetsvurderingen som er gitt i Ot.prp. nr.78 (2002–2003) side 29 og NOU 2002:22 side 31:

Ved vurderingen av hva som er 'utilbørlig', må det foretas en totalvurdering av situasjonen, hvor en rekke momenter vil spille inn, slik som formålet med ytelsen,

ytelsens art og verdi, hvilken grad av åpenhet som foreligger, hvilket regelsett som eksisterer i bedriften eller bransjen, om forholdet gjelder offentlige tjenestemenn eller privat næringsliv, og også ellers hvilken posisjon henholdsvis giver og mottaker til ytelsen har.

Momentene som er trukket frem i forarbeidene og rettspraksis, gjør seg også – i større eller mindre grad – gjeldende for utilbørighetsvurderingen av de fordelene som omfattes av tiltalen. Et annet moment som er trukket frem av påtalemyndigheten, er den særlige tilliten som fulgte med Bessebergs verv som øverste tillitsperson i en ikke-statlig organisasjon med ideelt formål. Lagmannsretten er enig i at dette tilsier en noe skjerpet norm, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 56. Det vises også til at brudd på den særlige tilliten er et moment som vektlegges i vurderingen av om korrupsjonen er grov, jf. straffeloven § 388 bokstav a og Ruter-dommen avsnitt 20.

For noen av de jaktturene som Besseberg har deltatt på, oppstår spørsmålet om grensedragningen mellom en utilbørlig fordel og ordinær representasjon som følger med presidentvervet i et internasjonalt forbund. Lagmannsretten viser her særlig til Ruter-dommen avsnitt 45 og 46:

(45) Ved fastleggelsen av den nedre grense for korrupsjonsbestemmelsen oppstår det en særlig terskel når fordelen er av samme karakter som ved ordinær representasjon. Dette er også fremhevet i forarbeidene. I Ot.prp.nr.78 (2002–2003) heter det på side 56:

«Selv offentlig ansatte må imidlertid kunne akseptere en invitasjon til en konsert, en middag eller et annet liknende arrangement betalt av andre enn arbeidsgiver, hvor også representanter for andre virksomheter eller etater er invitert, uten å stå i fare for å bli dømt for korrupsjon. Dette må gjelde selv om arrangementet ikke innebærer noe faglig opplegg.»

(46) Jeg er enig i dette. Når en fordel ikke er av varig karakter, den konsumeres i tilknytning til det arrangement som i seg selv er relevant for arbeidstakerens stilling, vil det normalt ikke være aktuelt å anvende straffelovens korrupsjonsbestemmelse. Slektskapet til andre former for ordinær kundepleie og tradisjonell kundekontakt er så sterkt at det skal mye til for at arrangementet må anses som så påkostet at deltakelsen kan anses som utilbørlig. Det kommer naturligvis også inn i vurderingen hva gjesten hadde grunn til å forvente.

Den konkrete saken gjaldt deltakelse på tre middager i 2009 til 2011 for en samlet verdi av 4 454 kroner.

Som allerede nevnt innledningsvis, er det ikke et vilkår at en mottatt fordel kan knyttes til en bestemt motytelse i form av en handling eller unnlattelse. Også «smøring» er omfattet, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 34 og 54 og Rt-2009-130 avsnitt 24 flg, og er i avsnitt 33 beskrevet slik:

«Smøring» er på samme side omtalt som korrupsjon med indirekte belønning, hvor ytelsene og gjenytelsene først balanseres over lang tid, samtidig som de normer som brytes, ikke fremgår klart. Begrepet favner vidt og omfatter også situasjoner der spørsmålet om gjenytelser ikke behøver å være avklart på det tidspunktet ytelsen gis.

Formålet bak en ytelse vil være et sentralt moment i utilbørighetsvurderingen. Hvis en fordel er ment å påvirke Bessebergs utøvelse av presidentvervet, vil den normalt være utilbørlig, jf. Ot.prp. nr. 72 (2002-2003) side 55. Et slikt formål må i tilfelle være omfattet av Bessebergs subjektive skyld for at dette skal lede til straffansvar. Selv om formålet står sentralt, er det likevel ikke et vilkår at det foreligger en påvirkningshensikt. Dette følger av Rt-2009-130 avsnitt 38. Av samme dom avsnitt 37 følger det imidlertid at det må foreligge et «påvirkningsmoment». Dette er fulgt opp i Ruter-dommen avsnitt 35. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til om det «i realiteten» er et vilkår at det foreligger et påvirkningsformål slik som anført av forsvarer. Utilbørighetsvurderingen må uansett ses i sammenheng med det siste objektive straffbarhetsvilkåret.

Det fjerde objektive straffbarhetsvilkåret er at den utilbørige fordelen er *i anledning av utøvelsen av stilling, verv eller utføringen av oppdrag*. Tiltalen gjelder fordeler som Besseberg har mottatt i anledning utøvelsen av vervet som president i IBU. Det er utvilsomt at presidentvervet omfattes av alternativet «verv» i straffeloven § 387 første ledd bokstav a. I forarbeidene fremgår det uttrykkelig at det ikke er noe vilkår at vedkommende mottar godtgjørelse for vervet, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 54. Det er uten betydning om vervet er utøvet i Norge og/eller utlandet, jf. straffeloven § 387 andre ledd. Et annet spørsmål er om en korrupsjonshandling er omfattet av norsk jurisdiksjon, jf. punkt 3.3.

En tilknytning mellom fordelen og vervet skal avgrense mot fordeler som er mottatt i egenskap av privatperson. Denne problemstillingen er særlig relevant for jaktturene som Besseberg mottok fra Volker Schmid, dvs. Infront. Hva som ligger i uttrykket «i anledning av», er klargjort nærmere i HR-2022-1278-A (Tjøme) avsnitt 44 og 45:

(44) Forarbeidene støtter opp om den forståelsen av tilknytningskravet som etter mitt syn følger av lovens ordlyd. Det er et vilkår for domfellelse at det er en tilknytning eller forbindelse mellom den fordelen som gis og mottakerens stilling. Forarbeidene gir imidlertid ikke holdepunkter for at domfellelse bare kan skje dersom det kan bevises at fordelen ikke ville blitt gitt dersom mottakeren ikke hadde hatt den aktuelle stillingen.

(45) Avslutningsvis i det jeg har sitert, fremhever departementet at fordeler som tilbys, kreves eller mottas som privatperson, faller utenfor det straffbare. Det er ikke tvilsomt at det kan gis gaver og andre fordeler som ut fra de samlede omstendighetene, herunder tidspunktet for ytelsen og fordelens art og størrelse, ikke kan anses å ha tilknytning til mottakerens stilling, verv eller oppdrag. Det gjelder selv om mottakeren er eller kan komme i en posisjon der han eller hun vil kunne fatte en beslutning av betydning for den som gir fordelen. Departementet må forstås slik at

det er dette man påpeker. Uttalelsen kan etter mitt syn ikke gå ut på at det skulle gjelde et krav om årsakssammenheng bygd på betingelsesteorien.

Lagmannsretten legger denne forståelsen til grunn. Av dette følger at vilkåret ikke skal forstås som et krav om årsakssammenheng, men som et tilknytningskrav, jf. også avsnitt 55 og 56 i samme dom. I avsnitt 51 er det uttrykt at tilknytningen må ha «en viss styrke og være tydelig».

Det ovennevnte innebærer at et parallelt vennskapsforhold ikke er til hinder for at en fordel er gitt i anledning vervet. Lagmannsretten viser til avsnitt 54 i Tjøme-dommen:

Ut fra det jeg har påpekt, vil det kunne være tilstrekkelig sammenheng med mottakerens stilling selv om det også foreligger et privat vennskapsforhold eller annen tilknytning som ikke har med stillingen å gjøre. Dette må avgjøres ut fra en konkret vurdering, der de momentene jeg har pekt på, vil være blant de sentrale.

I dommen har Høyesterett redegjort for disse sentrale momentene i avsnitt 53:

Et sentralt moment ved tilknytningsvurderingen vil være hvilken tidsmessig sammenheng det er mellom ytelsen av fordelten og en situasjon der stillingsinnehaveren skal eller vil kunne treffe en avgjørelse av betydning for den som gir fordelten. Andre sentrale momenter vil være innholdet i mottakerens stilling, hva slags fordel som ytes, verdien av ytelsen, hvilken grad av sannsynlighet som foreligger for at mottakeren skal eller vil kunne treffe en avgjørelse som nevnt, samt betydningen av en slik avgjørelse for den som gir fordelten.

Det er presisert i forarbeidene at korrupsjonsbestemmelsen omfatter både utilbørlige fordeler knyttet til en fremtidig handling eller unnlatelse og fordeler som ytes som en etterfølgende belønning, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 34.

3.1.3 Kravet til subjektiv skyld

Kravet til subjektiv skyld er forsett. Forsett foreligger hvis Besseberg har begått en handling som dekker gjerningsbeskrivelsen i korrupsjonsbestemmelsen, enten med hensikt eller med bevissthet om at handlingen sikkert eller mest sannsynlig dekker gjerningsbeskrivelsen, jf. straffeloven § 22 første ledd bokstav a og b. Eventuelt forsett etter bokstav c er mindre aktuelt i saken.

Kravet til forsett omfatter for det første det faktum at Besseberg har krevd, mottatt eller akseptert tilbud om en fordel. For det andre omfatter forsettskravet de faktiske omstendighetene som medfører at fordelten er utilbørlig, eksempelvis formålet med ytelsen og ytelsens art og verdi. For det tredje omfatter forsettskravet de omstendighetene som innebærer at fordelten er i anledning hans verv som president i IBU, eksempelvis hvem som betaler for ytelsen, verdien av ytelsen og tidsmessig nærhet mellom ytelsen og

beslutninger. Forsettskravet omfatter ikke den rettslige karakteristikken av disse omstendighetene, dvs. at fordelen er utilbørlig og at tilknytningskravet er oppfylt, eller at handlingen er ulovlig, jf. straffeloven § 22 andre ledd og § 26.

3.2 Grov korrupsjon

Tiltalen gjelder grov korrupsjon, jf. straffeloven § 388. Etter bestemmelsen skal det foretas en helhetsvurdering av om korrupsjonen er grov, men det er angitt enkelte momenter som det særlig skal legges vekt på i vurderingen. Det er særlig momentene knyttet til tillitsbrudd (bokstav a), betydelig økonomisk fordel (bokstav b) og risiko for betydelig skade (bokstav c) som er påberopt fra påtalemyndighetens side.

En tilsvarende bestemmelse om grov korrupsjon i straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. andre ledd gjaldt frem til 1. oktober 2015. I straffeloven § 388 er det angitt at det særlig skal legges vekt på de momentene som er nevnt, mens straffeloven (1902) § 276 b andre ledd viser til at det skal «blant annet legges vekt på» disse momentene. Det skal uansett foretas en helhetsvurdering av forholdet. I den grad det skulle være en nyanseforskjell, har dette ingen betydning for vurderingene i denne saken. Det samme gjelder det forhold at det ene momentet i straffeloven (1902) § 276 b andre ledd viser til at handlingen «har gitt betydelig økonomisk fordel», mens det i straffeloven § 388 bokstav b også er vist til at handlingen «kunne ha hatt til følge betydelig økonomisk fordel». Strafferammen i de to bestemmelsene er den samme. En anvendelse av straffeloven § 388 for hele tiltaleperioden vil ikke gi noe gunstigere resultat for Besseberg, jf. straffeloven § 3 første ledd.

3.3 Jurisdiksjon

Handlingene som er beskrevet i tiltalen, skal dels ha funnet sted i Norge og dels i andre land. Dette reiser spørsmålet om jurisdiksjon.

Utgangspunktet i straffeloven § 4 er at straffeloven gjelder for handlinger foretatt i Norge. Dette territorialprinsippet fulgte også av straffeloven (1902) § 12 første ledd nr. 1. Frem til 1. oktober 2015 var det videre bestemt i straffeloven (1902) § 12 første ledd nr. 2 at korrupsjonshandlinger foretatt i utlandet av norsk statsborger, som Besseberg, også var omfattet av den norske straffeloven. Dette sistnevnte ble endret 1. oktober 2015 ved innføringen av gjeldende straffelov, da henvisningen til korrupsjonsbestemmelsene ble utelatt. For at norsk straffelov skulle få anvendelse etter denne datoen, var det et vilkår at handlingen også var straffbar i landet der den er foretatt, såkalt dobbel straffbarhet, jf. straffeloven § 5 første ledd bokstav a nr. 1. Med virkning fra 2020 ble det igjen tatt inn en henvisning til korrupsjonsbestemmelsen, jf. straffeloven § 5 første ledd bokstav b nr. 12, slik at det ikke lenger er et vilkår om dobbel straffbarhet.

Ved vurderingen av skyldspørsmålet i punkt 4.3 til 4.10 vil lagmannsretten også ta stilling til gjerningsstedet for hver enkelt handling. Deretter vil lagmannsretten foreta den nærmere vurderingen av jurisdiksjonsspørsmålet i punkt 4.11.

3.4 Fortsatt straffbart forhold

Tiltalen beskriver ett sammenhengende straffbart forhold som strekker seg fra 2006 til 2018. De fordelene som Besseberg skal ha mottatt, dels fra russiske myndighetspersoner og dels fra Infront, er angitt nærmere i ti ulike strekpunkter. Fra forsvarer er det anført at disse punktene må vurderes som enkeltstående lovovertridelser, og ikke ett fortsatt forhold. Dette kan ha betydning for spørsmålet om jurisdiksjon og foreldelse. I tillegg vil strafferammen øke dersom det er tale om flere lovovertridelser. Hvis det er tale om ett straffbart forhold, vil utfallet av de enkelte strekpunktene bare være et spørsmål om overtreddens alvor og dermed straffutmålingen.

Spørsmålet om en står overfor ett fortsatt straffbart forhold eller enkeltstående lovovertridelser, beror på en helhetsvurdering. Sammenheng i tid, tilknytning til samme sted og et eventuelt felles forsett er momenter av betydning, jf. eksempelvis Rt-1994-203, Rt-1998-1416 og Rt-2009-98 avsnitt 23.

Det er utvilsomt at de to siste strekpunktene, som begge gjelder ytelser fra Infront, er ett sammenhengende forhold. Lagmannsretten viser til hyppigheten og antallet av ytelser som er omfattet, og der ytelsene i de to punktene går parallelt i en vesentlig del av tiltaleperioden. Videre gjelder tiltalen på disse punktene samme type handling i form av fortløpende smøring. Det er også tale om det samme tillitsbruddet og forsettet. At de to strekpunktene beskriver ulike typer ytelser i form av jaktturer og leasingbil, er ikke noe avgjørende moment.

Etter lagmannsrettens syn er det utvilsomt at fordelene fra russiske myndighetspersoner i de øvrige strekpunktene, er ett sammenhengende forhold. Også for disse punktene vises det til hyppigheten og sammenfall i tid. Videre gjelder alle punktene det samme tillitsbruddet og forsettet, og den samme handlingen i form av fortløpende smøring. Alle de involverte personene på russisk side er – på ulike måter – knyttet til russisk skiskyting. Flere av disse personene går også igjen i flere av punktene. De tre punktene om jakt gjelder det samme jaktområdet i Russland. Lagmannsretten legger ikke avgjørende vekt på at strekpunktene gjelder ulike typer ytelser i form av jaktturer, klokke og samvær med kvinner.

Lagmannsretten har vært mer i tvil om de «russiske forholdene» og punktene knyttet til Infront er å anse som ett sammenhengende forhold, siden ytelsene kommer fra to ulike kilder. Etter en samlet vurdering har lagmannsretten likevel kommet til at det er riktig å se alle punktene i tiltalen som ett sammenhengende forhold. I denne vurderingen har lagmannsretten lagt avgjørende vekt på hyppigheten og sammenfall i tid, og at samtlige

punkter gjelder samme type handling i form av smøring, samme tillitsbrudd og sammenfallende forsett. Uten at det er avgjørende, nevner lagmannsretten også at arten av ytelsene er delvis sammenfallende, og at Volker Schmid – som er sentral i ytelsene fra Infront – var til stede under to av jaktturene som fant sted i Russland.

Basert på det som lagmannsretten har funnet bevist om de ulike strekpunktene nedenfor, er det ikke grunn til en annen vurdering av om spørsmålet om dette var ett sammenhengende straffbart forhold. Det kan for øvrig heller ikke ses at en oppdeling av tiltalen ville medføre en frifinnelse for deler av tiltalen på grunn av manglende jurisdiksjon, eller for øvrig ville medføre et gunstigere utfall for Besseberg. Tvert imot vil en oppdeling av tiltalen medføre at Besseberg dømmes for flere overtredelser.

4. Skyldspørsmålet

4.1 Oversikt

Selv om tiltalen gjelder ett sammenhengende forhold, er det hensiktsmessig å behandle hvert enkelt strekpunkt for seg. Lagmannsretten vil redegjøre for hvilket faktum som er bevist, hovedpunktene i bevisvurderingen og konklusjonen om straffbarhetsvilkårene er oppfylt, i tilknytning til hvert enkelt strekpunkt, jf. punkt 4.3 til 4.10. Bevisvurderingen og faktumet som er funnet bevist under enkelte av punktene, må likevel ses i sammenheng. Lagmannsretten har funnet det mest hensiktsmessig å behandle punktene i tematisk rekkefølge.

Det er enkelte felles bevisspørsmål som særlig knytter seg til Bessebergs rolle og posisjon, og som har betydning for tilknytningskravet og påvirkningsmomentet i utilbørighetsvurderingen. Lagmannsretten behandler dette før de ulike strekpunktene, jf. punkt 4.2.

Beviskravet i straffesaker er strengt. Enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme tiltalte til gode. Lagmannsretten legger til grunn at dette beviskravet også gjelder for hver enkelt straffbare handling som inngår i tiltalen.

4.2 Bessebergs rolle og posisjon

Besseberg var president fra etableringen av IBU i 1993 og helt frem til 2018. Han ble gjenvalgt av kongressen flere ganger, blant annet i 2006, 2010 og 2014. I egenskap av vervet som president, og styreleder, deltok han i behandlingen og vedtakelsen av mange viktige saker. Dette omfattet tildeling av lisenser og verdenscup til arrangørsteder, om enn etter innstilling fra teknisk komité, og IBUs avtaler om TV-rettigheter og markedsrettigheter. Besseberg deltok selv i forhandlingene om TV-rettigheter, og han involverte seg også i forhandlingene om markedsføringsavtalen selv om han ikke var med i

IBUs forhandlingsutvalg etter 2005. Besseberg var sentral i innkallingen og valg av agenda for styremøter og IBU-kongresser. Hans stemme var også utslagsgivende ved stemmelikhet i styret.

Besseberg hadde den løpende oppfølgingen og dialogen med generalsekretæren og hovedkontoret i Salzburg. Med sin sentrale posisjon i IBU siden forbundets etablering, hadde Besseberg derfor en særlig og unik innsikt i organisasjonen og løpende saker som gikk langt utover de fleste andre styremedlemmene. Disse var også visepresidenter innenfor hvert sitt saksfelt, mens Besseberg favnet bredt. På mange måter er det betegnende at Besseberg i et håndskrevet notat – trolig fra 2013 – omtalte de øvrige styremedlemmene som «mine styremedlemmer».

På grunn av sin lange erfaring og mange år som president, hadde Besseberg et stort nettverk og inngående kjennskap til organisasjonen og idretten. Han var respektert for sin faglige tyngde og store erfaring. Dette har flere av vitnene forklart. Bessebergs syn i ulike saker hadde derfor en særlig tyngde. Han hadde også utvilsomt en evne til å argumentere for sitt syn og overbevise andre, både i styret og ellers i skiskytterverden. Det vil si at han hadde en faktisk innflytelse og påvirkningskraft som gikk utover hans formelle rolle.

Lagmannsretten vil understreke at de øvrige styremedlemmene også var personer med faglig tyngde, og de hadde tilknytning til sine nasjonale forbund. Flere av dem var etter hvert meget erfarne styremedlemmer. Dette endrer likevel ikke på den særlige autoriteten og innflytelsen som Besseberg hadde i kraft av sin posisjon, faglige tyngde og oversikt samt omfattende nettverk.

Flere vitner har omtalt Besseberg som autoritær i lederstilen. Det er ikke nødvendig for lagmannsretten å karakterisere hans lederstil, men det er utvilsomt at Besseberg var kjent for å være tydelig i sin kommunikasjon. Dette har både han selv og vitnet Rühr forklart. Han hadde også en sterk gjennomførings- og gjennomslagskraft for sitt syn på ulike saker. Besseberg var opptatt av det beste for skiskyttersporten og dens utvikling, men hans tilnærming var i alle fall de siste årene preget av at han hadde et sterkt eierskap til og så på sporten som sin «baby». Tilsvarende gjaldt for IBU som organisasjon. Flere av vitnene har beskrevet at Besseberg etter hvert ble mindre lydhør for motargumenter og andre synspunkter når han hadde tatt sitt standpunkt.

Personer innenfor skiskyttersporten, både innad i IBU og i nasjonale forbund, var godt kjent med den posisjonen og innflytelsen som Besseberg hadde. Det samme gjaldt IBUs avtaleparter. I den konkrete vurderingen av påvirkningsmomentet i utløbighetsvurderingen for handlingene i de ulike strekpunktene, er det viktig å ha med seg denne generelle forståelsen av Bessebergs rolle og posisjon i IBU.

4.3 Tiltalen strekpunkt 1 – Omega-klokken

Dette punktet gjelder en klokke av typen Omega som Besseberg skal ha fått fra en myndighetsperson innen russisk skiskyting i mars 2011.

Klokken ble funnet oppå våpenskapet i Bessebergs bolig under ransakingen i april 2018. I en verdivurdering fra april 2019 har Urmaker Bjerke AS bekreftet at Omega-klokken er ekte, og at prisen for en tilsvarende klokke i 2019 var 195 400 kroner. Verdivurderingen er uomstridt.

Besseberg har forklart at han mottok klokken i gave fra Sergey Kushchenko i mars 2011, men at han først åpnet gaven da han var kommet hjem til Vestfossen. Besseberg forklarte videre at han først måneder senere ble klar over klokkens verdi, og at han på neste styremøte tok opp gavens verdi med Kushchenko.

Kushchenko var i 2011 første visepresident i IBU. Han ble valgt på kongressen i 2010, og hadde vervet frem til 2014. Kushchenko var generalsekretær eller tilsvarende (chief executive officer) i det russiske skiskytterforbundet (RBU) da han ble valgt inn i IBUs styre, og hadde denne stillingen i alle fall til 2013. Han hadde bakgrunn fra basketball, ikke skiskyting. Kushchenko var en meget velstående mann.

Lagmannsretten har funnet følgende hendelsesforløp bevist utover enhver rimelig tvil:

I begynnelsen av mars 2011 var det VM i Khanty-Mansijsk i Russland. IBUs styre avholdt samtidig sitt 100. styremøte. For å markere dette og/eller Bessebergs 65 årsdag noen dager tidligere, mottok Besseberg en gave fra IBU. Dette var en klokke med IBU-logoen av merket RAM med anslått verdi på 2 000 til 3 000 kroner.

I forbindelse med styremøtet, eller under en mottakelse/middag med prisutdelinger, overrakte Kushchenko en gave til Besseberg. Gaven var i en innpakket eske. Besseberg åpnet gaven senere, etter at han kom hjem til Norge. I esken lå en Omega-klokke preget med OL-ringene. Klokken hadde rødlig/oransje gullfarge. Noen måneder senere på flyplassen i Genève så Besseberg en lik klokke i et monter. Besseberg så at klokken kostet 20 000 euro eller sveitsiske franc, som på den tiden utgjorde rundt 140 000 til 150 000 kroner.

På styremøte nr. 102 i Sør-Korea tidlig i november 2011 spurte Besseberg om klokken var av gull, noe Kushchenko bekreftet. Besseberg ga da uttrykk for at den var for dyr, og at han ikke kunne ta imot en slik klokke. Kushchenko svarte at Besseberg fortjente den, og at presidenten i den viktigste vinteridretten skulle ha en slik klokke. På det samme styremøtet fremla generalsekretæren utkast til IBUs etiske regelverk. Styret behandlet også, og vedtok enstemmig, å gi ny A-lisens til Tjumen og ny B-lisens til Kamtsjatka i Russland.

Besseberg har ikke meldt fra om eller på annen måte nevnt klokken for generalsekretæren i IBU, styret i IBU, de valgte revisorene eller andre. Han vurderte ikke forholdet til IBUs etiske retningslinjer som var under utarbeidelse i 2011-2012, eller om gaven kunne medføre noen form for interessekonflikt eller lignende. Besseberg mener at han nevnte klokken for Rakel Rauntun, generalsekretær i NSSF fra 2008 til 2018, under en middag trolig i 2015. I august 2019 ba Besseberg om frivillig retting av selvangivelsen, og ga da uttrykk for at RAM-klokken og Omega-klokken samlet tilsa en økning i lønnsinntekten for 2011 med 152 500 kroner.

I bevisvurderingen har lagmannsretten i all hovedsak lagt til grunn Bessebergs forklaring under ankeforhandlingen, sammenholdt med hans forklaring for politiet i april 2018. Det er også lagt vekt på bilder og beslagsrapport for Omega-klokken og RAM-klokken funnet på Bessebergs bopel, referat fra styremøtene i mars og november 2011, brevet til skatteetaten og verdivurderingen.

Besseberg forklarte i avhør at han hadde mottatt Omega-klokken i styremøtet, mens han i sin forklaring for lagmannsretten knyttet overrekkelsen av gaven til mottakelsen/middagen. Besseberg har vist til et bilde fra arrangementet der han holder en pakke i hånden mens Kushchenko og generalsekretær Rühr står i bakgrunnen. Lagmannsretten finner det mest sannsynlig at Besseberg ikke fikk gaven på denne mottakelsen, men tar likevel høyde for denne muligheten i det som er funnet bevist. Det er uten betydning for vurderingen av om forholdet er straffbart.

Forsvarer har i april 2025 innhentet en skriftlig uttalelse fra Kushchenko. Selv om denne bekrefter noen av hovedpunktene i det faktiske hendelsesforløpet, legger lagmannsretten liten vekt på uttalelsen. En slik uttalelse – innhentet lang tid etterpå, uten noen form for kontradiksjon eller notoritet rundt utarbeidelsen – er tilnærmet uten selvstendig bevisverdi.

En samlet lagmannsrett finner det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har mottatt en fordel i anledning sitt presidentverv. Det er ingen tvil om at Besseberg mottok Omega-klokken fordi han var president i IBU. Dette følger av Bessebergs egen forklaring. Lagmannsretten viser særlig til anledningen gaven ble gitt, og Kushchenkos utsagn da gaven ble et tema i forbindelse med styremøtet høsten 2011. Dessuten viser lagmannsretten til at Kushchenko kort tid tidligere hadde trådt inn i styret, og det var ingen personlig relasjon som kunne forklare at Kushchenko ga en verdifull gave til Besseberg. Det er uten betydning at det var Kushchenko, og ikke det russiske forbundet, som var giver. Lagmannsretten legger ingen vekt på utsagn i den innhentede erklæringen fra Kushchenko om at han ga klokken som uttrykk for personlig respekt for Besseberg som en «eldre venn».

Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall i vurderingen av om gaven var en utilbørlig fordel.

Flertallet – alle dommere unntatt meddommer Orme – har kommet til at gaven var en utilbørlig fordel. Flertallet har særlig lagt vekt på at klokken hadde en meget høy verdi, både i seg selv og sammenliknet med det nivået for gaver som IBU selv praktiserte.

Besseberg var president og leder av styret i IBU. Med dette vervet som øverste tillitsperson i en slik organisasjon, fulgte en særlig tillit som Besseberg skulle forvalte. Flertallet viser til at gaven ble gitt av en sentral person i det russiske skiskytterforbundet. Gaven var egnet til å skape en lojalitetsbinding, og det var et tydelig påvirkningsmoment. Styret traff blant annet beslutninger om tildeling av verdenscup og lisenser. Besseberg hadde også en posisjon der han kunne involvere seg i eksempelvis dopingsaker. I 2011 var Besseberg dessuten kjent med at Alexander Tikhonov, den russiske første visepresidenten i IBU fra 2002 til 2010, i 2009 hadde forsøkt å overlevere et smykkeskrin til generalsekretær Rühr i forbindelse med noen russiske dopingsaker. Flertallet viser også til punkt 4.2 ovenfor om Bessebergs innflytelse.

Etter flertallets syn var det begrenset åpenhet om gaven. Besseberg meldte ikke fra om gaven – eksempelvis til generalsekretæren eller øvrige styremedlemmer – etter at han ble kjent med gavens høye verdi, selv om Besseberg selv reagerte på verdien. Han valgte å beholde klokken i forlengelsen av et styremøte der for øvrig utkast til etiske retningslinjer – med bestemmelse om interessekonflikt på grunn av gaver – og lisenser til russiske byer ble behandlet. Dette var klart klanderverdig. At gaven eventuelt ble overrakt under et arrangement med flere andre personer til stede, er uten betydning så lenge både innholdet og verdien av gaven var ukjent for andre enn Besseberg og Kushchenko.

Påtalemyndigheten har trukket frem en e-post av 24. mai 2011 fra Volker Schmid til Bruno Marty i Infront. I e-posten, der Schmid viser til en samtale med Besseberg dagene i forveien, sies det at Besseberg «baner vei [...] for at Sergej Kusjenko velges til ny IBU-president på valgkongressen i 2014», fordi Besseberg hadde bestemt seg for ikke å stille. Dette er en intern e-post i Infront mer enn tre år før kongressen i 2014. På denne kongressen ble Besseberg gjenvalgt, med blant annet russiske Alexander Tikhonov som motkandidat, mens russiske Viktor Maigurov ble ny første visepresident. Av disse grunner har flertallet ikke lagt vekt på denne e-posten i utilbørlighetsvurderingen.

Etter flertallets syn er det uten betydning at andre styremedlemmer eventuelt har fått gaver fra Kushchenko, og at Kushchenko var en velstående person som hadde råd til å gi dyre gaver. Det er også uten betydning at Besseberg har fått klokkegaver i andre sammenhenger, og at Besseberg hadde en relativt lav kompensasjon for sin mangeårige innsats som president. Ingen av disse momentene endrer flertallets utilbørlighetsvurdering.

Flertallet finner det videre bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg handlet forsettlig. Han var kjent med alle omstendighetene som innebærer at gaven var en utilbørlig fordel mottatt i anledning hans presidentverv. Flertallet finner det her tilstrekkelig å vise til det

hendelsesforløpet som er funnet bevist ovenfor, samt de momentene som er trukket frem under tilknytningsvilkåret og utilbørighetsvurderingen.

Flertallet legger til grunn at den straffbare handlingen er foretatt i Norge. Det var først etter at Besseberg ble klar over verdien, og han likevel valgte å beholde klokken, at den straffbare handlingen var gjennomført. Dette skjedde ved valget å beholde klokken som han oppbevarte i sin bolig.

Etter dette har lagmannsrettens flertall kommet til at Besseberg skal domfelles for handlingen i strekpunkt 1.

Mindretallet – meddommer Orme – har kommet til at gaven ikke var en utilbørlig fordel, og at det derfor ikke foreligger en straffbar handling. Selv om mindretallet deler enkelte av flertallets vurderinger, legger mindretallet større vekt på at klokken fremstår som en rimelig påskjønnelse i det 100. styremøte, som var et jubileumsarrangement, for den innsatsen som Besseberg hadde lagt ned over flere år som president. Det vises blant annet til at han mottok en langt lavere kompensasjonen enn nåværende president. Videre vil mindretallet trekke frem at gaver – også klokker av en høy verdi – sannsynligvis var en vanlig praksis og utbredt kultur innenfor denne delen av idretten på denne tiden. Samlet sett mener mindretallet derfor at det ikke var så klanderverdig av Besseberg å beholde gaven at denne utgjør en utilbørlig fordel.

4.4 Tiltalen strekpunkt 3 – Hublot-klokken

Dette punktet gjelder en klokke av typen Hublot som Besseberg skal ha mottatt fra en russisk myndighetsperson i mars 2011. Dette skal ha skjedd under et arrangement i forbindelse med eller etter VM i Khanty-Mansijsk.

Hublot-klokken ble funnet på kjøkkenet under ransakingen av Bessebergs bolig i april 2018. I en verdivurdering fra desember 2021 har Urmaker Bjerke AS bekreftet at Hublot-klokken er ekte, og at den antatte bruktpriisen er cirka 60 000 kroner. Verdivurderingen og funnstedet er uomstridt.

Besseberg har under ankeforhandlingen forklart at han byttet til seg Hublot-klokken under en badstukveld i forbindelse med VM i Khanty-Mansijsk i 2011. Han tror det var ordføreren i byen eller organisasjonskomitéen som inviterte til badstue og middag. Under arrangementet var det rundt 20 personer. Besseberg forklarte videre at han ble invitert fordi han var president i IBU. Ifølge Besseberg var det en person der som var interessert i Adidas-klokken som Besseberg hadde på seg. Han verken kjente eller hadde sett denne personen tidligere. Vedkommende ville absolutt ha Bessebergs klokke, og han ville bytte med sin egen klokke. Ettersom den klokken så fin ut, og det var lett å lese tallskiven, aksepterte Besseberg å bytte klokker. Besseberg forklarte at han aldri hadde hørt om

merket Hublot. Han visste verken da eller senere verdien på Hublot-klokken eller sin egen Adidas-klokke. Besseberg har videre forklart at han brukte Hublot-klokken nærmest daglig til plastreimen røk. Den ble så liggende på kjøkkenet. Besseberg forklarte at han så på den nærmest som en «give away»-klokke.

Det er fremlagt bilder som viser at Besseberg hadde på seg Hublot-klokken både under jakt og i forbindelse med signering av en avtale.

I politiavhør i desember 2020 forklarte Besseberg også at han hadde byttet til seg Hublot-klokken i forbindelse med en badstukveld. I avhøret forklarte Besseberg at han byttet klokke med en person som antageligvis var en ordfører i Ugra-regionen i Russland, som han ikke visste navnet på. Videre forklarte Besseberg i avhøret at guvernøren, Fillipenko, inviterte alle ordførerne i regionen sin.

Tidligere generalsekretær i NSSF, Rakel Rauntun, har forklart at Besseberg under en middag på Dyna fyr i oktober 2015 hadde vist henne en klokke. Ved gjennomlesing av avhøret i oktober 2021 identifiserte Rauntun denne klokken som Hublot-klokken. Ifølge Rauntun hadde Besseberg under middagen sagt at han hadde fått klokken i gave fra russerne, og at det var en dyr klokke som kostet 70 000 til 90 000 kroner. Også vitnet Erlend Slokvik, som var visepresident og president i NSSF fra 2008 til 2016, forklarte at Besseberg ved en anledning hadde vist ham en dyr klokke som han skulle ha fått av russerne, men uten at typen klokke er nærmere klargjort. Lagmannsretten bemerker at det er funnet en rekke klokker hjemme hos Besseberg.

Lagmannsretten har kommet til at det ikke er bevismessig grunnlag for å utelukke den forklaringen som Besseberg har gitt om hvordan han mottok Hublot-klokken. Det er uvanlig å bytte klokker på den måten som Besseberg har beskrevet, men det er få andre beviser enn hans forklaring. Han har holdt fast ved hovedtrekkene i sin forklaring både i avhør og under ankeforhandlingen. Rauntun har riktignok forklart at Besseberg fire år senere skal ha sagt at han fikk klokken av «russerne», men dette er ikke uten videre i strid med Bessebergs forklaring. Videre er det en viss usikkerhet knyttet til en forklaring som er gitt mange år senere om et utsagn som skal ha falt under en middag.

Besseberg har forklart at han verken i 2011 eller senere har vært opptatt av eller kjent til verdien av Hublot-klokken. Denne forklaringen er i strid med hva Rauntun har forklart om Bessebergs utsagn under middagen i 2015. Som nevnt ovenfor, er det en viss bevismessig usikkerhet knyttet til en slik forklaring gitt mange år senere. Lagmannsretten viser videre til at det er flere andre omstendigheter som underbygger at Besseberg ikke hadde noen bevissthet om klokken verdi. Det vises blant annet til omstendighetene rundt byttet av klokken, at klokken var utstyrt med en plastreim, og at Besseberg ikke behandlet klokken som om den hadde stor verdi. Vedrørende sistnevnte vises eksempelvis til at han lot den ligge på kjøkkenet etter at reimen røk. For de som ikke er spesielt klokkeinteresserte, er

Hublot ikke et særlig kjent merke. I lys av hvordan Besseberg mottok klokken, kan lagmannsretten heller ikke se at han hadde noen spesiell grunn til å foreta nærmere undersøkelser av verdien. Samlet sett kan lagmannsretten ikke utelukke at Besseberg var uvitende om klokkenes høye verdi.

Selv om det skjedde et bytte av klokker, har Besseberg objektivt sett mottatt en fordel. Det er ingen holdepunkter for at Adidas-klokken hadde i nærheten av samme verdi som Hublot-klokken. Hublot-klokkenes verdi tilsier at fordelene var utilbørlig. At denne fordelene ble mottatt under et arrangement der Besseberg var invitert som president i IBU, trekker i samme retning. Det er imidlertid usikkert hvem Besseberg byttet klokke med, og det er derfor usikkerhet knyttet til denne personens stilling og motivasjon, og dermed om det forelå et påvirkningsmoment. At personen eventuelt var en ordfører i den russiske regionen, er ikke i seg selv tilstrekkelig. Selv om Besseberg var invitert på arrangementet fordi han var president i IBU, innebærer ikke dette at selve byttet av klokker hadde noen tilknytning til dette vervet. Av dette følger at det både er tvil om den mottatte fordelene objektivt sett var utilbørlig, og om den objektive siden av tilknytningsvilkåret er oppfylt.

Lagmannsretten kan uansett ikke se at det er ført tilstrekkelig bevis for at Besseberg har opptrådt forsettlig. Han kjente ikke til verdien av Hublot-klokken, og han visste ikke hvem han byttet klokke med. Selv om Besseberg forsto at han var invitert til arrangementet i egenskap av president i IBU, kjente han ikke til den andre personens stilling eller eventuelle interesse i å påvirke han som president. Av dette følger at det ikke er ført tilstrekkelig bevis for at Besseberg var klar over, eller holdt som overveiende sannsynlig, de omstendighetene som skulle tilsi at fordelene var utilbørlig. Tilsvarende gjelder for tilknytningsvilkåret.

Lagmannsretten har dermed kommet til at Besseberg ikke skal domfelles for handlingen i strekpunkt 3.

4.5 Tiltalen strekpunkt 5 – Ulysse Nardin-klokken

Dette punktet gjelder en klokke av typen Ulysse Nardin som Besseberg skal ha mottatt fra en myndighetsperson innen russisk skiskyting i 2013. Dette skal ha skjedd under verdenscupavslutningen i Holmenkollen.

Under ransakingen av Bessebergs bolig i april 2018 ble det funnet to like klokker av typen Ulysse Nardin. Den ene klokken har en ripe. Den andre klokken, som ble funnet i en eske, er uten ripe. I to verdivurderinger av 7. juli 2022 har Thoresen Ur-Rep anslått at gjenanskaffelsesverdien for de to urene på det tidspunktet var henholdsvis 40 000 kroner og 60 000 kroner. Verdivurderingene er ikke bestridt. Basert på bevisførselen og påtalemyndighetens anførsler, legger lagmannsretten til grunn at tiltalen gjelder klokken med ripe.

Besseberg har forklart at han fikk Ulysse Nardin-klokken med ripe av Alexander Tikhonov. Tikhonov er en tidligere russisk skiskytter som var president i det russiske forbundet (RBU) fra midten av 1990-tallet og frem til 2008/2009. Han hadde ulike roller i RBU i perioden fra 2009 til 2018, dels i styret og dels i et rådgivende organ. Tikhonov var første visepresident i IBU fra 2002 til 2010. Han stilte som presidentkandidat på IBUs kongress i 2014.

Besseberg har forklart at hendelsen skjedde under verdenscupfinalen i Holmenkollen. Han mener derfor nå at den fant sted i 2011 eller 2014, ikke 2013 som nevnt i tiltalen. I det året ble verdenscupfinalen holdt i Khanty-Mansijsk. Han har vist til en e-post fra generalsekretær Rühr til Tikhonov i mai 2011 som omtaler opprettelsen av en pokal, som allerede ble oppbevart i Salzburg, og at dette tyder på at hendelsen fant sted i 2011.

Besseberg har i hovedtrekk forklart at Tikhonov ba ham på middag på Holmenkollen Park Hotel. Under middagen tok Tikhonov frem en pokal som Tikhonov ville overrekke til beste nasjon for kvinner og menn. Denne skulle hete Tikhonov-pokalen. Besseberg svarte at det kunne ikke han alene bestemme, men at Tikhonov kunne søke om å etablere en slik pokal som styret så kunne ta stilling til. Ifølge Besseberg tok Tikhonov da frem en brukt Ulysse Nardin-klokke som han sa var en gave til Besseberg. Dette oppfattet Besseberg som et forsøk på bestikkelse, og svarte at det kunne Tikhonov bare glemme. Tikhonov ble da irritert og forlot middagen. Både pokalen og klokken var igjen på bordet. Besseberg tok med seg disse. Han møtte senere, enten samme kveld eller neste morgen, Tore Bøygard, som da var president i NSSF. Bøygard fortalte at Tikhonov hadde forsøkt å gi ham en lommebok med 500 euro, som Bøygard hadde avvist. Besseberg har videre forklart at han ba generalsekretær Rühr ta seg av pokalen, og den ble brakt til hovedkvarteret i Salzburg. Han ville selv ta seg av klokken, og har forklart at han tok den med seg to ganger på reise for å gi den tilbake. Dette lyktes ikke fordi han ikke møtte Tikhonov. Besseberg mener at han aldri har akseptert mottak av denne klokken.

Besseberg har også forklart at Tikhonov hadde forsøkt å bestikke generalsekretær Rühr i 2009. Han hadde møtt opp i Salzburg og tilbudt henne et smykkeskrin mot å trekke saken mot tre russere som var tatt i doping. Rühr ringte Besseberg og fortalte om dette forsøket. Ifølge Besseberg var dette håpløst og hjelpeløst fra Tikhonovs side ettersom dopingsaken allerede var offentlig kjent og oversendt anti-doping panelet.

Basert på forklaringen til Besseberg og at klokken ble funnet hjemme hos ham i 2018, legger lagmannsretten til grunn som bevist – utover enhver rimelig tvil – at Tikhonov overrakte den brukte Ulysse Nardin-klokken til Besseberg. Dette var en bestikkelse for at Besseberg skulle opprette en pokal i Tikhonovs navn. Der og da avviste Besseberg forsøket på bestikkelse, men han beholdt klokken.

For lagmannsrettens avgjørelse er det uten betydning om Besseberg mottok klokken i 2011, 2013 eller 2014. Siden Besseberg har koblet klokken til en pokal for beste nasjon, er det mest nærliggende at hendelsen skjedde under en verdenscupavslutning, som Holmenkollen hadde i 2011 og 2014. E-posten fra Rühr til Tikhonov i mai 2011 om et tilbud fra Tikhonov om å stifte en pokal, tilsier at hendelsen fant sted i 2011.

Lagmannsretten bemerker at 2013 er angitt i tiltalen fordi Besseberg har koblet episoden med klokken til samme tidspunkt som Tikhonov forsøkte å gi Bøygard en lommebok med 500 euro. Både Rauntun og Bøygard har forklart at dette sistnevnte skjedde i 2013, og Rauntun kunne koble tidspunktet til en senere svangerskapspermisjon. Det er ikke avgjørende for lagmannsrettens vurderinger av det straffbare forholdet, men etter bevisførselen er det godt mulig at det ikke er riktig – slik som Besseberg har forklart – at de to hendelsene fant sted samme år. Både Bøygard og Rauntun har forklart at de ikke har hørt om noen klokke i tilknytning til Tikhonov. Det samme forklarte Rühr. Dermed er det ingen holdepunkter i deres forklaringer for spørsmålet om når Besseberg fikk klokken av Tikhonov.

Lagmannsretten finner det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har mottatt en fordel. Han valgte å ta med seg klokken fra restauranten, og tok den også med seg hjem. Deretter har Besseberg beholdt klokken helt frem til den ble beslaglagt i 2018.

Lagmannsretten fester ingen lit til hans forklaring om at han ikke har akseptert gaven. Han har verken levert den tilbake til Tikhonov, til andre i det russiske forbundet eller til generalsekretæren/hovedkontoret, slik han gjorde med pokalen. Bessebergs opptreden står i sterk kontrast til Bøygards opptreden da han umiddelbart leverte tilbake lommeboken med 500 euro.

Lagmannsretten finner det videre bevist utover enhver rimelig tvil at den mottatte fordelen var utilbørlig. Det er tale om en verdifull klokke, og formålet var – etter Bessebergs egen forklaring – å bestikke ham til å opprette en pokal i Tikhonovs navn. Bessebergs svar om at opprettelsen av en ny pokal måtte beslutes av styret, et styre som han selv ledet, endrer ikke på at det var et tydelig påvirkningsformål fra Tikhonovs side. Lagmannsretten viser videre til at det ikke var åpenhet om gaven. I utilbørlighetsvurderingen er det også et moment at Besseberg kjente til at Tikhonov noen år tidligere hadde forsøkt å bestikke generalsekretær Rühr. Dette tilsa i enda større grad at Besseberg var åpen om den klokken han hadde fått fra Tikhonov. I motsetning til Rühr, valgte Besseberg taushet.

Lagmannsretten viser også til det etiske regelverket som IBU vedtok i 2012 om blant annet interessekonflikt ved mottak av materielle goder.

Det følger av Bessebergs forklaring, og som lagmannsretten har lagt til grunn, at gaven fra Tikhonov utvilsomt var knyttet til Bessebergs verv som president.

Endelig finner lagmannsretten det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg opptrådte forsettlig. Han var kjent med alle de omstendighetene som innebærer at han mottok en utilbørlig fordel i anledning sitt verv. Sett i lys av de øvrige omstendighetene, slik som et åpenbart påvirkningsformål og manglende åpenhet, er det ikke avgjørende om Besseberg var kjent med klokkenes eksakte verdi på det tidspunktet han mottok klokken. Han forsto at den hadde en viss verdi, selv om den hadde en ripe. Som president i IBU hadde han all grunn til å undersøke verdien når han ved et slikt åpenbart forsøk på bestikkelse valgte å beholde klokken. Dette unnlot han å gjøre.

Lagmannsretten legger til grunn at den straffbare handlingen er foretatt i Norge. Klokken ble mottatt og oppbevart i Norge.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg skal domfelles for handlingen i strekpunkt 5.

4.6 Tiltalen strekpunkt 2 – kvinne i Moskva

Dette punktet gjelder aksept av et tilbud om en prostituert på et hotellrom i Moskva i april 2013. Dette skal ha skjedd i forbindelse med et showrenn i skiskyting.

Det fremgår av et invitasjonsbrev fra det russiske skiskytterforbundet – signert av blant annet daværende generalsekretær («chief executive officer») Sergey Kushchenko – at det ble holdt et showrenn i Moskva 6. april 2013. Dette er samme Kushchenko som var første visepresident i IBU, jf. punkt 4.3 ovenfor. Om kvelden 5. april 2013 var det åpningsfest. Det følger av et håndskrevet refusjonskrav fra Besseberg at han var til stede på showrennet fra 5. til 7. april 2013.

Besseberg har under ankeforhandlingen forklart at hendelsen med kvinnen skjedde samme kveld/natt som åpningsfesten. Det var en stor middag med rikelig mat og drikke, og han var blant de siste som gikk fra middagen. Ifølge Besseberg banket det på døren til hotellrommet etter at han hadde kledd av seg og lagt seg. Han sov i trusa. Det var en ung kvinne som banket på, og Besseberg slapp henne inn på rommet. Han trodde at hun var en attaché som skulle gi informasjon om morgendagens program. Ifølge Besseberg var det vanlig under arrangementer at en attaché bisto med praktiske ting, tolking mv. Disse attachéene var vanligvis unge kvinner. Det viste seg at denne kvinnen bare snakket russisk, selv om han prøvde seg på både engelsk og tysk. Besseberg forklarte videre at han hadde lagt seg under dyna igjen, og da prøvde kvinnen å ta klærne hans. Da sa han nei, nei, men hun satte seg på senga. Ifølge Besseberg pekte han da på døra, og kvinnen gikk. Besseberg forklarte at han sjekket at lommeboka fortsatt var i jakken hans. I ettertid har han tenkt på om hun fulgte etter ham fra baren, men vet ikke om det var for å stjele eller tilby tjenester. Det skjedde ikke noe seksuelt, og Besseberg betalte ikke noe til kvinnen. Hun gikk etter noen få minutter. Besseberg forklarte at det kan være at Kushchenko hadde noe med denne

hendelsen å gjøre, men han så ikke Kushchenko. Han nevnte Kushchenkos navn i politiavhøret fordi Jim Carrabre, styremedlem i IBU, morgenen etter hadde spurt Besseberg om Kushchenko også hadde sendt en kvinne opp til Bessebergs rom.

Under ankeforhandlingen forklarte Besseberg at han i det første politiavhøret i april 2018 hadde sagt han trodde det kom til samleie med kvinnen, fordi han var lei av disse spørsmålene og ville komme til det som siktelsen egentlig gjaldt. Det var et spesielt avhør som ikke kan tas alvorlig. Han var trøtt og uten forsvarer. I avhøret svarte han ganske overflatisk og unøyaktig. Ifølge Besseberg rettet han i senere avhør utsagnet om samleie, og i dag hadde han svart et klart nei på dette spørsmålet. Under ankeforhandlingen forklarte Besseberg videre at han overhodet ikke har tatt imot seksuelle tjenester som var arrangert av russiske funksjonærer eller ledere.

Etter lagmannsrettens syn avviker Bessebergs forklaring under ankeforhandlingen på sentrale punkter fra det han forklarte i sitt første politiavhør 10. og 11. april 2018. På et åpent spørsmål i avhøret svarte Besseberg bekreftende at han hadde tatt imot tjenester fra prostituerte. Om disse tjenestene ble tatt imot også i sammenheng med russiske ledere eller funksjonærer, svarte Besseberg at «hvis man sier generelt ledere, så kan vel kanskje det ha skjedd», og at det lå noen år tilbake i tid. Deretter var det Besseberg som introduserte Kushchenkos navn og knyttet dette til et showrenn i Moskva. I avhøret presiserte Besseberg videre at «jeg kan jo ikke si, jeg vil jo anta at dette er prostituerte da, når det blir brakt en ung, pen jente til rommet ditt». På spørsmål om han gjennomførte samleie med jenta, svarte Besseberg «[d]et tror jeg». Han presiserte at han ikke kunne garantere for at det var en prostituert, for han hadde ikke betalt noe. Besseberg forklarte videre i avhøret at hun snakket omtrent bare russisk, men at «jeg hadde vel mistanke om hvorfor hun hadde kommet». Han gikk ut fra at jenta var sendt av «noen, i alle fall fra organisasjonskomiteen», og at han ikke tenkte på Kushchenko før Carrabre nevnte ham dagen etter.

Verken under gjennomlesning av avhøret i juni 2018 eller i nye avhør i november og desember 2020 kom Besseberg med noen rettelser eller endringer i den forklaringen om hendelsen han ga i avhøret i april 2018. I det siste avhøret 28. januar 2021 forklarte imidlertid Besseberg at han svarte dumt og litt feil på spørsmålene om prostitusjon, fordi han ønsket å bli kvitt de «tullespørsmålene». Deretter forklarte Besseberg i det avhøret at han ikke kunne huske at det skjedde noe med kvinnen på hotellrommet, og at han rett og slett sovnet. Ifølge Besseberg hadde han svart ja på spørsmålet om samleie i det første avhøret for å bli kvitt det. Besseberg har ikke i noen av politiavhørene omtalt eller introdusert forklaringen om at den unge kvinnen på hotellrommet var en attaché. Dette har han først forklart for tingretten og lagmannsretten.

Lagmannsretten finner det bevist – utover enhver rimelig tvil – at Besseberg hadde besøk av en ung kvinnelig prostituert på sitt hotellrom 5. april 2013. Dette var en kvinne som var

sendt dit av en person knyttet til russisk skiskyting eller arrangementet i Moskva. Besseberg betalte ikke denne kvinnen. Besseberg forsto og aksepterte at kvinnen kom for å tilby seksuelle tjenester da han slapp henne inn på hotellrommet. Det var derfor han lot henne komme inn på rommet på natten. Han forsto også at kvinnen var sendt av noen knyttet til russisk skiskyting. Lagmannsretten tar ikke stilling til om det kom til samleie, men det er ikke avgjørende for vurderingen av det straffbare forholdet. Tilbudet om seksuelle tjenester var akseptert da Besseberg – vel vitende om formålet med besøket – slapp henne inn på rommet.

I bevisvurderingen har lagmannsretten lagt avgjørende vekt på Bessebergs forklaring i politiavhøret. Hans forsøk på å ta avstand fra denne forklaringen i ettertid, ved blant annet å hevde at han trodde kvinnen kunne være en attaché, er uten troverdighet. Som påpekt ovenfor, var det Besseberg selv som i avhøret kom med forklaringen om hendelsen på hotellrommet i Moskva. Det har ingen troverdighet at Besseberg forklarte seg slik han gjorde i det første avhøret for å «bli kvitt» spørsmålene. Riktigheten av forklaringen underbygges også av at det eneste han valgte å endre på i siste avhør, var at han var usikker på om det var samleie. For øvrig underbygger omstendighetene rundt besøket den forklaringen Besseberg ga i det første avhøret. Som Besseberg selv forklarte; «jeg vil jo anta at dette er prostituerte da, når det blir brakt en ung, pen jente til rommet ditt». Etter lagmannsrettens syn foreligger det ingen opplysninger som tilsier at det er noe å utsette på gjennomføringen av det første politiavhøret, selv om Besseberg i ettertid har forsøkt å ta avstand fra dette avhøret. Det fremgår i avhøret at han ikke hadde noen innvendinger til gjennomføringen, og at han ikke ønsket å ha forsvarer til stede.

Det finnes også enkelte andre momenter som underbygger Bessebergs forklaring i det første politiavhøret. Lagmannsretten viser til de andre episodene med kvinner knyttet til skiskytingsarrangementer som er omhandlet under strekpunkt 7. Videre viser lagmannsretten til at Besseberg selv har innrømmet – både under ankeforhandlingen og i avhør – at han ved et annet tilfelle har kjøpt seksuelle tjenester i Østerrike. Dessuten viser lagmannsretten til e-poster 6. mars 2023 mellom generalsekretær Rühr og Oksana Sirotkina som omtaler en ung russisk kvinne sammen med Besseberg på et arrangement under prøve-OL i Sotsji, og en e-post fra Rühr til Donatello Dalfollo 26. mars 2015 som generelt omtaler omfanget av prostituerte på verdenscupavslutningen i Khanty-Mansijsk. Endelig viser lagmannsretten til at Erlend Slokvik i politiavhør forklarte at Besseberg hadde fortalt han om en episode som involverte boblebad og tilgang til kvinner.

Basert på det faktum lagmannsretten har funnet bevist, har Besseberg utvilsomt akseptert tilbud om og mottatt en fordel. Besseberg betalte ikke selv. Som redegjort for i punkt 3.1, er seksuelle tjenester en fordel. Videre er det utvilsomt at dette er tale om en utilbørlig fordel. Lagmannsretten har da særlig lagt vekt på tjenestens art, at denne var skaffet av personer innen russisk skiskyting, og at Bessebergs mottak av denne tjenesten åpenbart var i strid med IBUs etiske regelverk om blant annet å unngå handlinger som kan skade IBUs

omdømme. Som øverste tillitsvalgte i IBU, hadde Besseberg et særlig ansvar. Det forelå et påvirkningsmoment. Mottak av fordelen var utvilsomt egnet til å påvirke Bessebergs utøvelse av presidentvervet ved at dette gjorde ham sårbar for påvirkning og utpressing, og dermed skapte bindinger til personer i russisk skiskyting. Det er heller ingen tvil om at Besseberg mottok fordelen i anledning sitt verv som president i IBU.

Videre er det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har opptrådt forsettlig. Han forsto, eller holdt i det minste som overveiende sannsynlig, at kvinnen var en prostituert som var sendt til rommet hans av personer innen russisk skiskyting. Besseberg var også for øvrig kjent med de omstendighetene som innebærer at fordelen var utilbørlig, og at denne ble gitt i anledning hans verv. Siden Besseberg har vært inne på at han hadde inntatt en del alkohol, tilføyer lagmannsretten at det ses bort fra eventuell uvitenhet hos Besseberg som skyldes selvforskyldt rus, jf. straffeloven (1902) § 42 tredje ledd. Tilsvarende regel følger av straffeloven § 25 tredje ledd.

Lagmannsretten legger til grunn at denne straffbare handlingen er foretatt i Russland. Det er ingen holdepunkter for at besøket av den prostituerte var avtalt før Besseberg dro fra Norge. Forholdet omfattes likevel av norsk jurisdiksjon, og det vises til vurderingen i punkt 4.11.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg skal domfelles for handlingen i strekpunkt 2.

4.7 Tiltalen strekpunkt 7 – samvær med andre kvinner

4.7.1 Oversikt

Dette punktet gjelder aksept av prostituerte, som var organisert og tilbudt av myndighetspersoner knyttet til russisk skiskyting, ved flere anledninger i perioden 2015 til 2018.

Basert på bevisførselen og påtalemyndighetens anførsler, er punktet avgrenset til to tilbud i 2015 og 2017 og to samvær i 2016 og 2018. De to tilbudene knytter seg til Jevgenij Redkin som har hatt roller i russisk skiskyting, mens de to samværene gjelder en russisk kvinne kalt «Eva».

4.7.2 Tilbud fra Redkin

Jevgenij Redkin er en tidligere russisk skiskytter. Besseberg har forklart at han har kjent Redkin siden han vant OL-gull i 1992. Det er fremlagt et bilde som viser at Besseberg var hjemme hos Redkin og moren i forbindelse med en bursdag under verdenscupavslutningen i Khanty-Mansijsk i mars 2013. Redkin var i en årrekke frem til 2016 ansatt i

sportsdepartementet for den regionen som omfatter Khanty-Mansijsk. Han var også medlem av organisasjonskomitéen i Khanty-Mansijsk fra i alle fall 2010. Dette følger av flere e-poster og arrangementsprogrammer. I en avlyttet samtale mellom Besseberg og Redkin i desember 2017 fremgår det at Redkin på det tidspunktet fortsatt var knyttet til organisasjonskomitéen.

Det første tilbudet om prostituerte, eller i alle fall samvær med kvinner, skal ha kommet i forbindelse med verdenscuprenn i Hochfilzen, Østerrike i desember 2015. Det andre tilbudet skal ha vært fremsatt i to avlyttede telefonsamtaler i desember 2017. Hendelsen i Hochfilzen og de to samtalene har en viss sammenheng, men det må likevel foretas konkrete bevisvurderinger. Hovedspørsmålet er i begge tilfeller om Besseberg har akseptert et tilbud om seksuelt samvær med kvinnene.

Hendelsen i Hochfilzen

Besseberg har under ankeforhandlingen forklart at han ikke husker om hendelsen i Hochfilzen skjedde i 2015 eller 2016, men rennoversikten tilsier at det må ha vært i desember 2015. Redkin ringte ham og lurte på om de kunne spise lunsj. Redkin ville snakke om et par ting knyttet til verdenscupavslutningen i 2016. Besseberg forklarte videre at han dro til restauranten der Redkin satt sammen med noen andre personer. Redkin var ikke edru. Ifølge Besseberg spiste han sammen med dem. Redkin ba ham så bli med opp i leiligheten. I denne leiligheten var det i alle fall to damer som drakk sammen med to menn som Besseberg aldri hadde sett før. Besseberg forklarte videre at Redkin ønsket akkreditering til arrangementet eller VIP-teltet for disse personene, noe Besseberg avslo. Redkin sa noe om damer, men Besseberg avslo dette. Ifølge Besseberg drakk han kanskje et glass vodka.

På spørsmål fra aktor forklarte Besseberg at det satt to damer ved bordet sammen med Redkin, en svarthåret og en lyshåret. Redkin omtalte dem som «black and white» og «nice girls». Det kan ha vært at Redkin trodde han ville få akkreditering i bytte med tilbud om en av disse damene. Besseberg forklarte videre at han var usikker på om de to damene ble med opp i leiligheten, og om «byttetilbudet» kom mens de var ved bordet i restauranten eller i leiligheten. Besseberg forklarte at han verken aksepterte noen av damene eller å gi akkreditering. Ifølge Besseberg kom det ikke til noen seksuell tildragelse eller samleie på rommet, og det var ikke den typen damer som interesserte ham. Han vet ikke om de var interesserte.

I politiavhøret i april 2018 forklarte Besseberg seg i all hovedsak sammenfallende med den forklaringen han ga under ankeforhandlingen. Det er imidlertid visse nyanseforskjeller. På spørsmål om det var kontakt med prostituerte via Redkin, svarte Besseberg i avhøret at han «tilbød meg vel en prostituert ved en anledning. Og det har jeg sterk mistanke om at var en prostituert». Dette knyttet han til en verdenscup i Hochfilzen. I avhøret forklarte Besseberg

at det var to damer som satt ved bordet, og at han ble med opp i leiligheten. Videre forklarte han at det var to andre menn der, så han «var ikke noe særlig interessert i det opplegget». I avhøret benektet Besseberg at han har tatt imot prostituerte tjenester formidlet av Redkin, og at det ikke kom til noe samleie eller seksuell handling i leiligheten. I avhøret forklarte Besseberg også at de var veldig interessert, men det ble ikke noe mer og at han ikke «tente [...] på den type jenter».

Lagmannsretten tilføyer at Redkin brukte uttrykket «black and white» også i telefonsamtalene i desember 2017. Ut fra sammenhengen, er det ingen tvil om at Redkin også da snakket om prostituerte og at Besseberg forsto referansen.

Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall i de videre vurderingene.

Lagmannsrettens flertall – alle dommere unntatt meddommer Dahl – har følgende vurdering:

Basert på Bessebergs forklaring under ankeforhandlingen og i avhør, sammenholdt med telefonsamtalene i desember 2017, finner flertallet det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg i desember 2015 fikk et tilbud av Redkin om seksuelt samvær med én eller to prostituerte. Dette tilbudet fikk han ved bordet i restauranten, og han valgte å bli med de to prostituerte opp i en leilighet. I leiligheten var det andre menn, og Besseberg valgte å forlate leiligheten uten at det kom til noe seksuelt mellom ham og de prostituerte. Flertallet har lagt størst vekt på Bessebergs forklaring i avhør som er gitt nærmest i tid etter hendelsen.

Det er utvilsomt at Besseberg fikk et tilbud om en fordel, i form av seksuelt samvær med prostituerte, og at en slik fordel er utilbørlig. Flertallet viser her til utilbørlighetsvurderingen under punktet som gjelder kvinnen på hotellrommet i Moskva, jf. punkt 4.6, som i all hovedsak gjelder tilsvarende. Selv om Besseberg og Redkin var gamle kjente, er det heller ikke tvil om at Redkin ga Besseberg tilbudet fordi han var president i IBU. Besseberg har selv knyttet tilbudet til et ønske om akkreditering til den pågående verdenscupen, som også var et tema under samtalene i desember 2017.

Det følger av korrupsjonsbestemmelsen at aksept av et tilbud om en fordel er tilstrekkelig for at en straffbar handling er begått. Dermed er det ikke nødvendig at Besseberg benyttet seg av tilbudet, dvs. at det skjedde noe seksuelt. Spørsmålet er om det er tilstrekkelig bevist at Besseberg aksepterte tilbudet. En aksept kan skje både gjennom ord og handling, jf. punkt 3.1.2.

Flertallet finner det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg aksepterte tilbudet om seksuelle tjenester i det han valgte å bli med opp i leiligheten sammen med de prostituerte. Flertallet kan ikke se noen andre grunner til at han valgte å bli med opp i leiligheten enn at

han aksepterte tilbudet. Allerede fra det tidspunktet oppsto en risiko for påvirkning og lojalitetsbinding. Bessebergs aksept av tilbudet i 2015 underbygges også av at Redkin fant grunn til å referere til de samme kvinnene i telefonsamtalene to år senere.

Dette tilfellet skiller seg noe fra Moskva-episoden ved at det kan være et spørsmål om innholdet av tilbudet var fullstendig avklart da Besseberg ble med opp i leiligheten. Flertallet viser til at det befant seg andre personer i leiligheten, og at Besseberg i avhør forklarte at han ikke tente på «den type jenter». Avgjørende for vurderingen er likevel at Besseberg hadde akseptert tilbudet da han ble med de to kvinnene, som han forsto var prostituerte, opp i leiligheten. At Besseberg så valgte å trekke seg, enten fordi det var andre personer til stede eller av andre grunner, endrer ikke på at tilbudet om seksuelle tjenester allerede var akseptert. Da var den straffbare handlingen fullbyrdet.

Forsvarer har anført at det ikke kan være straffbart å ta noen «i øyesyn». Etter som flertallet har funnet det bevist at Besseberg aksepterte tilbudet i det han valgte å bli med kvinnene opp i leiligheten, innebærer ikke et eventuelt ønske om å ta dem nærmere «i øyesyn» noe annet enn en videre vurdering av om et allerede akseptert tilbud skulle benyttes. Dette endrer ikke på at den straffbare handlingen er fullbyrdet.

Flertallet tilføyer at det er ingen holdepunkter for at Besseberg – før han kom til lunsjen – var klar over at det var prostituerte til stede. Hvor lenge Besseberg oppholdt seg i leiligheten, og om Redkin var til stede i leiligheten, er også uklart. Ingen av disse omstendighetene endrer på straffbarhetsvurderingen.

Videre finner flertallet det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har opptrådt forsettlig. Han forsto at kvinnene var prostituerte, og at tilbudet om seksuelle tjenester kom fra Redkin og var gitt i anledning hans stilling som president i IBU. Det vises til det faktumet som flertallet har funnet bevist.

Flertallet legger til grunn at denne straffbare handlingen er foretatt i Østerrike. Det er ingen holdepunkter for at tilbudet var akseptert før Besseberg dro fra Norge. Handlingen omfattes likevel av norsk jurisdiksjon, og det vises til vurderingen i punkt 4.11.

Etter dette har lagmannsrettens flertall kommet til at Besseberg skal domfelles for denne delen av strekpunkt 7.

Mindretallet – meddommer Dahl – finner det ikke tilstrekkelig bevist at Besseberg fikk et tilbud om seksuelt samvær med kvinnene allerede i restauranten. Basert på Bessebergs forklaringer i avhør og under ankeforhandlingen, fremstår dette som uklart. En slik uklarhet må komme Besseberg til gode. Mindretallet legger derfor til grunn at et tilbud fra Redkin om seksuelt samvær med kvinnene først kan ha blitt fremsatt i leiligheten. Som påpekt av flertallet, er det uklart hvor lenge Besseberg oppholdt seg i leiligheten. Etter

mindretallets syn er det ut fra bevisførselen også uklart om Besseberg har sagt eller gjort noe som innebar en aksept av tilbudet. Telefonsamtalene to år senere mellom Redkin og Besseberg endrer ikke denne vurderingen. Mindretallet har derfor kommet til at det ikke er tilstrekkelig bevist at Besseberg har akseptert et tilbud om seksuelle tjenester. Det foreligger dermed ingen straffbar handling, og Besseberg skal ikke domfelles for denne delen av strekpunkt 7. For mindretallet er det ikke nødvendig å gå inn på vurderingen av de øvrige straffbarhetsvilkårene.

Telefonsamtalene i desember 2017

I desember 2017 var Bessebergs telefon avlyttet. Under ankeforhandlingen ble det avspilt to samtaler mellom Redkin og Besseberg som fant sted 19. og 24. desember 2017. Ved begge tilfeller var det Redkin som ringte Besseberg. Besseberg har benektet at han aksepterte tilbud om prostituerte i disse samtalene.

Redkins hovedanliggende i den første samtalen 19. desember 2017 var at han ønsket akkreditering til seg selv og noen andre fra Khanty-Mansijsk under den kommende verdenscupen i Ruhpolding, som skulle avholdes 10. til 14. januar 2018. Ut fra sammenhengen, der Redkin blant annet snakket om «black and white», og det som fremgår av den andre samtalen fem dager senere, er lagmannsretten ikke i tvil om at det var prostituerte blant dem som Redkin ønsket akkreditering til. I avhør i april 2018 har også Besseberg forklart at han forsto at det dreide seg om prostituerte.

I samtalen 19. desember 2017 ga Besseberg uttrykk for at han ikke kunne hjelpe Redkin med ekstra akkreditering fordi han skulle ha med ektefellen som skulle bruke denne akkrediteringen. Besseberg fortalte Redkin at det enkleste var å kontakte organisasjonskomiteén i Ruhpolding. Redkin nevnte også Viktor Maigurov, som da var første visepresident i IBU og i styret i det russiske forbundet, men Besseberg sa da blant annet at også Maigurov bare hadde en ekstra akkreditering.

I den etterfølgende samtalen 24. desember 2017 var Redkins hovedbudskap til Besseberg at han kommer til Ruhpolding, og at han kommer med «black and white». Redkin sa at han hadde snakket med Maigurov, som tydeligvis hadde bistått med å ordne akkreditering. Besseberg avviste ikke Redkin, men uttrykte at ektefellen hans skulle være med til Ruhpolding. Redkin bemerket til dette at han ikke skulle bekymre seg, fordi de skulle møtes på Redkins hotell. Til dette svarte Besseberg «ja, ja, ja, ikke noe problem» et par ganger før han avbrøt samtalen ved å vise til at de hadde gjester til middag og at de kunne snakkes senere. Det er ikke holdepunkter for oppfølgende samtaler, og det er ingen bevis knyttet til eventuell kontakt mellom Besseberg og Redkin og/eller de prostituerte i Ruhpolding.

I avhør i april 2018 forklarte Besseberg at han forsto Redkins utsagn om Maigurov på den måten at han hadde bistått med akkreditering slik at Redkin kunne ta med seg prostituerte til Ruhpolding. Under ankeforhandlingen ga Besseberg uttrykk for at Maigurovs bistand kan ha vært mer begrenset.

Det er nærliggende å forstå den siste samtalen, særlig i lys av hendelsen i Hochfilzen to år tidligere, slik at Redkin ringte for å opplyse Besseberg om at det ville være tilgjengelig prostituerte i Ruhpolding. Påtalemyndigheten har anført at dette er en tilrettelegging – at prostituerte gjøres tilgjengelig for Besseberg – som utgjør en utilbørlig fordel, og at Besseberg aksepterte dette tilbudet i de to telefonsamtalene.

Lagmannsretten er enig med påtalemyndigheten i at samtalene innebærer at Besseberg ble gjort kjent med at Redkin ville bringe med seg prostituerte til Ruhpolding, og at disse ville være tilgjengelige for Besseberg. En slik tilrettelegging kan være et tilbud om en utilbørlig fordel som er straffbar korrupsjon, selv om Besseberg senere skulle velge ikke å benytte seg av tilbudet. Det må imidlertid også føres bevis for at Besseberg aksepterte dette tilbudet om en fremtidig fordel. Besseberg avviste ikke Redkins tilbud i samtalen, men lagmannsretten kan heller ikke se at det er tilstrekkelig bevist at han aksepterte tilbudet. Han ga ingen klar og uttrykkelig aksept. Når Besseberg sa «ja, ja», «ikke noe problem» og «møtes i Ruhpolding», kan disse utsagnene – når de to samtalene ses og høres i sammenheng – også forstås som at han «jatter med» i samtalen for å få den avsluttet, slik Besseberg har forklart. For at det skal foreligge straffbar korrupsjon på grunnlag av et muntlig tilbud, må det kreves en klar aksept av tilbudet. Det foreligger ikke i dette tilfellet.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg ikke kan straffes for denne delen av strekpunkt 7.

4.7.3 Samvær med Eva

Det er uomtvistet at Besseberg tilbrakte tid sammen med en russisk kvinne under verdenscupfinalen i Khanty-Mansijsk i mars 2016 og verdenscupfinalen i Tjumen i mars 2018. Besseberg kjente denne kvinnen som «Eva». Basert på bilder i sosiale medier og lister over akkrediteringer ved arrangementene, legger lagmannsretten til grunn at hun heter Eva Maslichenko og er bosatt i byen Omsk, Russland. Omsk ligger mange hundre kilometer øst for Tjumen og sør for Khanty-Mansijsk. Ettersom hun av partene, i dokumentene og i tingrettens dom er omtalt som «Eva», har lagmannsretten også valgt å bruke fornavnet.

Påtalemyndigheten har anført at myndighetspersoner knyttet til russisk skiskyting tilrettela for at Besseberg kunne ha samvær med Eva, og at Eva var tilgjengelig for seksuelle tjenester. Ifølge påtalemyndigheten var denne tilretteleggingen for seksuelt samvær en utilbørlig fordel som Besseberg mottok.

Besseberg har forklart at han så Eva første gang i tilknytning til en middag i Khanty-Mansijsk i mars 2016. Middagen ble sannsynligvis arrangert av organisasjonskomitéen. Eva satt på et nabobord sammen med andre kvinner. De to bordene fikk kontakt, og dagen etter pratet Besseberg med Eva da kvinnene kom til huset der Besseberg og andre bodde. Kvinnene hadde VIP-akkreditering. Eva snakket ikke tysk og veldig dårlig engelsk, men hun brukte mobiltelefonen for å oversette. Ifølge Besseberg fortalte Eva at hun var 42 år gammel og tidligere skiskytter. Hun fortalte at hun arbeidet som poledanser på en nattklubb. Besseberg har forklart at han da ble skeptisk og spurte om hun var den typen som ble med noen hjem etter stengetid, men det benektet hun. På spørsmål om hvorfor hun var i Khanty-Mansijsk, skal Eva ha forklart at hun hadde en sønn som bodde der. Besseberg fikk en lapp med Evas telefonnummer som han la i lommeboka.

Besseberg har videre forklart at han ikke tror det var noen kontakt mellom ham og Eva mellom mars 2016 og sommeren 2017. I forbindelse med et styremøte den sommeren ba han Viktor Maigurov om å ringe Eva for å høre hvordan det gikk med henne. Dette gjorde Maigurov. Besseberg har forklart at han selv ikke kunne ringe på grunn av utfordringene med språket.

Besseberg har forklart at han ikke husker noen videre kontakt med Eva før han ble oppringt fra hennes telefonnummer 24. februar 2018. Ifølge Besseberg var det en venninne som ringte på vegne av Eva. Hun lurte på om Besseberg skulle til Tjumen. Det var ytterligere kontakt på telefonen noen dager senere der Besseberg opplyste at Maigurov ville kontakte henne om Tjumen. Besseberg har forklart at Eva bodde på hans hotellrom under verdenscupfinalen i Tjumen, og at hun ble med på jaktturen etter hans ønske, jf. punkt 4.8.4. Besseberg har forklart at han ikke vet hvordan Eva kom seg til Tjumen. Ifølge Besseberg har han ikke betalt for noe, og vet ikke om Eva fikk noen kompensasjon. Han hadde med en gave til henne. Besseberg har videre forklart at han ringte Eva 3. april 2018 fordi det var rimelig å takke henne for samværet. Det var en vanlig samtale. Under ankeforhandlingen forklarte Besseberg at han ikke kunne huske om han og Eva hadde samleie i Khanty-Mansijsk og/eller Tjumen.

Besseberg har omtalt forholdet til Eva som en flørt eller «affære». Han har benektet at han på noe tidspunkt hadde mistanker om at hun var prostituert eller at noen tilrettela for samværene. Besseberg brukte Maigurov som en slags tolk fordi Eva snakket så dårlig engelsk.

Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall i den nærmere vurderingen av Bessebergs forhold til Eva.

Lagmannsrettens flertall – alle dommere unntatt meddommer Petersen – finner det bevist utover enhver rimelig tvil at personer knyttet til russisk skiskyting tilrettela for at Besseberg kunne ha seksuelt samvær med Eva i Khanty-Mansijsk og Tjumen. Det var ikke

tale om en tilfeldig flørt eller «affære» slik Besseberg har beskrevet. Besseberg betalte ikke noe for dette, og har dermed mottatt en fordel.

I bevisvurderingen legger flertallet vekt på at Eva var akkreditert til verdenscupen i Khanty-Mansijsk både i 2015 og 2016 og i Tjumen i 2018. I 2015 hadde hun VIP-akkreditering, mens hun i 2016 og 2018 var akkreditert som «IBU Guest». Besseberg har benektet at han hadde noe med akkrediteringen å gjøre. Etter flertallets syn er det derfor åpenbart at enten Maigurov, som satt i IBU-styret og var knyttet til Khanty-Mansijsk, og/eller andre personer knyttet til det russiske forbundet eller organisasjonskomitéen sørget for at Eva var akkreditert i 2016. For verdenscupen i Tjumen i 2018 er det utvilsomt at Maigurov besørget akkrediteringen for Eva.

Når det gjelder kontaktetableringen i 2016, har Besseberg forklart at det var flere kvinner på et nabobord til middagen de hadde, og at disse kvinnene viste seg å ha akkreditering og dukket opp i huset de bodde i dagen etter. Eva var blant disse kvinnene. Etter flertallets syn kan det utelukkes at dette var et tilfeldig møte. Dette var kvinner som ble introdusert for de personene som hadde VIP-akkreditering eller lignende. Kontaktetableringen i 2016 må også ses i lys av etterfølgende kontakt i 2018, og at det også på flere andre arrangementer har vært tilbudt prostituerte, også til Besseberg.

Flertallet vil videre trekke frem at Maigurov tok seg av det praktiske og logistikken da Eva ble innkvartert på Bessebergs hotellrom i Tjumen i 2018. Det vises særlig til telefonsamtalen 28. februar 2018 der Besseberg fortalte Eva at Maigurov kom til å ringe henne, at hun skulle bo på Bessebergs rom, og at Maigurov ville gi henne nødvendig informasjon i den forbindelse. Flertallet viser også til følgende utveksling mellom Besseberg og Maigurov i samtalen 13. mars 2018, da det allerede var bestemt at Eva skulle bo på Bessebergs rom:

Anders Besseberg: Så ingen møter. Du, bor jeg sammen med deg på hotellet, eller på det andre hotellet?

Victor Maygurov: Ja, på dette hotellet blir det bare du, jeg og Aleksandr Pak, ikke noen andre

Anders Besseberg: Ingen andre, OK. Alle andre på det andre hotellet, jeg forstår. Og denne Eva, kommer hun på mandag eller tirsdag, eller?

Victor Maygurov: Ja, ja. Mandag middagstider.

Anders Besseberg: Ja? Supert

At det var direkte kontakt mellom Maigurov og Eva følger også av en samtale mellom Besseberg og Maigurov 16. mars 2018. Endelig viser flertallet til telefonsamtalen 19. mars 2018 da Maigurov svarte på Evas telefon og opplyste at de akkurat hadde kommet til Bessebergs hotellrom. Etter flertallets syn er det åpenbart at Eva ikke selv hadde besørget og dekket utgiftene for å komme seg fra Omsk til Tjumen. Det var Maigurov, med mulig

hjelp av andre, som sørget for at Eva var tilgjengelig for Besseberg. Maigurovs rolle gikk langt utover det å være en slags «tolk», slik som Besseberg har forklart.

Flertallet er ikke i tvil om at Besseberg hadde seksuell omgang med Eva i Khanty-Mansijsk og Tjumen. Dette forklarte Besseberg i avhøret i april 2018. At han i sin forklaring under ankeforhandlingen var unnnvikende om dette, tillegges ingen betydning. Det sier seg selv at seksuelt samkvem var et hovedpoeng med å bo på samme hotellrom i flere dager i Tjumen. Besseberg og Eva hadde knapt noe felles språk. Etter flertallets syn er det også selvforklarende når Besseberg i samtalen med Eva 28. februar 2018 blant annet sa «jeg drar til Tjumen og jeg trenger deg [...] du kan bo på mitt rom». Videre viser flertallet til at den lappen som Besseberg fikk av Eva i Khanty-Mansijsk i 2016, både var påført Evas telefonnummer og romnummer på et hotell.

Besseberg har forklart at han ikke hadde noen kontakt med Eva fra mars 2016 til februar 2018, med unntak av at han – nærmest som et innfall fordi han så lappen med navn og telefonnummer i lommeboka – skal ha bedt Maigurov om å ringe henne sommeren 2017. Dette fremstår som påfallende sett i lys av Bessebergs forklaring om at det var en flørt eller affære. Enn mer påfallende blir forklaringen i lys av telefonsamtalen 28. februar 2018 der Besseberg bare forteller Eva at han trenger henne og at hun skal bo på hans rom. Selv om det tas høyde for språklige komplikasjoner, bærer samtalen ikke preg av å gjelde en affære. Det kan godt være at Besseberg trivdes i Evas selskap og fant henne sympatisk, men dette endrer ikke vurderingen. Heller ikke at Besseberg etter oppholdet i Tjumen ringte henne og takket for samværet.

Som lagmannsretten kommer tilbake til i punkt 4.8.4, var Eva med på en tur til guvernørens jaktområde 21. og 22. mars 2018 der også Peter Bayer, Volker Schmid og Viktor Maigurov deltok. Etter flertallets syn er det påfallende at Peter Bayer ikke kunne huske noen kvinne på turen, at Schmid trodde hun var en tolk, mens Maigurov i et avhør i 2019 nektet for kjennskap til Eva og i en erklæring av 2025 har uttrykt at han ikke la merke til «upassende atferd/nærhet fra Bessebergs side mot Eva». Disse sprikende forklaringene tilsier at forholdet iallfall er noe som burde skjules.

Det avgjørende for flertallet er at Maigurov og/eller andre tilrettela og sørget for at Eva var tilgjengelig for Besseberg til seksuelt samvær. Hvilke avtaler som Eva hadde med Maigurov eller andre om betaling eller lignende, utover at noen sørget for at hun kom seg til Khanty-Mansijsk og Tjumen, er det ikke nødvendig å ta stilling til. Besseberg har uansett mottatt en fordel.

Etter flertallets syn er det utvilsomt at fordelene var utilbørlig. Flertallet har særlig lagt vekt på fordelens art og at denne kom fra personer innen russisk skiskyting. Bessebergs opptreden var også klart i strid med IBUs regelverk om å unngå handlinger som kunne skade IBUs omdømme. Som også vektlagt i vurderingen av forholdet i strekpunkt 2, jf.

punkt 4.6, gjorde denne fordelten Besseberg sårbar for påvirkning og skapte bindinger til personer i russisk skiskyting. Det forelå et påvirkningsmoment. Bessebergs opptreden var også et klart brudd på den tilliten som fulgte med presidentvervet. Sett i lys av historikken for arrangementet i Tjumen og situasjonen for russisk skiskyting og det russiske forbundet på det tidspunktet, jf. punkt 4.8.4 om jaktturen i Tjumen, var det særlig klanderverdig at Besseberg valgte å be om og motta denne fordelten i 2018. Om påvirkningsmomentet viser flertallet også til vurderingen av dette under punkt 4.8.4.

Det er ingen tvil om at Besseberg mottok fordelten i anledning sitt verv som president i IBU. Dette ble tilrettelagt av personer knyttet til skiskyting og i tilknytning til et IBU-arrangement. Fordelen i 2018 ble også akseptert kort tid etter at styret i IBU besluttet å fastholde verdenscupfinalen i Tjumen.

Flertallet finner det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg handlet forsettlig. Han forsto, eller holdt det i det minste som overveiende sannsynlig, at det seksuelle samværet med Eva ble tilrettelagt av personer tilknyttet russisk skiskyting. Det vises til det faktum som er funnet bevist, om at Besseberg gikk via Maigurov for å få Eva til Tjumen. Videre viser flertallet til at Besseberg fra tidligere – både i 2013, 2015 og 2017 – hadde kunnskap om og/eller kontakt med prostituerte introdusert av russiske myndighetspersoner i forbindelse med skiskytingsarrangementer. Besseberg har også forklart at han selv spurte Eva under det første møtet i Khanty-Mansijsk om hun ble med menn hjem etter stenetid. Besseberg var også kjent med alle øvrige omstendigheter som innebærer at fordelten var utilbørlig, og at denne ble gitt i anledning hans verv i IBU.

Flertallet legger til grunn at denne straffbare handlingen dels er foretatt i Russland og dels i Norge. Samværet i Tjumen ble planlagt og akseptert mens Besseberg var i Norge. Det første samværet ble akseptert og fant sted i Russland. Begge samværene omfattes likevel av norsk jurisdiksjon, og det vises til vurderingen i punkt 4.11.

Etter dette har lagmannsrettens flertall kommet til at Besseberg skal domfelles for denne delen av strekpunkt 7.

Mindretallet – meddommer Petersen – har kommet til at det ikke er ført tilstrekkelig bevis for at Besseberg har mottatt en fordel, og at han derfor ikke skal domfelles for denne delen av strekpunkt 7. Selv om flertallet har pekt på flere momenter som taler imot at dette var en affære eller flørt, foreligger det likevel en slik tvil at Bessebergs forklaring om dette ikke kan utelukkes. Om kontaktetableringen i Khanty-Mansijsk i 2016, foreligger det ikke andre bevis enn Bessebergs egen forklaring. Hans forklaring om hvordan de, spontant og uten tilrettelegging av andre, fikk kontakt, kan ikke utelukkes. Bessebergs forklaring om at Eva skal ha vært en tidligere skiskytter og interessert i skiskyting støttes av andre bevis. Det kan ha vært bakgrunnen for at hun var akkreditert i VIP-sone. Hun var til stede på verdenscupen i 2015, 2016 og 2018, og det er fremlagt bilde av henne – riktignok fra en

sosial anledning – sammen med blant annet norske skiskyttere tilbake i 2011-2012. Det er ikke ført bevis for hvem som skaffet Eva akkreditering til verdenscuprennene. Mindretallet viser også til at Besseberg og Eva så vidt snakket om skiskyting i samtalen 3. april 2018.

Det fremgikk tydelig av de avlyttede telefonsamtalene at Eva snakket meget dårlig engelsk. At Besseberg hadde behov for bistand i kontakten med henne av en som snakket russisk, var da ikke unaturlig. Mindretallet vil også trekke frem at det ikke er ført bevis for at Eva mottok noen betaling fra andre. Dessuten var det direkte kontakt på telefonen mellom Besseberg og Eva, og det var åpenbart hun som disponerte det telefonnummeret som Besseberg hadde notert. Disse momentene taler imot at det var andre som arrangerte eller tilrettela for kontakten. Mindretallet legger ikke avgjørende vekt på at Maigurov bisto med praktiske forhold. Det forhold at Besseberg i ettertid ringte Eva for å takke henne for samværet, taler også imot at hun var prostituert eller lignende, og i det minste at Besseberg oppfattet henne slik.

Siden mindretallet ikke har funnet det bevist at Besseberg mottok en fordel, er det ikke nødvendig for mindretallet å vurdere utilbørighetskravet eller tilknytningskravet.

4.8 Jakt i Russland

4.8.1 Oversikt

Tiltalen omfatter tre tilfeller av jakt/jaktturer i Russland. Dette er strekpunkt 4, 6 og 8 som gjelder jakt i henholdsvis april 2013, oktober 2015 og mars 2018. Ved alle tre tilfeller fant jakten sted i Tjumen, nærmere bestemt et jaktområde kalt Permaskayova med muligheter for både jakt og fiske. Området ligger cirka 16 mil i luftlinje fra Tjumen by. Guvernøren i Tjumen, Vladimir Yakushev, disponerte jaktområdet. Yakushev satt i styret eller annet styrende organ i det russiske skiskytterforbundet (RBU) fra 2009 til 2015 og igjen fra 2018. Dette er uomstridte faktiske opplysninger som også er underbygget av fremlagte dokumentbevis.

Det er uomstridt at Besseberg var med på jakt/jakttur ved disse tre tilfellene. Han har selv forklart seg om turene. Det er også fremlagt bilder, hentet fra Bessebergs mobiltelefon, og annen dokumentasjon som underbygger hans deltakelse. Viktor Maigurov – første visepresident i IBU fra 2014 til 2018 og medlem av styret eller annet styrende organ i RBU fra 2009 til i dag – deltok på alle de tre jaktturene. Også Volker Schmid, Bessebergs jaktkamerat som var tilknyttet Infront, deltok under jaktturene i 2015 og 2018.

Det er naturlig å se Bessebergs deltakelse på jakt i Tjumen i sammenheng med stedets posisjon som arrangør for skiskyting. Ved to av tilfellene fant jakten sted i direkte tilknytning til IBU-relaterte oppgaver/arrangement. Som nevnt i punkt 4.3, ble Tjumen innvilget A-lisens av styret i IBU i november 2011. Tjumen arrangerte sommer-VM i

2014. På IBUs kongress i 2016 ble Tjumen valgt som arrangør av VM i 2021. Styret i IBU trakk tilbake denne tildelingen i februar 2017. Denne beslutningen må ses i sammenheng med at skiskyting ellers risikerte utestengelse fra OL på grunn av Russlands manglende etterlevelse av WADA-koden (det internasjonale anti-doping regelverket) og avsløringer av organisert russisk doping under OL i Sotsji i 2014. Tjumen arrangerte verdenscupavslutningen i mars 2018. I et styremøte i februar 2018 vedtok styret at dette arrangementet skulle gå som planlagt.

Selv om de tre strekpunktene gjelder ulike hendelser/turer, er det allerede påpekt enkelte fellestrekk. Etter lagmannsrettens syn er det også naturlig å se de i sammenheng når det er tale om samme type fordel som er mottatt fra samme giver.

4.8.2 Tiltalen strekpunkt 4 – jakt i Tjumen i april 2013

Denne jaktturen skjedde i forlengelsen av showrennet i Moskva som er omtalt i punkt 4.6.

Følgende hendelsesforløp er uomtvistet og legges til grunn av lagmannsretten som bevist utover enhver rimelig tvil:

Besseberg dro fra Moskva til Tjumen, med fly, sannsynligvis om kvelden 6. april 2013. Litt utpå dagen 7. april 2013 ble Besseberg fraktet med helikopter fra Tjumen til jaktområdet. Med på turen var også guvernør Yakushev, Maigurov og medlemmer av organisasjonskomitéen i Tjumen. Om ettermiddagen og kvelden fisket Besseberg gjedde og jaktet blant annet på villsvin. Han skjøt en elgkalv og et villsvin. Under oppholdet ble de fraktet rundt med en slags terrengbil. Det var middag om kvelden. De overnattet i hytter på jaktområdet, og dro så neste dag tilbake til Tjumen med helikopter. Sannsynligvis om kvelden 8. april 2013 dro Besseberg tilbake til Moskva. Han tok fly hjem til Norge tidlig på formiddagen 9. april 2013. Besseberg betalte ikke for flyturen tur-retur Moskva til Tjumen, og han betalte ikke noe for oppholdet, helikoptertransport eller bruk av jaktområdet. Kostnadene ble dekket av Yakushev og/eller andre tilknyttet ham.

I bevisvurderingen har lagmannsretten lagt til grunn Bessebergs forklaring under ankeforhandlingen, sammenholdt med bilder fra turen, refusjonskrav fra Besseberg, takkebrev til Yakushev og Bessebergs flybillett til/fra Norge.

Besseberg har forklart at hovedformålet med besøket i Tjumen var å inspisere stadionanlegget og andre fasiliteter. Jaktdelen av turen var ikke forhåndsavtalt, og derfor måtte han blant annet låne klær under jaktturen. Besseberg har forklart at han sammen med guvernøren inspiserte anlegget i noen timer 7. april 2013 før de dro med helikopter til jaktområdet. Slik lagmannsretten oppfattet Bessebergs forklaring, mente han at det også var faglig relaterte samtaler/møter om kvelden 7. april 2013 og morgenen 8. april 2013.

Lagmannsretten legger til grunn Bessebergs forklaring om at han var på inspeksjon slik han har forklart. Hans forklaring om dette underbygges av tidsnære bevis som takkebrevet han sendte til guvernøren 16. mai 2013, der det vises til oppdatering om anlegget, og Bessebergs håndskrevne refusjonskrav av 11. april 2013 der det vises til møte og inspeksjon i Tjumen. Etter lagmannsrettens syn kan det ikke være tvilsomt at inspeksjon av et anlegg med tilhørende møter lå innenfor Bessebergs oppgaver som president. Dette gjelder selv om IBUs tekniske komité hadde inspisert anlegget tidligere, og besøket ikke har ledet til en inspeksjonsrapport eller lignende. Det er ikke bevismessige holdepunkter for å legge til grunn at inspeksjonen bare ble brukt som et påskudd for å dra på jaktturen.

Det er ingen tvil om at Besseberg mottok en fordel da han deltok på jaktturen under oppholdet i Tjumen. Han betalte verken for transport, opphold eller selve jakten. Heller ikke er det noen tvil om at Besseberg mottok fordelene i anledning sitt verv som president i IBU. Spørsmålet er om han mottok en utilbørlig fordel, eller om fordelene lå innenfor akseptabel representasjon/kontaktbygging for en president i IBU. Representasjon og kontaktbygging var en viktig del av Bessebergs oppgaver som president i et internasjonalt idrettsforbund. Dette omfattet kontakt med sentrale personer innenfor eller knyttet til russisk skiskyting. Russland var en av de største og viktigste nasjonene i denne idretten. Lagmannsretten har etter en samlet vurdering kommet til at Besseberg mottok en utilbørlig fordel. Det utilbørlige knytter seg til jaktdelen av turen. Lagmannsretten legger vekt på at det var tale om et ganske kostbart opplegg med bruk av helikopter og tilgang til et eksklusivt jaktområde. I alt var det tale om en fordel som hadde en verdi på mange tusen kroner, og som klart oversteg det alminnelige nivået for gaver innen IBU. Det vises til forklaringen fra vitnet Østbye om prisene og kostnadene knyttet til jakt i Russland. I tillegg kom jaktturen utvilsomt i stand fordi nettopp Besseberg var på besøk. Turen var ikke en del av et rammeprogram i tilknytning til et arrangement. Det var godt kjent at Besseberg hadde en lidenskap for jakt. Lagmannsretten legger ingen vekt på at jaktturen ikke var avtalt på forhånd med Besseberg. Etter lagmannsrettens syn er det ingen tvil om at guvernøren i Tjumen og russiske myndighetspersoner innen skiskyting ønsket å påvirke Besseberg for å skape en lojalitetsbinding, og slik at han hadde et positivt syn på blant annet Tjumen som arrangørsted for skiskyting. Et slikt ønske om påvirkning er naturlig, og også noe som Besseberg ofte ble utsatt for, men i dette tilfellet gikk fordelene utover det som var akseptabelt.

Lagmannsretten vil videre vise til at selve jaktdelen utgjorde den klart overveiende delen av besøket i Tjumen. Inspeksjonen av stadionanlegget tok ikke mer enn noen timer. At det inngikk noen korte faglig relaterte møter under jaktturen, endrer ikke på denne vurderingen.

Lagmannsretten legger videre vekt på at IBU hadde vedtatt sitt etiske regelverk i 2012. Regelverket om mulige interessekonflikter, herunder mottak av gaver, tilsa en særlig åpenhet om eventuelle bindinger som kunne påvirke Bessebergs beslutninger og utøvelse

av sitt verv. Det er ingen spor av at Besseberg i ettertid opplyste om bindinger til eksempelvis guvernøren i Tjumen. Hans posisjon som president tilsa en særlig årvåkenhet om slike forhold. Selv om Besseberg ikke skjulte at han var på jakturen, siden han skrev et takkebrev der dette ble nevnt, var det likevel ingen reell åpenhet om denne fordelene overfor andre relevante beslutningstakere i IBUs organer. Ingen av de øvrige styremedlemmene har forklart at de kjente til detaljer knyttet til Bessebergs jaktturet.

Det er også relevant for utilbørighetsvurderingen å se jakturen i sammenheng med den prostituerte på hotellrommet i Moskva, som skjedde rett i forkant på samme tur til Russland. Også dette var en utilbørlig fordel tilbudt av myndighetspersoner innen russisk skiskyting.

Lagmannsretten finner det videre bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg opptrådte forsettlig. Han kjente til de omstendighetene som innebar at fordelene var utilbørlig. Selv om Besseberg ikke kjente prisen på jakturen, forsto han at en slik tur var relativt kostbar. Det var også åpenbart for Besseberg at han fikk denne fordelene i anledning sitt verv som president.

Lagmannsretten legger til grunn at denne straffbare handlingen er foretatt i Russland. Det vises til at det ikke er bevist at jakturen var planlagt eller akseptert før Besseberg dro fra Norge. Handlingen omfattes likevel av norsk jurisdiksjon, og det vises til vurderingen i punkt 4.11.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg skal domfelles for handlingen i strekpunkt 4.

4.8.3 Tiltalen strekpunkt 6 – jakt i Tjumen i oktober 2015

Dette punktet gjelder et jaktopphold i forbindelse med en reise til Tjumen i oktober 2015.

Følgende hendelsesforløp er uomtvistet og legges til grunn av lagmannsretten som bevist utover enhver rimelig tvil:

Besseberg reiste til Tjumen 18. oktober 2015. Han reiste tilbake til Norge 22. oktober 2015. Besseberg betalte selv for flyreisen. I Tjumen var han sammen med blant annet Volker Schmid, Stefan Krauss fra Infront og Viktor Maigurov. Under oppholdet dro Besseberg, Schmid og Maigurov til jaktområdet tilhørende guvernør Yakushev. De jaktet og Besseberg felte en maralhjort. Besseberg betalte ikke noe for oppholdet på jaktområdet eller jakten. Flere måneder senere kom det en kasse med en såkalt bogmontasje av maralhjorten, dvs. et utstoppet hode med gevir, til Salzburg. Denne ble deretter transportert til Norge. Bogmontasjen av maralhjorten henger på veggen i bryggerhuset på Bessebergs eiendom.

I bevisvurderingen bygger lagmannsretten på Bessebergs forklaring som underbygges av viderefakturerte reisekostnader, bilder fra jaktturen og av bogmontasjen. Også Schmid og Krauss har forklart at de var i Tjumen.

Verdien av det Besseberg mottok, var i alle fall over 40 000 kroner. Lagmannsretten viser til forklaringen fra vitnet Østbye om at troféavgiften for en maralhjort typisk var 24 000 kroner, transporten av bogmontasjen kostet minst 10 000 kroner og en bogmontasje i Norge koster rundt 10 000 kroner. I tillegg kommer kostnadene ved selve oppholdet, slik som overnatting, bespisning og transport fra/til jaktområdet.

Besseberg har forklart dette var en vennetur, og at det var en forsinket feiring av Schmid 70-årsdag. Også Schmid har forklart at det var knyttet til hans 70-årsdag, mens Krauss i avhør har knyttet turen til en presentasjon som guvernøren skulle gi av Tjumens skiskytingsanlegg. Besseberg, Schmid og Krauss har også gitt noe ulike forklaringer om hvem som inviterte til og organiserte turen.

Ettersom Schmid 70-årsdag ble feiret med et arrangement i desember 2014, der også Besseberg var til stede, finner lagmannsretten det påfallende om dette var bakgrunnen for turen til Tjumen nesten et år senere. Dette er uansett ikke av betydning for lagmannsrettens vurderinger. Likeledes er det ikke av betydning hvem som inviterte Besseberg til Tjumen. Det er ikke turen til Tjumen i seg selv, men jaktoppholdet med tilsendt jakttrofé som er den utilbørlige fordel. Lagmannsretten finner det bevist utover enhver rimelig tvil at det var guvernør Yakushev og/eller Maigurov som bekostet jaktoppholdet, jakten og troféet. Både Besseberg og Schmid har forklart at de ikke betalte for noe av dette. Av dette følger at Besseberg har mottatt en fordel.

Lagmannsretten finner det videre åpenbart at Besseberg mottok fordelene i anledning sitt verv som president i IBU, og ikke på grunn av eksempelvis et vennskapsforhold til guvernøren. Det vises for øvrig til oppsummeringen i punkt 4.8.1 av tildelinger mv. knyttet til Tjumen. At Besseberg og Schmid hadde et vennskapsforhold, er uten betydning i den sammenheng. Det var ingen av dem som bekostet fordelene. Videre er det ikke avgjørende – for den fordelene som Besseberg mottok – at han selv dekket flyreisen.

Lagmannsretten har kommet til at den mottatte fordelene var utilbørlig. Det er lagt vekt på verdien av den mottatte fordelene, som langt oversteg nivået for alminnelige gaver. Videre viser lagmannsretten til at det var tale om en fordel som ikke var knyttet til et offisielt oppdrag for IBU. Dessuten vil lagmannsretten trekke frem påvirkningsmomentet ved at fordelene ble mottatt fra myndighetspersoner knyttet til russisk skiskyting, samt forholdet til IBUs etiske regelverk. Lagmannsretten viser til vurderingene av disse momentene i tilknytning til jakten i 2013, jf. punkt 4.8.2, som i all hovedsak gjelder tilsvarende. Selv om IBU viderefakturerte Besseberg for flybillettene, og troféet ble sendt til ham via Østerrike, var det likevel ingen reell åpenhet – eksempelvis gjennom rapportering til styret eller

kongressen – om den fordel som han hadde mottatt fra Yakushev og/eller Maigurov. Det er også et moment at dette jaktoppholdet kom i tillegg til jaktturen i 2013.

Lagmannsretten finner det videre bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg opptrådte forsettlig. Han kjente til de omstendighetene som innebar at fordel var utilbørlig, blant annet fordelens betydelige verdi, og at han fikk denne fordel i anledning sitt verv. Besseberg har forklart at han trodde Infront betalte for turen, men også at han ikke visste eller brydde seg om hvem som betalte for troféet. Besseberg visste imidlertid at jaktområdet ble disponert av Yakushev, og at Maigurov var med på jaktoppholdet. Videre forsto Besseberg at troféet var utstoppet i og sendt fra Russland. Lagmannsretten mener det derfor er utvilsomt at Besseberg i det minste holdt det som overveiende sannsynlig at jaktoppholdet og troféet ble bekostet av Yakushev og/eller Maigurov. Det var derfor også åpenbart for Besseberg at han fikk denne fordel i anledning sitt verv som president, og ikke som venn av Schmid.

Lagmannsretten legger til grunn at jaktturen var planlagt og akseptert før Besseberg dro fra Norge, slik at denne straffbare handlingen er foretatt i Norge. Han mottok jakttroféet i Norge.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg skal domfelles for strekpunkt 6.

4.8.4 Tiltalen strekpunkt 8 – jakt i Tjumen i mars 2018

Det er utvilsomt og uomtvistet at Besseberg deltok på jakt – i samme jaktområde som i 2013 og 2015 – i forbindelse med verdenscupfinalen i Tjumen i mars 2018. Før lagmannsretten går nærmere inn på jaktturen, er det nødvendig å trekke opp et bakgrunnsbilde for dette arrangementet. Dette bakgrunnsbildet har en viss betydning for vurderingen av det straffbare forholdet.

Som nevnt tidligere, kom det flere avsløringer av organisert russisk doping i etterkant av vinter-OL i Sotsji i 2014. WADA nedsatte kommisjoner for å granske saken nærmere. Det russiske anti-doping byrået RUSADA ble erklært «non-compliant» med WADA-koden allerede i november 2015. De såkalte McLaren-rapportene, som konkluderte med statlig organisert manipulasjon av dopingprøver, kom i juli og november 2016. Som nevnt i punkt 4.8.1, ble Tjumen tildelt VM i 2021 på IBU-kongressen høsten 2016. Dette arrangementet ble imidlertid trukket tilbake i februar 2017 fordi skiskytingen ble truet med utestengelse fra videre OL. Styret i IBU vedtok verdenscup-programmet for sesongen 2017/2018, som inkluderte verdenscupfinale i Tjumen, på et styremøte i månedsskiftet juni/juli 2017. På styremøtet i desember 2017 ble det enstemmig besluttet å nedgradere det russiske skiskytterforbundet til midlertidig status. Samtidig stemte et delt styre imot et forslag om å frata Tjumen verdenscupfinalen for den sesongen. Bessebergs stemme var utslagsgivende. Styret opprettholdt sin avgjørelse på et nytt styremøte 13. februar 2018 som ble avholdt

under vinter-OL i Sør-Korea. Under disse lekene var en lang rekke russiske utøvere, blant annet innen skiskyting, utestengt, og russiske utøvere måtte konkurrere under det olympiske flagget. Gjennomføring av verdenscupfinalen i Tjumen var en omstridt avgjørelse. Noen nasjonale forbund og enkelte utøvere boikottet arrangementet som ble avvirket i tidsrommet 20. til 25. mars 2018.

Lagmannsretten legger til grunn følgende som bevist utover enhver rimelig tvil:

Besseberg deltok på jakt 21. til 22. mars 2018 på guvernør Yakushevs jaktområde. Eva var med på turen. Også Volker Schmid og Viktor Maigurov deltok. Det samme gjorde Peter Bayer, tidligere generalsekretær i IBU, og Alexander Kravtsov, som var president i det russiske forbundet fra 2015 til 2018 og leder for det nasjonale Centre for Sports Preparation. Besseberg og de andre ble transportert fra Tjumen til jaktområdet med bil siden det var for dårlig vær til å fly helikopter. De bodde i jakthytter på området. Besseberg fisket og skjøt villsvin og sikahjort. Besseberg betalte ingenting for opphold, jakt eller transport, verken for seg selv eller andre.

I bevisvurderingen har lagmannsretten lagt vekt på bilder fra turen og forklaringen til Besseberg, sammenholdt med Bayers forklaring for lagmannsretten og Schmidts forklaring for tingretten. Jaktturen underbygges også av en e-post 26. mars 2018 fra Schmid til guvernør Yakushev og en telefonsamtale 16. mars 2018 mellom Besseberg og Maigurov.

Lagmannsretten legger til grunn vitnet Østbyes forklaring om at prisen for felling av en sikahjort og et villsvin var rundt 2 500 USD, dvs. rundt 20 000 kroner. I tillegg kom verdien av tilgangen til jaktområdet og kostnader knyttet til opphold og transport.

Besseberg har forklart at jakten var en del av et såkalt rammeprogram, altså et slags utenomsportslig åpent programtilbud, under arrangementet i Tjumen. Lagmannsretten utelukker denne delen av Bessebergs forklaring. Jaktturen var for en utvalgt og begrenset krets knyttet til Besseberg eller det russiske forbundet. Dette følger både av hvem som faktisk var med på turen, og det faktum at Besseberg tok med Eva på denne turen. Dessuten viser lagmannsretten til samtalen mellom Maigurov og Besseberg 16. mars 2018 der det tydelig fremgår at Maigurov organiserte et opplegg for og rettet mot Besseberg og delvis Volker Schmid. At jaktturen ikke var en del av et rammeprogram, følger også av forklaringen som Peter Bayer ga i avhør.

Basert på det faktumet som lagmannsretten har funnet bevist ovenfor, er det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har mottatt en fordel. Det er tilsvarende bevist at han mottok denne fordelingen i anledning sitt verv som president. Jaktturen ble arrangert i forbindelse med verdenscupfinalen der Besseberg var til stede som president i IBU.

Lagmannsretten har etter en samlet vurdering kommet til at den mottatte fordelten var utilbørlig. I utilbørighetsvurderingen legger lagmannsretten vekt på verdien av den mottatte fordelten. Denne gikk klart utover det som var alminnelige gaver, og hadde også en verdi som oversteg grensen for et akseptabelt nivå for representasjon i tilknytning til IBU-arrangementer. I tillegg må denne jaktturen vurderes i lys av bakgrunnsteppet for arrangementet i Tjumen. Det var i seg selv omstridt og utsatte IBU for et mulig omdømmetap. På dette tidspunktet var det russiske forbundet nedgradert til midlertidig status, og en lang rekke russiske utøvere var nettopp blitt nektet deltakelse i OL. Etter lagmannsrettens syn utviste derfor Besseberg meget dårlig dømmekraft da han – i sin posisjon som president – valgte å ta imot en jakttur fra Yakushev, organisert av Maigurov og med deltakelse fra Kravtsov, alle ledende personer innen det russiske forbundet. At Besseberg i tillegg valgte å ta med seg Eva på denne turen, forsterker det klart klanderverdige i å motta denne fordelten. Lagmannsretten viser også til at mottak av fordelten var i strid med IBUs etiske regelverk knyttet til mulig omdømmetap.

I utilbørighetsvurderingen har lagmannsretten lagt vekt på at turen åpenbart inngikk som et ledd i å ivareta et godt forhold til og å påvirke Bessebergs opptreden som president i IBU. Det vises særlig til situasjonen som det russiske forbundet og russisk skiskyting da befant seg i. For å underbygge dette ytterligere, viser lagmannsretten blant annet til en samtale mellom Besseberg og Alexander Kravtsov 23. januar 2018 der temaet var hvilke russiske skiskyttere som ville bli utestengt fra OL. Kravtsov ringte Besseberg for å be om råd og be Besseberg snakke med generalsekretæren i IBU. At IOC, og ikke IBU, tok denne avgjørelsen, og at Kravtsov var på vei ut av sin stilling i det russiske forbundet, er i denne sammenheng uten betydning.

Lagmannsretten vil videre vise til en samtale med Viktor Mamatov 8. februar 2018. Mamatov satt i styret i det russiske forbundet fra 1995 til 2010 og i andre styrende organer i flere år etter dette. Selv om det skulle være slik at Mamatov på det tidspunktet var syk, slik som Besseberg har forklart, viser samtalen hvordan det forelå både en påvirkningsmulighet og et påvirkningsformål. Samtalen dreide seg om verdenscupfinalen i Tjumen, og den fant sted fem dager før styret i IBU besluttet å fastholde arrangementet:

Viktor Mamatov: Anders, jeg forstår situasjonen er svært vanskelig, men vennskap, vennskap.

Anders Besseberg: Ja.

Viktor Mamatov: Jeg sier vær så snill. For Tjumen veldig interessant for cup, verdenscup. Selge 15.000 billetter. Og våre idrettsutøvere og mennesker svært interessert cup i turneringen.

Anders Besseberg: Ja.

Viktor Mamatov: Vær så snill, kan du hjelpe litt.

Anders Besseberg: Ja ja ja.

Viktor Mamatov: Guvernøren, guvernøren og våre venner sa at Anders alltid har vært vår gode venn. Det har han vært helt til i dag. Vi forblir venner.

Anders Besseberg: Ja.

Viktor Mamatov: Du, jeg sier det en gang til. Kan du hjelpe litt?

Anders Besseberg: Ja ja ja, Viktor.

Viktor Mamatov: Organisere ... organisere alt normalt.

Anders Besseberg: Ja ja ja ja

Viktor Mamatov: å selge mange billetter og god premie for utøvere.

Anders Besseberg: Ja, ja, ja, så klart. Og Viktor, du vet, siste styremøte. Forslag Max Cobb, USA, verdenscup borte. Og avstemning styret 4:4 og jeg måtte benytte dobbeltstemme. Det er ingen hemmelighet. Jeg måtte benytte min dobbeltstemme.

Nei, verdenscupen forblir der.

Viktor Mamatov: Å, meget bra. Meget bra, Anders.

Lagmannsretten finner det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har opptrådt forsettlig. Han kjente til alle de omstendighetene som innebar at fordelene var utilbørlig. Besseberg forsto at turen var verdifull, selv om han ikke kjente til kostnadene i detalj. Han visste også hvem som deltok, og alle øvrige omstendigheter knyttet til selve arrangementet i Tjumen. Det var også åpenbart for Besseberg at han fikk denne fordelene i anledning sitt verv som president.

Lagmannsretten legger til grunn at jaktturen var planlagt og akseptert før Besseberg dro fra Norge, slik at denne straffbare handlingen er foretatt i Norge.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg skal domfelles for handlingen i strekpunkt 8.

4.9 Tiltalen strekpunkt 9 – jakt i Østerrike/Liechtenstein og Tsjekkia

4.9.1 Oversikt

Dette punktet gjelder jaktopphold i Østerrike/Liechtenstein og Tsjekkia fra 2006 til 2017 som ble bekostet av Infront Austria GmbH (eller forgjenger) og/eller Volker Schmid.

Tiltalen omfatter i alt 21 jaktturet som er listet opp i hjelpedokumenter utarbeidet av påtalemyndigheten. Alle jaktturene var sammen med Volker Schmid. Det var også andre deltakere på turene til Østerrike/Liechtenstein. Stefan Seykora deltok de første årene.

Det er ubestridt fra Bessebergs side at han deltok på samtlige av disse turene, og at han ikke har betalt noe for jakt, opphold og troféer. Besseberg har forklart at han anså jaktturene som private venneturer, sammen med sin jaktkamerat Schmid, og ikke knyttet til vervet i IBU. Selv om tilknytningsvilkåret skulle være oppfylt, er det omtvistet om jaktturene var en utilbørlig fordel eller akseptabel kundepleie og relasjonsbygging. Hvilken kunnskap Besseberg hadde om de relevante omstendighetene for vurderingen av tilknytnings- og utilbørlighetsspørsmålet, er også et sentralt bevisstema.

Før lagmannsretten går inn på vurderingen av jaktturene, er det nødvendig å redegjøre litt nærmere for forholdet mellom IBU og Infront samt mellom Besseberg og Schmid.

4.9.2 Nærmere om Schmid, Infront og markedsavtalene

Volker Schmid og Stefan Seykora var blant eierne og driverne av det østerrikske selskapet APF Marketing Services GmbH (APF). APF ble kjøpt opp av det sveitsiske selskapet Infront Sports & Media AG (ISMAG), delvis i 2005 og fullt ut i 2009. APF skiftet da navn til Infront Austria GmbH (Infront). ISMAG omtaler seg selv som verdensledende innen sportsmarkedsføring.

Seykora var daglig leder i Infront frem til 2012, da Stefan Krauss overtok. Etter oppkjøpet av APF i 2009, var Schmid rådgiver og konsulent for Infront gjennom sitt eget selskap VSOP. Schmid satt i tillegg i organet «Beirat» i Infront frem til 2018. Beirat er betegnet «supervisory board» på engelsk, og var i Infronts organisasjonskart plassert mellom administrasjonen og eier. VSOP hadde en rådgivningsavtale med Infront fra 2010, som var knyttet til hans rolle i Beirat. Partene hadde i tillegg en konsulentavtale som ble inngått i 2012, og senere forlenget i 2015. Denne konsulentavtalen erstattet en bestemmelse om konsulenttjenester som var fastsatt i aksjekjøpsavtalen fra 2009. Samlet mottok VSOP konsulenthonorar fra Infront på 1 280 000 euro i perioden 2010 til 2019. Disse opplysningene fremgår av avtaler og andre dokumentbevis knyttet til Infront og VSOP. Hva Besseberg har vært kjent med, kommer lagmannsretten tilbake til.

IBU har solgt sine markedsføringsrettigheter for verdenscupen og VM til APF/Infront siden 1994. Salg av markedsføringsrettighetene har gjennom årene vært en av IBUs største inntektskilder. Klart viktigste inntektskilde er salg av TV-rettigheter. Markedsavtalene mellom IBU og Infront har vært inngått for fire sesonger av gangen, og de har typisk vært inngått to år i forkant. Det følger av dokumentbevisene i saken at forhandlingene gjerne også kunne strekke seg over noe tid. Markedsavtalen for verdenscup og VM i perioden 2010/2011 til 2013/2014 ble inngått 27. januar 2009. Avtalen for perioden 2014/2015 til 2017/2018 ble inngått 2. september 2012, og forhandlingene om denne startet opp i februar/mars 2012. Avtalen for perioden 2018/2019 til 2021/2022 ble inngått 18. april 2016. Nåværende markedsavtale, som ble inngått etter at Besseberg gikk av som president, er inngått for en periode på åtte år.

Etter markedsføringsavtalen betalte Infront et vederlag for – grovt sagt – en rett til å utnytte reklamerettigheter i forbindelse med verdenscup og VM. Ved utløp av avtaleperioden hadde Infront en førsterett til å forhandle om ny avtale. Selv om enkelte andre aktører viste noe interesse, gjennomførte IBU ingen reelle forhandlinger med andre enn Infront. Det er utvilsomt at avtalen med IBU var viktig for Infronts virksomhet. I Infronts forretningsplan for 2011 til 2015, datert 25. oktober 2010, er to av selskapets fremhevede styrker markeds ekspertise innen vinteridrettene og en monopolistisk

markedsposisjon innen melkekuen («cash cow») skiskyting. I lys av den pågående etterforskningen i Østerrike av økonomisk utroskap knyttet til markedsavtalene, presiseres at lagmannsretten ikke har noe grunnlag for å mene noe om rimeligheten av vederlaget i avtalene.

Styret i IBU var ansvarlig for å forhandle og inngå markedsavtalene. Det ble satt ned et forhandlingsutvalg som forhandlet direkte med Infront. Et ferdig utkast ble så forelagt styret som behandlet og godkjente avtaleutkastet. Utkastet ble også lagt frem for de ti største nasjonale forbundene før signering, i samsvar med artikkel 1.3.2 i IBUs konstitusjon. Med unntak av 2009, har Besseberg forklart at det var han som var ansvarlig for denne fremleggelsen. Som et eksempel på behandlingen i styret, viser lagmannsretten til punkt F i referatet fra styremøte 31. august 2012 der markedsavtalen for perioden 2014/2015 til 2017/2018 ble behandlet og godkjent. Besseberg, som president, og visepresident finans, Klaus Leistner, signerte avtalene på vegne av IBU.

Besseberg har forklart at han traff Volker Schmid første gang i 1994 under OL på Lillehammer. Det viste seg at de hadde felles interesse for jakt, og møtet ble starten på et langt jaktvennskap. Dette møtet ble også innledningen til IBUs lange samarbeid med APF og senere Infront. Det er neppe omstridt at dette samarbeidet – i tillegg til IBUs årelange samarbeid med EBU om tv-rettigheter – har vært en viktig bidragsfaktor til skiskytingens vekst og suksess.

Besseberg har forklart at han etter 2005/2006 ikke var en del av utvalget som forhandlet markedsavtalen med APF/Infront. Han erklærte seg inhabil fordi han hadde vært på årlige jaktturet med Volker Schmid siden midten av 1990-tallet. Schmid var i 2005 eier og daglig leder i AFP. I et håndskrevet notat – sannsynligvis fra 2013 – har Besseberg blant annet notert «2005» og «conflict of interest». Besseberg har forklart at han hadde samme syn på inhabilitet frem til 2018 fordi han visste at Schmid satt i Infronts Beirat.

Slik lagmannsretten oppfattet Bessebergs forklaring, mente han at inhabiliteten var begrenset til det å delta i direkte forhandlinger med Infront, spesielt om pris. Lagmannsretten legger til grunn denne delen av hans forklaring. Den støttes også av forklaringene til blant annet vitnene Klaus Leistner og Stefan Krauss som var «forhandlingslederne» på hver side. Besseberg ga likevel innspill til forhandlingene og forslag, og han deltok fullt ut i styrets behandling. Dette fremgikk både av Bessebergs forklaring, forklaringen til tidligere visepresident Pfüller og flere dokumentbevis der det omtales innspill fra Besseberg til avtalens innhold. Besseberg deltok blant annet i det første innledende møtet med Infront i februar 2012 før oppstart av forhandlingene om avtalen som ble godkjent i styremøtet i august 2012. Dette følger av en e-post 30. januar 2012 fra generalsekretær Rühr til Stefan Krauss og notater fra dette møtet i Bessebergs kalender. Det kan også vises til en e-post 25. mai 2012 til blant annet Besseberg der Krauss oversendte et utkast til både markedsavtale og carpool-avtale.

4.9.3 Nærmere om jaktturene

Av de 21 jaktturene var 13 turer til Østerrike og/eller Liechtenstein, nærmere bestemt jaktområdene Zwischenwasser og Sass. Det var åtte turer til Zidlochovice i Tsjekkia. Fra 2006 til 2011 var det én årlig jakttur til Østerrike/Liechtenstein. Fra og med 2012 var det to til tre jaktturene i året, dels til Østerrike/Liechtenstein og dels til Tsjekkia.

Schmid, og Seykora frem til omtrent 2012, leide jaktrettigheter/-område i Østerrike/Liechtenstein. I dette området bodde Besseberg og de øvrige deltakerne i relativt enkle jakthytter. Besseberg jaktet særlig på hjort, råbukk og gemser. Jakten fant stort sett sted om høsten, utenfor sesongen for skiskyting. Turene hadde typisk en varighet på fire til sju dager.

Zidlochovice er et jaktslott i Tsjekkia med tilhørende jaktområde der Besseberg og Schmid bodde på slottet. Besseberg jaktet særlig på råbukk, villsvin og muflon. I de første årene skjedde jakten i tilknytning til verdenscupen i Nove Mesto i januar/februar, men de siste årene var det også jakt på råbukk om våren/forsommeren. Med ett unntak, hadde jakturen en varighet på to dager med én overnatting.

Det er uomtvistet at Besseberg deltok på de 21 jaktturene, og at andre betalte. Besseberg dekket selv kostnadene for fly til/fra Norge i forbindelse med jaktturene, såfremt jaktturene ikke fant sted i tilknytning til IBU-arrangementer. Besseberg har forklart at han også betalte noe drikkepenge til de profesjonelle jegerne som bisto under jakt, og kan ha tatt med noe mat. Dette får ingen betydning for vurderingen av de strafferettslige spørsmålene.

Lagmannsretten legger til grunn som bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg deltok på jaktturene, og at han ikke betalte noe for jakten, oppholdet og de troféene han mottok. Foruten Bessebergs egen forklaring, underbygges alle turene av ulike former for dokumentasjon som blant annet lister over felte dyr, e-poster med invitasjoner, e-poster om praktiske forhold ved turene, fakturaer og bilder. Turene til Zidlochovice er også underbygget av forklaringen fra vitnet Jiri Spunar, ansatt ved jaktslottet. Referansene til dokumentene er angitt i påtalemyndighetens hjelpedokumenter.

Verdien av de åtte oppholdene med jakt på Zidlochovice er samlet i overkant av 230 000 kroner. Beløpet omfatter overnatting, kost og felling av dyr. Dette fremgår av et hjelpedokument der tallene bygger på opplysninger hentet fra fakturaene som ble sendt til Schmidts selskap VSOP. Lagmannsretten bemerker at kostnaden på 4 302 kroner for en bogmontasje av muflon i 2016 er tatt med to ganger i oppsettet i hjelpedokumentet. Det skal videre bemerkes at den samlede verdien trekkes opp av en meget høy pris for felling av en muflon i 2016. For øvrig ligger prisen for det enkelte oppholdet i intervallet 10 000 til 30 000 kroner.

Den samlede verdien for Bessebergs felling av dyr på de 13 jaktturene til Østerrike/Liechtenstein er noe i overkant av 220 000 kroner. Dette fremgår av et hjelpedokument der verdien for hvert felte dyr bygger på den konkrete prisen eller prisen for samme type dyr. Hvilket dyr som er felt av Besseberg, fremgår av fellingslister og bilder, sammenholdt med andre dokumentbevis knyttet til den enkelte jakturen. Lagmannsretten finner det utvilsomt at dyrene som er listet i hjelpedokumentet, med unntak av en hjort i 2007 og en hjort i 2012, er felt av Besseberg.

I tillegg til prisen for å felle dyr, kommer verdien av jaktrettighetene og kostnader for overnatting, mat og andre tjenester. Påtalemyndigheten har under inndragningskravet påstått at verdien av dette er 70 000 kroner. Lagmannsretten kommer nærmere tilbake til dette under behandlingen av inndragningskravet.

4.9.4 Vurdering av straffbarhetsvilkårene

De objektive straffbarhetsvilkårene

Det er utvilsomt at Besseberg har mottatt en betydelig økonomisk fordel, jf. punkt 4.9.3. I tillegg til den økonomiske verdien av oppholdene og troféene, hadde jaktturen en stor personlig verdi for Besseberg som lidenskapelig jeger.

Lagmannsretten finner det bevist utover enhver rimelig tvil at jaktturene ble gitt til Besseberg i anledning hans stilling som president i IBU. At Besseberg og Schmid også utviklet et vennskap og trivdes i hverandres selskap, endrer ikke på dette.

Lagmannsretten viser særlig til at Schmid fakturerte APF og senere Infront – helt eller delvis – for utgiftene til turene og jakten. Dette underbygges blant annet av diverse fakturaer sendt til Infront, interne oversikter over APF/Infronts årlige utgifter til jakt fra 2005 til 2012, der blant annet Besseberg navn er referert, og interne diskusjoner – etter at Stefan Krauss overtok som daglig leder for Infront – om utgiftene til jakt og fordeling av disse utgiftene. I en e-post 15. mars 2012 uttrykte Krauss blant annet at «[...] siden særlig Anders Besseberg og [...] er entusiastiske jegere i kretsen av personer som er viktige for IA, ønsker vi ikke å kutte jakt helt ut». Videre vises blant annet til e-post 7. september 2010 fra Schmid til ledelsen i ISMAG om godkjenning av aktiviteter den høsten, blant annet jakt med Besseberg, og e-post 2. juli 2011 fra Schmid til ledelsen i ISMAG der han «rapporterer» fra jakten med Besseberg. Lagmannsretten vil også vise til følgende uttalelse fra Stefan Seykora i en e-post til Schmid 14. november 2011:

Når det gjelder fremtiden, skal jeg, som jeg allerede har fortalt deg, trekke meg helt ut av Zwischenwasser fra det kommende jaktåret 2012/13. Når jeg slutter som daglig leder i IA, bortfaller jo i realiteten også mitt jakt-representasjonbehov for IA, og dermed et vesentlig motiv for denne aktiviteten. Men som du sikkert har hørt allerede, ønsker IA, uavhengig av min person, å fortsette å benytte denne

representasjonsmuligheten du tilbyr, og på møtet der IAs Strategic Plan 2012–2016 ble presentert for noen uker siden, fikk Dominik Stenech da også beskjed om å fortsette å budsjettere med jaktutgifter som hittil, kostnadsdelingen i forholdet 2/3 til 1/3 kan også videreføres i den budsjettammen uten meg.

Lagmannsretten vil videre trekke frem at kundepleie, hvor jakt inngikk, var en del av Schmidts konsulentavtale med Infront. I den forbindelse viser lagmannsretten til en e-post 25. november 2009 fra Schmid til ledelsen i ISMAG om hans fremtidige oppgaver:

Hva gjelder de eksisterende forretningene og kontaktene med forbund, skal VS i første rekke diskret fortsette rådgivningen av og ansvaret for Det internasjonale skiskytterforbundet IBU via presidenten, Anders Besseberg (AB). Verken VS eller AB har til hensikt at denne virksomheten får en offisiell karakter hos IBU og offentligheten, begge parter mener det er mye bedre at denne rådgivningen fortsetter stille og vellykket. [...] For de påfølgende årene fra sesongen 2014/15 ønsker ISMAG og IA at man får TV-, medie- og internettrettighetene, samt marketingrettighetene i pakken og ikke oppretter et felles firma sammen med IBU. Følgelig fokuserer også VS' ønskede rådgivning av AB og IBU på denne fortsettelsen av det vellykkede samarbeidet, selvsagt dersom AB gjenvelges på kongressen i 2010! PB og BM vurderer å gi en bonus dersom dette oppnås, og skal gi VS et egnet forslag.

Jaktturene skjedde løpende og parallelt med at markedsavtalene mellom IBU og Infront var virksomme, ble reforhandlet og inngått. Endelig viser lagmannsretten til at flere av jaktturene i Tsjekkia var i direkte tilknytning til verdenscup i Nove Mesto.

En samlet lagmannsrett har kommet til at jaktturene utgjør en utilbørlig fordel, men meddommer Orme har en dissens om omfanget, jf. nedenfor. I denne vurderingen har lagmannsretten lagt særlig vekt på hyppigheten, omfanget og den samlede verdien. Dette gikk langt utover nivået av alminnelige gaver og det som kunne ha vært akseptabelt som en del av Bessebergs representasjonsoppgaver som president. Lagmannsretten legger også vekt på at det var et åpenbart påvirkningsmoment og –formål. Det er her tilstrekkelig å vise til de momentene og bevisene ovenfor som underbygger at jaktturene ble gitt i anledning Bessebergs stilling som president. Formålet med turene var å opprettholde og «smøre» den viktige relasjonen med IBU representert ved presidenten. Det forhold at Besseberg ikke inngikk som en del av IBUs forhandlingsutvalg i forhandlingene om markedsavtalen, er uten betydning. I kraft av sin posisjon hadde Besseberg – formelt og uformelt – en betydelig innflytelse.

Lagmannsretten viser videre til IBUs etiske regelverk som ble vedtatt i 2012. Det følger av punkt 2 at de som har personlige interesser som med rimelighet kan anses å bli berørt av beslutninger eller policy i en IBU-sak, skal avstå fra deltakelse i beslutningsprosessen. Lagmannsretten kan ikke se at Besseberg opptådte i samsvar med dette regelverket under behandlingen av markedsavtalene, jf. siste avsnitt i punkt 4.9.2. Dessuten tilsa de etiske reglene uansett en åpenhet om bindinger som følge av mottak av gaver. Bessebergs

posisjon som president tilsa en særlig årvåkenhet om slike forhold. Flere i administrasjonen og styret i IBU var godt kjent med at Besseberg var på jaktturen, og at han var venn med Schmid. Det er imidlertid ingen holdepunkter for at de var kjent med omfanget og verdien av de fordelene som Besseberg mottok. Det var ikke en slik åpenhet som er påkrevd ved mottak av denne typen fordeler. Manglende innvendinger, eller til og med en aksept fra omgivelsene, kan uansett ikke medføre et annet utfall av utilbørighetsvurderingen. Det vises til utsagnet i forarbeidene om «ukultur» på visse områder.

Meddommer Orne mener at den mottatte fordelen først ble utilbørlig fra og med 2012 så langt gjelder selve jakten og overnatting, men ikke troféer. Frem til 2012 var det tale om én jakttur i året som i all hovedsak hadde nøktern verdi/standard. En slik begrenset fordel ligger innenfor akseptabel representasjon, og kan ikke sies å være klart klanderverdig. Representasjon og relasjonsbygging utgjorde en viktig del av Bessebergs oppgaver som president i et internasjonalt idrettsforbund. Forholdet til Infront, som en viktig samarbeidspartner for IBU, inngikk som en naturlig del av disse oppgavene. Besseberg må innrømmes et visst handlingsrom for hvordan han som president skulle utføre sine oppgaver. Det vises for øvrig til avsnitt 45 og 46 i Ruter-dommen (Rt-2014-786) som gjengitt i punkt 3.1.2.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at de objektive straffbarhetsvilkårene er oppfylt.

Subjektiv skyld

Lagmannsretten legger ikke til grunn at Besseberg kjente til Schmidts konsulentavtale med Infront, eller at Besseberg kjente til hvem som faktisk dekket utgiftene til jakt. Videre legger lagmannsretten heller ikke til grunn at Besseberg var kjent med de interne e-postene i Infront som er berørt ovenfor. Lagmannsretten finner det likevel bevist – utover enhver rimelig tvil – at Besseberg forsto, eller i alle fall holdt det som mest sannsynlig, at han mottok fordelen i anledning sitt presidentverv i IBU. Besseberg visste at Schmid var eier/driver av APF og senere medlem av Beirat i Infront. Han visste derfor at Schmid hadde en rolle i Infront også etter 2009/2010. Dette har han selv forklart, og denne posisjonen og jaktturene var bakgrunnen for at han avstod fra å delta direkte i forhandlingene om markedsavtalen etter 2005/2006. Det fremgår da også av referater fra IBU-kongressene i 2010 og 2014 at Schmid møtte på disse kongressene som representant for Infront. Besseberg forsto dessuten at IBU var en viktig kunde av Infront, selv om han ikke kjente de økonomiske detaljene på Infronts side.

Besseberg har vært på mange jaktturen også privat, blant annet til Zidlochovice, og kjenner derfor godt til kostnadene og verdien av det han mottok. Lagmannsretten utelukker at Besseberg ikke forsto at fordeler av det omfanget og verdien som det er tale om, var knyttet til hans posisjon i IBU og det forretningsmessige forholdet mellom IBU og Infront,

og ikke bare ut fra et rent vennskap med Schmid. Selv om Schmid og ektefellen var noen ganger på besøk i Norge, var det likevel en åpenbar og voldsom skjevhet i favør av Besseberg når det kommer til mottatte fordeler. Koblingen mellom vervet og invitasjonene til jakt kom også helt åpent til uttrykk i enkelte tilfeller. Det vises eksempelvis til en e-post 16. august 2011 fra Schmid til Besseberg, med kopi til Seykora og en annen leder i Infront, der det er uttrykt følgende:

Vi gleder oss veldig til denne nye jakten i 2011 og kan da også benytte anledningen til å snakke om den tilstrebede forlengelsen av IBU-avtalene i 2012. Da kan jeg også rapportere fra det første møtet i marketing-utvalget med Thomas Pfüller og Sergej Lobov, da jeg kommer tilbake fra møtet i Moskva 27.09, altså den dagen du ankommer.

Også i januar 2012 var Besseberg og Schmid på jakt, da i Tsjekkia. I begynnelsen av februar 2012 deltok Besseberg deretter på det første oppstartsmøte for forhandlingene om ny markedsavtale. Lagmannsretten viser videre til at Besseberg signerte markedsavtalen for årene 2018-2022 i april 2016, og han var på jakt med Schmid både i februar og juni 2016. Besseberg var godt kjent med markedsavtalens betydning for IBU, og de forhandlingene som foregikk.

Det er også holdepunkter i andre e-poster fra Schmid for at markedsavtalen og/eller andre IBU-relaterte saker var temaer i tilknytning til jaktturene. Lagmannsretten viser blant annet til e-poster 25. november 2009 og 2. juli 2011 som vist til ovenfor. Øvrige invitasjoner som er fremlagt for retten, gir også inntrykk av å være knyttet til vervet som president. Besseberg har hevdet at Schmid har prøvd å gjøre seg «viktig» overfor ledelsen i Infront, men Besseberg har også selv vært inne på i sin forklaring at det kunne skje at de berørte IBU-saker under jaktturene. Besseberg forklarte blant annet at han på jaktturene både var «Besseberg fra Besseberg gård» og president i IBU, og at det ikke var noe skarpt skille mellom disse to rollene.

Selv om det er naturlig blant venner også å snakke om jobbrelaterte forhold, var dette likevel et tydelig signal til Besseberg om at det var en knytning mellom jakten og hans posisjon i IBU. For lagmannsretten fremstår det også som utenkelig at Besseberg og Schmid, og tidligere Seykora, ikke diskuterte IBU-saker. Det fremgår også tydelig av avlyttede telefonsamtaler mellom Besseberg og Schmid i mars 2018 at de snakket om IBU-relaterte saker. Videre følger det av bevisførselen at jakten enkelte ganger fant sted i nær tilknytning til møter mellom IBU og Infront, noe Besseberg var klar over. Det vises eksempelvis til e-post 7. september 2010 fra Schmid til Besseberg om gjenvalg, jakt og møter og jakten i slutten av september 2011 i kombinasjon med møter med Infront. Besseberg var også klar over at jakten i Tsjekkia de første årene skjedde i forbindelse med verdenscup, og at disse turene ikke var del av noe «rammeprogram».

Samlet sett følger det av bevisene at Bessebergs forklaring om at han trodde jaktturene var rene venneturer, som ikke var i anledning hans verv i IBU, kan utelukkes. Det forhold at Besseberg selv – og ikke IBU – helt eller delvis dekket flyturer i forbindelse med de fleste jaktturene, endrer ikke på denne vurderingen.

På bakgrunn av det som lagmannsretten har funnet bevist ovenfor om Bessebergs forståelse av knytningen mellom fordelen og hans verv, er det også bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg kjente til de omstendighetene som medfører at fordelen var utilbørlig. Selv om han ikke kjente til de nøyaktige kostnadene og verdiene, forsto Besseberg at det var tale om betydelige verdier. Påvirkningsmomentet var også åpenbart gitt hans kunnskap om markedsavtalen, forhandlingene og tilknytningen mellom vervet og jaktturene. Besseberg hadde også selv erklært seg inhabil til å sitte i forhandlingsutvalget. Likevel ga han innspill til avtalen og deltok fullt ut i godkjenningen av det endelige avtaleutkastet. Det var også Besseberg som i 2012 og 2016 fremla avtalen for de ti største nasjonene. Mangel på åpenhet om omfanget av jaktturene var Besseberg klar over. Han kjente også til innholdet av de etiske reglene.

Etter dette har lagmannsretten kommet til at Besseberg har opptrådt forsettlig. Det presiseres at meddommer Ormes vurdering av forsettet knytter seg til perioden fra og med 2012.

Lagmannsretten legger til grunn at jaktturene var planlagt og akseptert før Besseberg dro fra Norge, slik at denne straffbare handlingen er foretatt i Norge.

Av dette følger at Besseberg domfelles for strekpunkt 9. Meddommer Orme har kommet til at Besseberg bare skal domfelles for en del av perioden, jf. særmerknaden ovenfor.

4.10 Tiltalen strekpunkt 10 – leasingbil

4.10.1 Oversikt

Dette punktet gjelder en leasingbil, av typen BMW X5, som Besseberg disponerte fra 2011 til 2018. Ifølge tiltalen dekket Infront leasingkostnadene.

Det er uomtvistet at Besseberg disponerte en BMW X5 i hele den aktuelle perioden. Videre er det uomtvistet at Besseberg ikke har dekket de løpende leasingkostnadene.

Det er omtvistet om bilen Besseberg disponerte, inngikk i en carpool-ordning og/eller var en sponsorbil fra BMW. Videre er det omtvistet i hvilken grad, og på hvilken måte, bilordningen til Besseberg var besluttet av IBUs styre. Disse to bevissspørsmålene har dels betydning for vilkåret om at Besseberg – og ikke IBU – mottok en fordel fra Infront, og dels for vilkåret om at en mottatt fordel er utilbørlig.

4.10.2 Nærmere om dekning av leasingkostnadene

Det fremgår av et hjelpedokument utarbeidet av påtalemyndigheten, med referanser til underliggende dokumentbevis, hvordan leasingkostnadene er dekket. Selve pengestrømmen som fremgår av dette hjelpedokumentet, er uomtvistet.

Besseberg inngikk 19. april 2011 en kontrakt med BMW Financial Services i Norge om leasing av en ny BMW X5. Faktura for startleien på 202 073 kroner ble sendt til Infront som betalte denne. Til og med sommeren 2014 betalte Besseberg månedlig leiebeløp til BMW Financial Services som han deretter omtrent halvårlig krevde og fikk refundert av IBU på samme måte som andre utlegg. Fra og med regningen for september 2012 ble beløpet viderefakturert fra IBU til Infront. Samlet dekket Infront 182 406 kroner i månedlige leiekostnader for den første bilen. Dette beløpet kom i tillegg til startleien.

Besseberg inngikk 25. november 2014 en ny kontrakt med BMW Financial Services om leasing av en ny BMW X5 som erstattet den tidligere. Besseberg forlenget denne avtalen med elleve måneder i slutten av 2017. Samtlige fakturaer – både startleien og månedlige leiebeløp frem til våren 2018 – ble sendt direkte til Infront som betalte disse fakturaene. For den andre bilen dekket Infront et samlet beløp på 474 075 kroner. Totalt har Infront dekket 858 554 kroner for de to leasingbilene.

I tillegg til selve leiebeløpet, hadde Besseberg utlegg til forsikring, drivstoff og andre driftsutgifter. Han krevde og fikk utgiftene refundert av IBU. Disse beløpene ble ikke viderefakturert Infront. Lagmannsretten legger til grunn at Besseberg krevde refusjon fra IBU for disse utgiftene også etter at fakturaene for leie av den andre bilen gikk direkte til Infront.

Bilen var hele tiden disponibel for Besseberg på hans bopel i Norge. Bilen var uten reklame, IBU-logo eller lignende. Avtalt årlig kjørelengde var henholdsvis 25 000 kilometer og 20 000 kilometer. Bilen ble bare brukt i Norge. Den ble brukt til transport mellom bopel og flyplassen i forbindelse med utenlandsreiser og til årlige arrangementer i Holmenkollen. For øvrig kan ikke lagmannsretten se at bilen hadde noe annet enn privat formål/bruk. At bilen også ble brukt til private formål, fremgår tydelig av de bildene av bilen som ble tatt våren 2018.

Lagmannsretten legger det ovennevnte til grunn som bevist utover enhver rimelig tvil, og bygger da særlig på leasingskontraktene og pengestrømmen.

4.10.3 Det faktiske hendelsesforløpet

Innledning

Det er omtvistet om det reelt sett var IBU eller Besseberg som mottok en fordel. Besseberg har forklart at det hadde vært en bilordning, som omfattet ham selv, helt tilbake fra 2005, og at styret hadde vedtatt denne. Siden Besseberg derfor uansett hadde rett til en bil dekket av IBU, vil dette innebære at bidragene fra Infront til å dekke Bessebergs bil, rent faktisk reduserte IBUs kostnader. Besseberg mener derfor at dette var en fordel for IBU, ikke ham selv.

Som lagmannsretten kommer tilbake til, inngikk IBU og Infront avtaler i 2012 og 2014 som regulerte dekning av kostnader til en BMW-bilpark («car pool») for IBU. Infront skulle dekke halvparten av kostnadene til bilene i bilparken. I tillegg er det angitt i den første avtalen at Besseberg skal ha en kostnadsfri bil. Besseberg hevder at hans bil var en del av bilparken, slik som tidligere, og at det derfor var en ytterligere fordel for IBU at Infront dekket kostnadene fullt ut, og ikke bare delvis slik som for bilparken for øvrig.

Det foregikk flere parallelle prosesser og hendelser som gjaldt leasingavtalene, men lagmannsretten vil i hovedsak redegjøre for dette i en kronologisk rekkefølge. Først vil lagmannsretten behandle på hvilket nivå i IBU-systemet Bessebergs bil var blitt behandlet og/eller besluttet. I bevisvurderingene har lagmannsretten i all hovedsak lagt vekt på tidsnære bevis som e-poster, avtaler og andre dokumentbevis. Forklaringer gitt mange år senere, og etter at det har blitt en straffesak, har begrenset vekt.

Arbeidet til de valgte revisorene

Sommeren 2012 oppdaget IBUs to valgte revisorer, Ray Kokkonen og Kalle Lähdesmäki, at Besseberg hadde en leasingbil i Norge. Dette skjedde ved en gjennomgang av IBUs refusjon av Bessebergs utgifter der de oppdaget en regning for bilvask. De to revisorene stilte spørsmål om leasingbilen til blant annet Besseberg og generalsekretær Rühr gjennom høsten 2012 og utover i 2013. På IBU-kongressen i begynnelsen av september 2012 påpekte revisorene også at en bilordning ikke måtte skape interessekonflikt. I april 2013 utarbeidet Infront en slags erklæring til IBU der de ga en forklaring om bilordningen og finansieringen av Bessebergs leasingbil. Revisorene mente de fikk uklare og mangelfulle svar på sine spørsmål til Besseberg og de øvrige, og mente at erklæringen fra Infront bekreftet bekymringene. De tok opp temaet i et notat til IBUs styre i mai 2013. I protokollen fra styremøte 2. juni 2013 fremgår følgende om Bessebergs bil:

Styret merket seg at det daværende styret allerede i 2005 hadde fattet et vedtak om en IBU-bilordning som inkluderte presidenten.

De aktuelle notatene og protokollene er tilgjengelige ved IBUs hovedkvarter.

Alle etterfølgende saksbehandling ble basert på dette vedtaket, under hensyn til de respektive leverandør-/partner- og sponсорvilkårene, for å finne løsninger som var så fordelaktige og økonomiske for IBU som mulig. Styret anser derfor denne saken for å være avsluttet.

Revisorene var fortsatt ikke fornøyd med svarene de fikk, og fastholdt at Bessebergs leasingbil ikke var besluttet på riktig måte. De tok opp spørsmålet i sin rapport til IBU-kongressen som fant sted i september 2014. Revisorene ga da uttrykk for at det forelå en interessekonflikt og brudd på IBUs etiske regler. Kongressen foretok seg ikke noe ytterligere med saken.

Lagmannsretten finner det ovennevnte hendelsesforløpet om revisorenes oppdagelse bevist utover enhver rimelig tvil, og bygger her på dokumentbevisene og forklaringene til Kokkonen og Lähdesmäki. Dette innebærer at det først var i 2012 at andre enn medlemmer av styret og administrasjonen hadde kunnskap om en bilordning for Besseberg. Det er mulig at revisorene kunne ha oppdaget dette tidligere, men det er ikke avgjørende. Lagmannsretten tilføyer at styret og revisorene var uenige om revisorenes arbeidsområde og arbeidsmetode.

Det er ingen holdepunkter for at IBU-kongressen har hatt kunnskap om, eller truffet beslutning om, en bilordning for Besseberg før 2012. Heller ikke etter dette tidspunktet har kongressen truffet et slikt vedtak. I budsjettet som kongressen vedtok, eksempelvis på kongressen i 2010 for årene 2010-2012, var det satt av et beløp til «car pool», men dette refererte til hovedkontoret og nasjonale forbund. Det var også en egen post som gjaldt godtgjørelse til Besseberg for tapt inntekt. Manglende oppfølging av revisorenes rapport på kongressen i 2014, der Besseberg ble gjenvalgt som president, innebærer ingen godkjennelse. Etter lagmannsrettens syn er det utvilsomt at det var IBU-kongressen, og ikke styret eller administrasjonen, som hadde myndighet til å beslutte fordeler og godtgjørelser til presidenten. Styret hadde myndighet til å treffe beslutninger som gjaldt den ansatte administrasjonen, blant annet om en sponset bilpark innenfor budsjettet vedtatt av kongressen, men ikke til seg selv, herunder presidenten. Det ville ha vært «self-dealing» som påpekt av revisor Kokkonen i hans forklaring under ankeforhandlingen. Lagmannsretten presiserer at manglende vedtak av riktig organ i IBU ikke betyr at Bessebergs leasingbil var en straffbar fordel, men det kan ha betydning for utilbørighetsvurderingen og Bessebergs subjektive skyld.

Om bilparken og bilordning før 2010

Det er uklartheter om detaljene i den bilparken som IBU hadde før 2010, men det er ikke tvilsomt at IBU hadde en bilpark. Om Besseberg faktisk disponerte en leasingbil før 2010, er mer uklart. Den tvilen som foreligger om dette, må imidlertid komme Besseberg til gode. Lagmannsretten legger til grunn at det eksisterte en bilparkordning i IBU fra tidlig på 2000-tallet. I tillegg til behovet til de ulike nasjonene og transport i forbindelse med

arrangementer, omfattet ordningen biler til flere av de ansatte ved IBUs hovedkontor i Østerrike. Det var ulike bilmerker gjennom årene, og den siste før BMW-avtalen gjaldt Citroën. I alle fall i årene 2005 til 2007 var ordningen med Toyota, og det var APF som fremskaffet avtalen. I en periode i 2006 og 2007 disponerte Besseberg en Toyota i Norge. Han disponerte senere en Nissan etter at bilparken med Citroën-biler ble introdusert.

I bevisvurderingen har lagmannsretten lagt vekt på e-poster 28. mai 2013 fra Peer Lange, daværende kommunikasjonsdirektør i IBU, til generalsekretær Rühr som redegjør for historikken til bilparken og Bessebergs bil. Det fremgår her at Besseberg sannsynligvis disponerte en Toyota i ett til to år og senere var oppført med en Nissan. I avhør har Besseberg anslått at han hadde Toyota i en kortere periode. Videre viser lagmannsretten til en e-post 15. mai 2013 fra Michael Geistlinger, som var generalsekretær i IBU frem til 2009, som gir holdepunkter for at Besseberg disponerte en leasingbil. At Nissan-bilen var en leasingbil, slik Besseberg har forklart, er vanskelig å forene med at Besseberg var registrert som eier og salgssummen for bilen gikk inn på ektefellens konto. Likevel underbygger de øvrige bevisene at Besseberg hadde en form for leasingarrangement knyttet til Nissan-bilen før BMW-avtalen. Lagmannsretten viser også til at Besseberg i mai 2010 sendte inn refusjonskrav for utgifter til leasing av en bil i perioden januar til april 2010, og at det i en e-post 30. september 2010 fra en ansatt i Infront til BMW vises til at Bessebergs daværende leasingavtale snart ville løpe ut.

Ifølge referatet fra styremøtet i juni 2013, da styret avsluttet saken om presidentbilen etter spørsmålene fra de valgte revisorene, hadde styret fattet et vedtak i 2005 om en IBU-bilordning som omfattet presidenten. Bilordningen, og at APF hadde en rolle i tilknytning til denne, ble omtalt i et styremøte i oktober 2004, som også vist til i Geistlingers uttalelse i 2013, og i styremøter i mars 2005 og september 2006. I sistnevnte styremøte var det for øvrig Besseberg som orienterte det øvrige styret om situasjonen. Det finnes ingen eksplisitte vedtak om en bilpark i noen av disse referatene, men en slik ordning synes forutsatt. Videre er det ingen vedtak eller omtale av noen bil disponert av Besseberg. Besseberg ga litt ulike forklaringer om dette under ankeforhandlingen, men han mente at hans bil fulgte av en form for administrativt vedtak av styret, som ikke fremgikk av styreprotokollene fordi disse var vedtaksprotokoller. Lagmannsretten kan ikke forstå denne forklaringen på annen måte enn at det dermed ikke foreligger noe reelt styrevedtak. Protokollene fra styremøtene er de tidsnære bevisene som veier tyngst.

Selv om Bessebergs bil hang sammen med bilparken til IBU, fordi Toyota-avtalen ble brakt inn av APF, finner lagmannsretten det likevel bevist utover enhver rimelig tvil at Bessebergs bil falt på siden av den egentlige bilparkordningen. Foruten at bilen rent fysisk befant seg i Norge, var også leieavtalen for Bessebergs Toyota håndtert direkte mellom ham og APF. Dette fremgår av Langes e-poster og underbygges av uttalelsen fra Geistlinger. Videre viser lagmannsretten til at Bessebergs sannsynlige leasing av en Nissan – etter at avtalen med Toyota var avsluttet – også gjaldt en helt annen bil enn IBUs bilpark.

Refusjonskravet fra Besseberg våren 2010 trekker også i retning av at hans bil falt utenfor den alminnelige bilordningen.

Perioden fra 2010 til inngåelse av den første bilparkavtalen i 2012

I mars 2010 informerte Stefan Seykora blant annet Besseberg og Rühr om at Infront var i ferd med å lande en sponsoravtale med BMW, og at IBUs bilparkbehov ville bli ivaretatt i den forbindelse. Infront og BMW inngikk en avtale 15. september 2010 om at BMW skulle være sponsor av IBUs verdenscup og VM fra sesongen 2010/2011. Ifølge denne avtalen skulle BMW blant annet stille til disposisjon seks promoteringskjøretøy som skulle merkes med logoer. Dette var kjøretøy som skulle brukes til promotering i forbindelse med arrangementer og eventuelt brukes av Infront. Det kan være uklart om disse kjøretøyene hadde noen direkte sammenheng med IBUs bilpark, slik som anført av forsvarer, men den senere diskusjonen mellom Infront og IBU om fordeling av kostnadene taler imot dette. Lagmannsretten kan uansett ikke se at spørsmålet har noen betydning for de strafferettslige vurderingene av Bessebergs leasingbil som uansett ikke var et promoteringskjøretøy. Lagmannsretten kommer tilbake til betydningen av avtalene mellom Infront og BMW.

Lagmannsretten legger til grunn at sponsoravtalen med BMW var bakgrunnen for at IBU endret bilpark fra Citroën til BMW. Det fremgår av en e-post 26. april 2012 fra Stefan Krauss, daglig leder i Infront, til Rühr at Infronts tidligere daglige leder, Stefan Seykora, hadde tatt initiativet til at IBU skulle bytte bilpark fra Citroën til BMW. I den forbindelse var det også et ønske fra Infronts side at Besseberg skulle bytte til BMW. Dette fremgår blant annet av en e-post 18. oktober 2010 fra en ansatt i Infront til BMW. Lagmannsretten kan ikke se at det er holdepunkter i avtalene eller for øvrig for at BMW stilte som vilkår at Besseberg skulle kjøre en BMW i Norge. Etter lagmannsrettens syn er det heller ikke grunnlag for å tolke den nevnte e-posten av 18. oktober 2010 og en forutgående e-post av 30. september 2010 mellom de samme partene slik at Besseberg var opptatt av et bilskifte utover at han hadde et ønske om fortsatt å disponere en leasingbil. Denne korrespondansen underbygger imidlertid at Bessebergs bil ble behandlet på en særskilt måte, og på siden av den alminnelige bilparken til IBU. Dette forsterkes ytterligere av det faktum at Infront betalte hele startleien for bilen høsten 2011. I den forbindelse vil lagmannsretten også vise til en e-post 4. april 2011, et par uker før Besseberg inngikk den første leasingavtalen, fra Seykora til Besseberg:

Som vi snakket om, har jeg bedt BMW München vurdere om de kan senke de leasingkostnadene som IBU skal betale for din BMW X 5, enda mer. Jeg har dessverre ikke fått svar ennå, men kontakter deg straks jeg hører noe. Som du kanskje vet, spurte Klaus Leistner meg i midten av 02.2011, da vi møttes under FIS-VM i alpint i Garmisch-Partenkirchen i 2011, om BMW kunne stille bilen din gratis til disposisjon. Dette ønsket vil jeg jo gjerne oppfylle, men rent saklig sett er det slik at ingen i forretningslivet er villige til å gi ytelser uten rimelige motytelser. Og hvis

BMW skal gi bedre leasingbetingelser, er det naturligvis berettiget å spørre seg hvem som bærer kostnadene for dette, og hvorfor det skal være slik.

Mens Bessebergs leasingavtale, på grunn av lovbestemmelser i Norge, hadde en varighet på tre år, hadde IBU en BMW-bilpark med leasingavtaler som løp i to år fra slutten av 2010 til 2012. For denne perioden var det ingen avtale om utgiftsfordeling mellom IBU og Infront. Dette ble et tema våren 2012, etter at Krauss hadde overtatt som daglig leder av Infront, og partene diskuterte en ny markedsavtale. Det fremgår av en e-postkorrespondanse i april 2012 mellom Rühr og Krauss at IBU til slutt aksepterte å dekke halvparten av de påløpte kostnadene. I én av e-postene fra Krauss 26. april 2012 fremgår det at kostnadene til Bessebergs bil ikke inngikk i disse kostnadene. Partene ble på samme tid enige om at kostnadsfordelingen for 2012-2014 skulle reguleres i en særskilt avtale ved siden av markedsavtalen.

Lagmannsretten finner det ovennevnte hendelsesforløpet bevist utover enhver rimelig tvil, og har i bevisvurderingen lagt særlig vekt på de e-postene og dokumentbevisene som det er vist til ovenfor.

Den første bilparkavtalen mellom Infront og IBU i 2012

I referatet fra styremøtet i IBU i november 2011 fremgår det at visepresident Thomas Pfüller, i samarbeid med Infront, skulle forhandle om en videre bilparkavtale. Videre er det uttrykt i referatet fra styremøtet i mars 2012 at BMW var valgt som partner for IBUs hovedkontor for den kommende sesongen 2012/2013. Ettersom Bessebergs leasingavtale løp uavhengig av disse forhandlingene, er det nok et eksempel på at hans bilordning falt på siden av bilparken.

Samtidig som IBU og Infront 2. september 2012 inngikk markedsavtalen for sesongene 2014/2015 til 2017/2018, signerte partene en sideavtale om IBUs bilpark for de to kommende sesongene. Signeringen skjedde rett i forlengelsen av IBUs kongress der de to valgte revisorene hadde pekt på mulig interessekonflikt i tilknytning til bilavtalen. I avtalens punkt 2 var det bestemt følgende:

IA påtar seg alt administrativt og organisatorisk arbeid i samarbeid med leasingselskapet, offentlige myndigheter og forsikringsselskap og yter forskuddsbetaling for bilparken. I tillegg sørger IA for at IBU-presidentens bil stilles kostnadsfritt til disposisjon for IBU.

Andre punktum i denne bestemmelsen er bakgrunnen for at IBU fra dette tidspunktet viderefakturerte Infront for leiebeløpene som Besseberg fikk refundert frem til våren 2014. Med unntak av andre punktum i punkt 2, kan lagmannsretten ikke se at noen av de øvrige bestemmelsene – eller vedlegget som listet opp bilene i IBUs bilpark – omhandlet

Bessebergs bil. I punkt 4 var det videre fastsatt at alle de faste leiekostnadene ved bilparken, som da ikke omfattet Bessebergs bil, skulle deles likt mellom IBU og Infront.

I forkant av IBUs kongress ble det holdt et styremøte 31. august 2012. I protokollen fra møtet fremgår det at visepresident Pfüller informerte styret om forhandlingene med Infront om markedsavtalen og kontrakten om «IBU HQ car pool». Styret ga Besseberg og visepresident Leistner i oppdrag å signere den foreslåtte «HQ car pool contract». I hvilken grad styret da faktisk vedtok eller godkjente den bilordningen som Besseberg allerede hadde, og som var nevnt i en setning i avtalen, kan nok diskuteres. Rimelig tvil om dette må komme Besseberg til gode, og lagmannsretten legger til grunn at styret med dette både var kjent med og godkjente det som fremgikk av avtalen om Bessebergs bilordning.

I november 2012 inngikk Infront og BMW en avtale om BMW som sponsor for verdenscupen og VM. I avtalen fremgår det blant annet at Infront hadde leaset sju BMW'er som skulle merkes med reklame for BMW og benyttes ved arrangementer av IBUs funksjonærer mot et vederlag fra BMW. I et avtaleutkast hadde det også vært vist til IBUs president, men dette ble tatt ut da «[p]residentens bil skal betraktes separat».

Etter lagmannsrettens syn fremgår det klart av disse to avtalene at Bessebergs bil var en ordning på siden av IBUs alminnelige bilpark.

Som nevnt ovenfor, skrev Infront en erklæring/brev 18. april 2013 som skulle gi en forklaring på leasingbilen til Besseberg. Behovet for å skrive en erklæring underbygger at omstendighetene rundt bilen i det minste var uklare, og var utløst av spørsmålene fra de valgte revisorene. Det fremgår av en e-postutveksling i forkant at Ruhr og Besseberg gikk gjennom et utkast til erklæringen og kom med et par innspill. Erklæringen gir ingen god forklaring på hvorfor Besseberg skulle ha en kostnadsfri bil delvis og senere helt dekket av Infront. Som det fremgår ovenfor, bidro heller ikke erklæringen til at revisorene stanset sine undersøkelser.

Lagmannsretten finner det ovennevnte hendelsesforløpet bevist utover enhver rimelig tvil, og har i denne vurderingen lagt særlig vekt på de dokumentbevisene som det er vist til.

Den andre bilparkavtalen mellom Infront og IBU i 2014/2015

I 2014 forhandlet Infront og IBU om en ny bilparkavtale. Dette var nødvendig ettersom leasingavtalene på to år utløp i 2014. Også Bessebergs avtale utløp dette året.

Stefan Krauss oversendte 17. juli 2014 et utkast til avtale til generalsekretær Ruhr. I forbindelse med oversendelsen uttrykte Krauss:

Setningen om IBU-presidentens bil er litt endret pga. våre compliance-retningslinjer. Til informasjon så stilles den selvsagt til disposisjon gratis.

Uttrykket «kostnadsfritt» var tatt ut. Rühr videresendte e-posten til Besseberg, Leistner og Pfüller.

Det var styremøte i IBU 18. til 20. juli 2014. I referatet fra møtet fremgår det følgende om bilparkavtalen:

III. IBU HQ carpool 2014/2015

The VP of Marketing provided the revised proposal from INFRONT, which guarantees the availability of seven (7) BMW cars the IBU at annual costs of Euro 39,500.

► The EB approved this offer of INFRONT. Exceeding costs are carried by INFRONT, operational costs by the IBU. All details of this favorable agreement will be settled accordingly.

Lagmannsretten vil påpeke at antall biler er det samme som i avtalen mellom Infront og BMW fra november 2012, som da ikke inkluderte Bessebergs bil.

Av dette følger at styret har godkjent tilbudet fra Infront. Det er uklart om styret fikk fremlagt avtaleutkastet fra Infront. Rimelig tvil om dette må komme Besseberg til gode, og lagmannsretten legger derfor til grunn at avtaleutkastet ble fremlagt for styret. Lagmannsretten legger dermed til grunn at styret godkjente tilbudet og den avtaleteksten som da forelå. Dette innebar også en form for aksept av en bilordning for Besseberg.

I etterkant av IBU-kongressen tidlig i september 2014, der de valgte revisorene fremla sin rapport med kritikk av bilordningen, oversendte Krauss et nytt utkast til Rühr. I dette utkastet var hele setningen om Bessebergs bil tatt ut. Det fremgår av Krauss' e-post med oversendelsen 29. september 2014 at dette var «slik Leistner ønsket og så godkjente dem på kongressen».

I november 2014 var Infront og IBU reelt sett enige om avtalen om bilparken, og Infront signerte avtalen 13. november 2014. I denne signerte avtalen var henvisningen til Bessebergs bil fortsatt utelatt. Bilen er heller ikke omhandlet i andre bestemmelser.

Fra forsvarer er det anført at den siste bestemmelsen i avtalen, som blant fastsetter at antall kjøretøy skal minimum være det samme som tidligere, innebærer at også Bessebergs bil er inkludert.

Lagmannsretten kan ikke se at det er noe grunnlag for denne forståelsen, eller noen holdepunkter for at partene har forstått avtalen på denne måten. Den aktuelle klausulen var

også inntatt i avtalen fra 2012 der Bessebergs bil var nevnt. Dessuten hadde partene etterfølgende diskusjoner om avtalens ordlyd våren 2015, før IBU signerte, der blant annet utelatelsten av Bessebergs bil var et tema. Lagmannsretten viser blant annet til en e-post som Rühr sendte til Leistner 12. mai 2015, med kopi til Besseberg:

Anders har igjen tatt side letter-et til bilparken opp med meg. Dette har vi jo nå formulert på en generell måte i den endelige versjonen, slik at antall biler og tildeling ikke lenger er regulert og IBU kan regulere dette internt i hvert enkelt tilfelle. Dette er annerledes enn i side letter-et 2013/ 2014, der det var et vedlegg som redegjorde nøyaktig for bilbestillingen. Se vedlegg.

Hvis dette nå ikke lenger er regulert i det nye side letter-et 2014 - 2018, er spørsmålet "om" overhodet, og i så fall "hvordan", man nå vil la det framgå at IBU-presidenten får en bil til disposisjon som Infront har betalt i sin helhet siden 09/ 2012? Nå fremgår ikke dette noe sted. Heller ikke av styrevedtak. Dermed har vi visst igjen en liknende situasjon som før 2012.

Det var en videre diskusjon mellom IBU og Infront om det eventuelt igjen skulle justeres på ordlyden knyttet til presidentens bil, men det endte med at IBU signerte avtalen slik den forelå og at dette heller skulle fremgå i et vedlegg. Et slikt vedlegg er ikke fremlagt i saken. Rühr opplyste at hun hadde «rådført seg med IBU-styret» om spørsmålet. Det fremgår av en tidligere e-post at hun hadde videresendt e-poster om diskusjonen til Leistner og Besseberg. IBU signerte avtalen i mai 2015. Den signerte versjonen ble aldri formelt behandlet i IBUs styre.

Lagmannsretten finner det ovennevnte hendelsesforløpet bevist utover enhver rimelig tvil, og har i denne vurderingen lagt særlig vekt på de dokumentbevisene som det er vist til.

Perioden etter den andre bilparkavtalen

Besseberg inngikk en ny leasingavtale 25. november 2014. I forkant ga han BMW-forhandleren i Norge beskjed om at faktura skulle sendes til Infront, og oppga adressen han hadde fått tilsendt fra Krauss. Dette følger av en e-post 19. november 2014 fra Besseberg til forhandleren og en forutgående tekstmelding fra Krauss til Besseberg. Etter dette tidspunktet gikk alle fakturaene, både for startleien og de månedlige leiebeløpene, direkte fra BMW Financial Services i Norge til Infront. Tilsvarende gjaldt et engangsbeløp som påløp da Besseberg forlenget leasingavtalen med elleve måneder fra november 2017. Det fremgår av e-poster mellom IBU og Infront at dette også ble avtalt mellom Besseberg og Krauss.

Den 26. april 2018 utstedte Infront en faktura til IBU om betaling av halvparten av leasingkostnadene for Bessebergs bil for perioden 2014 til 2018. Dette skjedde i forbindelse med en e-postutveksling mellom Krauss og Leistner. I e-postene gis det inntrykk av at Infront hadde glemt å fakturere dette beløpet. Dette var åpenbart uriktig, og

lagmannsretten finner det utvilsomt at dette grepet ble tatt som følge av aksjonen mot IBU og Besseberg et par uker tidligere.

Avtalene mellom Infront og BMW

Lagmannsretten har ovenfor behandlet avtalene mellom Infront og BMW som ble inngått i 2010 og 2012. Partene inngikk en ny avtale 5. november 2014, og den knyttet seg til fornyelsen av bilparken som Infront og IBU avtalte. I avtalen ble BMW gitt en rett til å ha reklame på IBU-bilparkens kjøretøy. Disse kjøretøyene skulle primært benyttes av IBUs offisielle representanter i forbindelse med verdenscup og VM. Selv om presidenten i denne avtalen var nevnt som et eksempel på en slik offisiell representant, kan ikke lagmannsretten se at dette innebar et pålegg om at Besseberg skulle ha en slik – reklamefri – bil som han disponerte i Norge. På samme måte som den tidligere avtalen, falt Bessebergs bil på siden av de kjøretøyene som reguleres av denne sponsoravtalen.

Fra forsvarers side er det anført at det ikke forelå en gratis bil fra Infronts side fordi dette var en «sponsorbil» fra BMW. Dette er riktig i den forstand at Bessebergs bil hadde en sammenheng med bilparken, og at BMW betalte Infront for retten til å ha reklame på bilene i IBUs bilpark. Dette endrer likevel ikke på det faktum at det var Infront som fullt ut besørget og dekket leiekostnadene – først delvis og senere fullt ut – for Bessebergs bil i Norge. Denne bilen hadde meget begrenset – om noen – reklameverdi for BMW. Om, og eventuelt hvilket beløp, BMW betalte til Infront er uten betydning for den fordel som Besseberg mottok fra IBUs avtalepartner Infront. IBU og Besseberg kjente for øvrig heller ikke til innholdet av avtalene som Infront hadde med BMW, og om Infronts utgifter til Bessebergs bil ble dekket av BMW.

4.10.4 Vurderingen av straffbarhetsvilkårene

Basert på det faktum som er funnet bevist i punkt 4.10.2 og 4.10.3, finner lagmannsretten det bevist utover enhver rimelig tvil at Besseberg har mottatt en fordel fra Infront på noe i overkant av 850 000 kroner. Det er Besseberg, og ikke IBU, som har mottatt fordelene. Det forelå ikke et vedtak fra IBUs kongress som ga Besseberg rett til en kostnadsfri bil fra IBU. Dette er i seg selv avgjørende da verken styret, administrasjonen eller Besseberg selv hadde myndighet til å innvilge ham en bil på IBUs regning. At disse manglet en slik myndighet, forsterkes av den interessekonflikten som forelå når APF/Infront var involvert.

Dessuten forelå det heller ikke vedtak fra styret om en slik fordel før 2012, selv om noe annet ble uttrykt av styret i 2013. Det foreligger videre ingen styregodkjennelse av den bilordningen som faktisk gjaldt fra og med 2014. At styret, eller deler av styret, og administrasjonen var kjent med og tolererte Bessebergs bilordninger både før og etter 2010, innebærer ikke at Besseberg hadde en rett til å disponere en kostnadsfri bil. Heller ikke har det betydning at Besseberg eventuelt følte at han hadde rett på en slik fordel, eller

at han fortjente det på grunn av sin store innsats for IBU. Etter lagmannsrettens syn er det videre utvilsomt at Bessebergs bil var en særordning som Infront ga ham på siden av den ordinære bilparken til IBU fordi han var president. Han fikk en dyrere modell, helt uten reklame som fylte et lite tjenstlig behov og for øvrig til fri privat bruk i Norge. Det var aldri forhandlinger om ansvaret for disse utgiftene slik som for utgiftene til IBUs bilpark. Den endelige utformingen av bilparkavtalen av 2014, der Bessebergs bil ble helt utelatt, illustrerer også dette. Det samme gjør avtalen i 2017 mellom Besseberg og Krauss om å forlenge leasingavtalen med elleve måneder.

Når det gjelder anførselene knyttet til Infronts avtale med BMW, er dette tilstrekkelig kommentert ovenfor.

Det er utvilsomt – og ikke bestridt – at Besseberg mottok fordelen i anledning sitt verv som president. Dette forsto også Besseberg.

Det neste spørsmålet er om den mottatte fordelen var utilbørlig. Lagmannsretten vil i den forbindelse understreke at spørsmålet ikke er om det er utilbørlig at en president i et internasjonalt forbund får dekket en bil eller bilordning, eller om dette er vanlig i lignende organisasjoner. Utilbørlighetsvurderingen i denne saken dreier seg om en slik fordel kan «ordnes» av presidenten eller av styret, uten at spørsmålet forelegges rette myndighet, og i tillegg motta denne fordelen fra en sentral avtalepart.

Lagmannsretten har kommet til at den mottatte fordelen var utilbørlig. Det er tale om en betydelig fordel – både for hver av de to leasingavtalene og samlet sett – i form av en særordning som Besseberg mottok gjennom flere år fra en av IBUs mest sentrale avtaleparter. Dette er dessuten den samme avtaleparten som Besseberg erklærte seg inhabil til å delta i direkte forhandlinger med etter 2005. Lagmannsretten er enig med påtalemyndigheten i at en særordning for presidenten fra en viktig avtalepart – som også løp parallelt med at det ble forhandlet om og inngått viktige markedsavtaler – åpenbart innebar et påvirkningsmoment. Etter 2014 ble utilbørligheten ytterligere forsterket ved at fordelen ble tilnærmet usynlig i IBUs regnskaper og dokumenter. At administrasjonen og flere av styrets medlemmer hele tiden var kjent med ordningen, innebærer ikke at det var en slik åpenhet som må kreves ved denne typen avtaler som involverer øverste leder av organisasjonen og en avtalepart. Dette ble tydelig illustrert av de valgte revisorenes utfordringer med å få svar på sine spørsmål. Lagmannsretten vil også vise til det Krauss uttalte om Infronts compliance-retningslinjer da han foreslo å endre ordlyden i bilparkavtalen. Endelig vil lagmannsretten vise til at den mottatte fordelen var i strid med IBUs etiske regelverk om gaver og interessekonflikt som ble vedtatt i 2012. Det er dessuten påfallende at Bessebergs bil ble tatt ut av avtalen etter at bilordningen var et tema på kongressen i 2014, og at de involverte også forsøkte å skjule særordningen etter aksjonen i 2018.

Lagmannsretten viser også til vurderingene i punkt 4.9.3 om jaktturene som Besseberg mottok fra Infront. Leasingbilene må ses i sammenheng med disse fordelene, og de generelle betraktningene om blant annet påvirkning får tilsvarende anvendelse for vurderingen av leasingbilene.

Spørsmålet er så om Besseberg har handlet forsettlig. Det er utvilsomt at forsettet hans dekker mottak av en fordel i anledning presidentvervet. Det vises til drøftelsen ovenfor. Lagmannsretten har delt seg i et flertall og to mindretall i vurderingen av Bessebergs forsett når det gjelder omstendighetene som gjorde at fordelene var utilbørlig.

Det første mindretallet – lagdommer Trovik og meddommer Aasen – har kommet til at Bessebergs forsett dekker hele perioden som er omfattet av strekpunkt 10. Det er ikke tvil om at Besseberg i hele perioden har vært klar over at det ikke forelå noe vedtak i IBU som ga ham rett til bil i Norge, og at bilen var en fordel som han mottok fra Infront. Selv om Pfüller, Leistner og Rühr var mer involvert i de direkte forhandlingene med Infront om bilparkavtalene, er det likevel ingen tvil om at Besseberg var kjent med forhandlingene og hva det ble forhandlet om. Han ble involvert og informert, dels fortløpende via e-poster mv. fra Rühr og andre, dels gjennom sin deltakelse i styremøter, dels gjennom sin kontakt med de valgte revisorene og dels gjennom selv å inngå de to leasingavtalene. Det vises til gjennomgangen av hendelsesforløpet i punkt 4.10.2 og 4.10.3. På denne måten var Besseberg også kjent med de mest sentrale omstendighetene som gjorde ordningen utilbørlig. Dette mindretallet vil i tillegg trekke frem at Besseberg utvilsomt hadde meget god oversikt over IBUs konstitusjon og øvrige regelverk, og hvilken kompetanse som tillå de ulike organene. Han forsto derfor allerede i 2010 at det ikke forelå noe gyldig vedtak som ga ham en rett til en bil i Norge på IBUs regning. Videre var Besseberg fullt klar over at hans bilordning skilte seg fra den øvrige bilparken. Bessebergs avvisende og unnnvikende opptreden og holdning da han fikk spørsmål fra de valgte revisorene i 2012-2013, slik som beskrevet av vitnene Kokkonen og Lähdesmäki, underbygger at Besseberg forsto at ordningen burde holdes skjult. At han som president i en årrekke kan ha følt at han fortjente ytterligere kompensasjon for sin innsats, eller at han tiltok seg myndighet fordi han anså og behandlet IBU som «sin» organisasjon, er uten betydning. Det er også uten betydning at Besseberg eventuelt selv mente at denne fordelene fra Infront ikke var utilbørlig. Det avgjørende er at Besseberg utvilsomt forsto eller holdt som overveiende sannsynlig alle de omstendighetene som utilbørlighetsvurderingen bygger på.

Etter dette har dette mindretallet kommet til at Besseberg skal dømmes for handlingen i strekpunkt 10. Den mottatte fordelene utgjør 858 554 kroner.

Lagmannsrettens flertall – lagdommer Vikanes, meddommer Petersen, meddommer Norum og meddommer Orme – er i all hovedsak enig i det første mindretallets vurderinger av Bessebergs subjektive skyld, men har kommet til at det er en rimelig tvil knyttet til hans forsett for perioden frem til 2014. En slik tvil må komme Besseberg til gode.

Ettersom Besseberg hadde inngående kunnskap om IBUs regelverk, forsto han med all sannsynlighet allerede i 2010 at det ikke forelå noe gyldig vedtak som ga ham en rett til en bil i Norge. Flertallet har likevel kommet til at det er en rimelig tvil knyttet til Bessebergs forståelse om han hadde rett til en bil fra IBU frem til 2014. Da Besseberg inngikk leasingavtalen i 2011, hadde han tidligere hatt en bilordning. Han hadde også sendt refusjonskrav for fortløpende leieutgifter til IBU i 2010 som ble betalt. Dette fortsatte han å gjøre for BMW-avtalen gjennom 2012 og 2013. Refusjonskravene ble ikke forsøkt skjult, og det ble tydelig angitt som utgifter til leasingbil. Refusjonskravene kan tilsi at Besseberg selv mente å ha rett til en bilordning på IBUs regning. I tillegg kom det faktum – riktignok først i september 2012 – at hans bilordning ble vist til i en avtale mellom IBU og Infront. Et lite moment er det også at et samlet styre i juni 2013 ga uttrykk for at saken om bilordningen var ansett lukket. Samlet sett har derfor flertallet kommet til at det foreligger en rimelig tvil om Besseberg i tilstrekkelig grad frem til slutten av 2014 forsto de omstendighetene som innebar at den mottatte fordelten var utilbørlig. Da han inngikk den andre leasingavtalen i november 2014, var situasjonen en annen. Revisorene hadde avgitt sin rapport på kongressen der de tydelig påpekte interessekonflikt og brudd på etiske regler, og at det ikke forelå et vedtak som ga Besseberg en rett til bil i Norge. Videre hadde Krauss uttrykt et problem i forhold til Infronts compliance-regler, og det endte med at henvisningen til Bessebergs bilordning ble tatt ut av avtalen. Dessuten gikk fakturaene direkte fra leasingfirmaet til Infront. Slik situasjonen var blitt, utelukker flertallet at Besseberg ikke forsto eller holdt det som overveiende sannsynlig alle de omstendighetene som innebar at han mottok en utilbørlig fordel.

Etter dette har flertallet kommet til at Besseberg skal dømmes for strekpunkt 10, men likevel slik at perioden er avgrenset til den andre leasingavtalen. Den mottatte fordelten utgjør da 474 075 kroner.

Det andre mindretallet, meddommer Dahl, er i hovedsak enig i flertallets vurderinger, men er kommet til at Besseberg allerede fra slutten av 2012 hadde tilstrekkelig kunnskap om de omstendighetene som innebærer at den mottatte fordelten var utilbørlig. Det vises særlig til at de valgte revisorene begynte å stille spørsmål ved ordningen fra sommeren 2012. Dette innebærer at den mottatte fordelten utgjør et beløp som er en del høyere enn lagt til grunn av flertallet.

Det er utvilsomt at denne straffbare handlingen er foretatt i Norge.

4.11 Jurisdiksjon

Lagmannsretten viser til punkt 3.3 om de rettslige utgangspunktene.

Av de enkelthandlingene som Besseberg er funnet skyldig i, er de straffbare handlingene i strekpunkt 1, strekpunkt 5, strekpunkt 6, en del av strekpunkt 7, strekpunkt 8, strekpunkt 9

og strekpunkt 10 fullbyrdet i Norge, og dermed foretatt i Norge. Det vises til vurderingen under de enkelte punktene foran. Handlingene i strekpunkt 2, strekpunkt 4 og deler av strekpunkt 7 er foretatt i Russland, mens en del av strekpunkt 7 er foretatt i Østerrike. Av disse omfattes strekpunkt 2 og strekpunkt 4 av territorialprinsippet etter straffeloven (1902) § 12 første ledd nr. 2. Derimot faller deler av handlingene i strekpunkt 7 i den mellomperioden der det gjaldt et krav om dobbel straffbarhet.

Påtalemyndigheten har anført at territorialprinsippet, altså hovedregelen i straffeloven § 4, også gjelder for handlingene foretatt i Russland og Østerrike siden det er tale om ett sammenhengende straffbart forhold. Forsvarer har anført at territorialprinsippet ikke kan anvendes på de handlingene som er foretatt i utlandet, selv om disse inngår i ett sammenhengende forhold. Det er vist til nyere praksis fra Høyesterett om dette spørsmålet.

Lagmannsretten har kommet til at tiltalen gjelder ett sammenhengende straffbart forhold. Dette innebærer ikke uten videre at også enkelthandlingene som er foretatt i utlandet, omfattes av territorialprinsippet. Det må foretas en konkret vurdering. Dette kan utledes av HR-2017-2429-A, HR-2018-2043-A og HR-2018-2044-A, og understøttes også i noen grad av straffeloven § 3 andre ledd. Lagmannsrettens flertall – de dommerne som har kommet til at straffbarhetsvilkårene er oppfylt for de aktuelle handlingene – har imidlertid kommet til at norsk jurisdiksjon gjelder for hele det straffbare forholdet etter hovedregelen i straffeloven § 4.

De avgjørelsene som forsvarer har vist til, der det er konkludert med at norsk jurisdiksjon ikke gjelder for den delen av forholdet som er begått i utlandet, er ikke sammenliknbare med vår sak. HR-2017-2429-A gjaldt et tilfelle der siktede risikerte en form for tilbakevirkning av den norske straffebestemmelsen på et forhold som startet i Jemen, der handlingen ikke var straffbar. Også HR-2018-2044-A gjaldt et tilfelle der handlingen hadde startet i utlandet før siktede flyttet til Norge. Saken vår er mer sammenliknbar med HR-2018-2043-A der handlingen startet i Norge, fortsatte under et opphold i Nigeria og deretter igjen fortsatte i Norge. Det straffbare forholdet i vår sak omfatter handlinger i Norge gjennom hele gjerningsperioden, og Besseberg har i hele perioden vært fast bosatt i Norge og i det daglige utøvet sitt tillitsverv herfra. Enkelthandlinger foretatt i utlandet etter oktober 2015 utgjør en liten del av det samlede straffbare forholdet. Da forholdet startet, var også korrupsjon i utlandet omfattet av den norske korrupsjonsbestemmelsen. Dette har også vært tilfelle siden 2020. For fullstendighetens skyld tilføyes at kjøp av seksuelle tjenester i utlandet – også betalt av andre – har vært straffbart for norske borgere siden 2008. Verken hensynet til forutberegnelighet eller andre rettssikkerhetshensyn tilsier at det bør kreves dobbel straffbarhet for de enkelthandlingene som er begått i utlandet etter 2015.

For fullstendighetens skyld, bemerker lagmannsretten at anvendelse av straffeloven § 3 første ledd andre punktum, når det gjelder jurisdiksjonsreglene, ikke medfører et gunstigere resultat for Besseberg.

Endelig legger lagmannsrettens flertall til grunn at den form for smøring som har funnet sted i dette tilfellet, for så vidt gjelder handling foretatt i Russland, rammes av artikkel 204 i den russiske straffeloven som såkalt «krysha». Flertallet bygger her på den fremlagte engelske oversettelsen av bestemmelsen samt vitneforklaringen og rapporten fra Elena Vandisheva, leder av Transparency International, Russland, om dette regelverket.

4.12 Oppsummering

Lagmannsretten har kommet til at Besseberg er skyldig i korrupsjon. Han dømmes derfor etter tiltalen, men for et mindre omfang. Besseberg dømmes ikke for handlingen i strekpunkt 3, og han dømmes bare for en del av det som er anført i strekpunkt 7. Han dømmes for et mindre omfang enn angitt i strekpunkt 10. Det er dessuten dissens om et par ytterligere strekpunkter.

4.13 Grov korrupsjon

Etter en helhetsvurdering av Bessebergs korrupsjonshandling, har lagmannsretten kommet til at denne er grov, jf. straffeloven § 388 og straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. andre ledd. I denne vurderingen har lagmannsretten særlig lagt vekt på at Besseberg har mottatt betydelige økonomiske fordeler som klart overstiger 1 000 000 kroner, at flere av enkelthandlingene har påført og hadde en risiko for å påføre IBU betydelig omdømmetap, og at korrupsjonshandlingen pågikk over mange år og besto av en lang rekke enkelthandlinger. I tillegg legger lagmannsretten vekt på at Bessebergs handling var et klart brudd på den tilliten som fulgte med hans verv som president i et internasjonalt idrettsforbund.

Det presiseres at også de av dommerne som har kommet til at Besseberg skal dømmes for et mindre omfang enn lagt til grunn av flertallet, er enig i at overtredelsen er grov.

5. Straffutmåling

En samlet lagmannsrett har kommet til at Besseberg domfelles for grov korrupsjon. Det presiseres at dissensene om enkelthandlinger gjelder omfanget av den straffbare handlingen, og den enkelte dommer må derfor legge til grunn sitt eget syn på omfanget ved straffutmålingen.

Korrupsjon anses som svært samfunnsskadelig og mer straffverdig enn andre økonomiske forbrytelser. Lagmannsretten vil her blant annet vise til det som er uttrykt i forarbeidene til korrupsjonsbestemmelsen i straffeloven 1902, jf. Ot.prp. nr. 78 (2002-2003) side 5:

Korrupsjon utgjør en trussel mot rettsstaten, demokratiet, menneskerettighetene og sosial rettferdighet, og kan også hindre økonomisk utvikling og virke konkurransevridende. Norske myndigheter prioriterer derfor høyt å delta aktivt i det internasjonale samarbeidet mot korrupsjon. Det er også sentralt å sikre effektive virkemidler for å motvirke korrupsjon nasjonalt.

Samfunnets syn på korrupsjon er reflektert i rettspraksis om bestemmelsen. Det er utvilsomt at allmennpreventive hensyn må tillegges betydelig vekt ved straffutmålingen for denne typen samfunnsskadelig handling som også er vanskelig å avdekke.

Av rettspraksis følger at sentrale momenter for utmålingen er blant annet de hensynene som begrunner at en korrupsjonshandling er grov, jf. Rt-2010-1624 avsnitt 21, om gjerningspersonen er en offentlig ansatt eller knyttet til offentlig virksomhet, jf. blant annet Rt-2015-302 avsnitt 30 og HR-2016-1834-A avsnitt 35 og 41, beløpets størrelse, om det foreligger fast og langvarig korrupsjonsforsett og omfanget av korrupsjonshandlingen, jf. eksempelvis Rt-2010-1624 avsnitt 26 og 27.

Besseberg dømmes for en korrupsjonshandling som strekker seg over flere år. Det er også tale om mange enkelthandlinger. Begge deler er klart skjerpende.

Bessebergs handling var et alvorlig tillitsbrudd overfor den organisasjonen han var valgt til å lede. Han var øverste tillitsperson i en ikke-statlig organisasjon med et ideelt formål. Bessebergs posisjon som IBUs øverste leder medførte også at det var vanskeligere å avdekke, og treffe tiltak mot, hans misbruk av vervet. At den øverste lederen over lang tid mottok utilbørlige fordeler, noe andre i styret og i administrasjonen hadde en viss kunnskap om, bidro til å skape en form for aksept av en ukultur i organisasjonen. Bessebergs oppgave som IBUs øverste leder, var blant annet å ivareta interessene til samtlige nasjonale forbund som var medlemmer. I en slik rolle innebærer det et ekstra tillitsbrudd at han har tatt imot en rekke fordeler fra personer knyttet til et av forbundene. Selv om tillitsbruddet er klart skjerpende, og enn mer i en ideell organisasjon, kan lagmannsretten likevel ikke se at det er grunnlag for å trekke det så langt at det ved straffutmålingen kan sammenliknes med korrupsjon knyttet til offentlig myndighetsutøvelse eller virksomhet. Hensynet til samfunnets tillit til offentlig myndighetsutøvelse gjør seg ikke gjeldende.

Videre legges det vekt på i skjerpende retning at Besseberg har mottatt betydelige økonomiske fordeler. Lagdommer Vikanes, meddommer Petersen og meddommer Norum har kommet til at den samlede verdien av de mottatte fordelene utgjør i overkant av 1,3 millioner kroner. Beløpet kan gi noe veiledning om riktig straffenivå, men disse dommerne er enig med påtalemyndigheten i at beløpets størrelse får noe mindre vekt i lys av det alvorlige og langvarige tillitsbruddet som Bessebergs handling innebærer. Mindretallene i punkt 4.10.4 – lagdommer Trovik, meddommer Aasen og meddommer Dahl – er enig i dette, og på denne bakgrunn får det ikke nevneverdig betydning for den samlede

straffutmålingen at de har kommet til at Besseberg er skyldig i å ha mottatt fordeler av en høyere verdi. Betydningen av dissensen til mindretallet i punkt 4.3 og 4.9, meddommer Orme, kommer lagmannsretten tilbake til nedenfor.

Det er videre skjerpende at Besseberg også mottok fordeler som medførte en klar fare for omdømmetap for IBU. Lagmannsretten viser her særlig til fordelene knyttet til seksuelt samvær med kvinner.

Besseberg dømmes for passiv korrupsjon, altså som mottaker av fordeler. Det følger av rettspraksis at passiv korrupsjon i sin alminnelighet verken er mer eller mindre straffverdig enn aktiv korrupsjon.

Til forskjell fra de andre sakene som partene har trukket frem for å belyse straffenivået, dømmes Besseberg for «smøring». Han er ikke tiltalt for å ha gitt noen form for gjenytelser til givne eller andre. Som nevnt i innledningen, jf. punkt 1, vil bevis for at Besseberg faktisk har truffet eller påvirket beslutninger som kan knyttes til mottatte fordeler, likevel være et moment i straffutmålingen. Under ankeforhandlingen har det vært mye bevisførsel om Bessebergs angivelige Russland-vennlige holdning, først og fremst om tildelingen av VM og gjennomføring av verdenscupen i Tjumen i 2018, men også noe om russisk doping.

Flere av vitnene, blant annet Rauntun og Slokvik, tidligere generalsekretær og president i det norske forbundet (NSSF), samt tidligere generalsekretær Rühr, har forklart at de oppfattet Besseberg som uforståelig Russland-vennlig i perioden etter at avsløringene om organisert russisk doping ble kjent gjennom blant annet McLaren-rapportene i 2016. Rühr uttrykte også dette i en avlyttet samtale i slutten av 2017. Det russiske anti-dopingbyrået (RUSADA) hadde også vært non-compliant med WADA-koden siden slutten av 2015. Ut fra bevisførselen under ankeforhandlingen, er lagmannsrettens vurdering at IBU og Besseberg kunne og – særlig sett i ettertid – burde ha foretatt seg mer overfor Russland og de opplysningene som fremkom av McLaren-rapportene, eksempelvis ved å droppe verdenscuprennet i Tjumen. Etter lagmannsrettens syn kunne dette ha vært gjort på lik linje med at Tjumen tidlig i 2017 ble fratatt VM. Sistnevnte beslutning ble dessuten utløst av en advarsel fra WADA om at skiskyting ellers risikerte utestengelse fra senere vinter-OL. Lagmannsretten kan derfor forstå at omgivelsene oppfattet Besseberg som vennlig innstilt overfor Russland. Derimot kan lagmannsretten ikke se – ved straffutmålingen – at det er ført tilstrekkelig bevis for at Bessebergs holdning til arrangementene i Tjumen, doping eller andre saker knyttet til Russland, kan knyttes til de fordelene han mottok fra russiske myndighetspersoner. I sin forklaring ga Besseberg en grundig begrunnelse for de beslutningene som ble truffet, og at disse var i samsvar med IBUs regelverk og uttalelser fra blant annet sammenslutningen for olympiske vinteridretter (AIOWF) og WADA. Det samme gjaldt håndteringen av dopingsakene som kom ut av McLaren-rapportene. I sistnevnte fikk Besseberg også støtte fra vitnet Stephan Netze, en advokat som bisto IBU med dopingsaker. Etter lagmannsrettens syn kan Bessebergs holdning til de ulike sakene

også skyldes en overdreven tillit til egne vurderinger som medførte manglende vilje til å høre på andre synspunkter. Bessebergs lange og gode forhold til mange personer innen russisk skiskyting – uten at dette kan knyttes til forholdene i denne saken – kan også ha påvirket Bessebergs holdninger og beslutninger.

Av dette følger at det ved straffutmålingen legges til grunn at Besseberg utelukkende dømmes for smøring. Etter lagmannsrettens vurdering må korrupsjon der det er gitt motytelser, anses som mer straffverdig enn ren smøring. Fraværet av motytelser tilsier derfor en lavere straff.

Påtalemyndigheten har anført at riktig utgangspunkt for straffen i vår sak er ubetinget fengsel i noe over fire år. Det foreligger ikke direkte sammenliknbare saker i rettspraksis. For å underbygge straffenivået, har påtalemyndigheten blant annet vist til HR-2016-1834-A (Unibuss) og LB-2018-66173. Førstnevnte sak gjaldt en innkjøpsansvarlig i et offentlig eid bussforetak som mottok rundt 3 millioner kroner over to år, og straffen ble satt til fire år og seks måneder fengsel. Den andre saken – der anke til Høyesterett ikke ble tillatt fremmet – gjaldt en kommunalt ansatt byggesaksbehandler som mottok cirka 1,2 millioner kroner for 30 tilfeller av grov korrupsjon, og Borgarting lagmannsrett mente at utgangspunktet for straffen var noe i underkant av seks års fengsel.

Begge de to sakene gjaldt offentlig virksomhet eller myndighetsutøvelse, og det var bevist at det var gitt motytelser. I LB-2018-66173 ble det lagt til grunn at domfelte hadde økonomisk vinning som formål. Selv om sakene gir veiledning om det generelle straffenivået for grov korrupsjon, og at utgangspunktet er ubetinget fengsel av noe lengde, gir de likevel begrenset veiledning for den konkrete utmålingen i vår sak. Tilknytningen til offentlig virksomhet og motytelsene tilsier høyere straff. På den annen side er varigheten av Bessebergs korrupsjonshandling og hans posisjon som øverste tillitsperson skjerpene momenter i vår sak.

Av annen rettspraksis vil lagmannsretten vise til Rt-2012-243 (Undervisningsbygg) og LB-2017-108216. Også begge disse to dommene gjaldt offentlige tjenstepersoner og konkrete motytelser. I Undervisningsbygg-dommen avsnitt 43 la Høyesterett til grunn et utgangspunkt for korrupsjonsforholdet på fengsel i noe over tre år. Dette gjaldt mottak av bestikkelser på rundt 1,5 millioner kroner over en periode på to og et halvt år. Det følger av avsnitt 54 i dommen at straffen for de aktive i den saken, hvor beløpet var 200 000 kroner, ble vurdert til fengsel i et år og seks måneder. LB-2017-108216 gjaldt korrupsjonshandling av en ansatt i forsvaret som mottok noe i underkant av 1 million kroner i forbindelse med salg av utrangerte marinefartøy. Borgarting lagmannsrett mente, med henvisning til Undervisningsbygg-dommen, at passende straff for dette var fengsel i vel to år og seks måneder.

I den konkrete straffutmålingen har lagmannsretten delt seg i et flertall og to mindretall.

I lys av det nivået som følger av rettspraksis, de skjerpende omstendighetene i vår sak, og at saken gjelder smøring, har lagmannsrettens flertall – lagdommer Trovik, lagdommer Vikanes, meddommer Dahl og meddommer Norum – kommet til at et passende utgangspunkt for straffen er fengsel i underkant av tre år og seks måneder.

I formildende retning legger flertallet noe vekt på den lange tiden som er gått siden den straffbare handlingen ble avsluttet. Straffeloven § 78 bokstav e kommer ikke direkte til anvendelse. Det foreligger ingen liggetid i saken. Selv om etterforskningen har tatt lang tid, har den utvilsomt vært meget omfattende og krevende. Dessuten følger det av blant annet Undervisningsbygg-dommen avsnitt 50 at tidsmomentet har mer begrenset betydning i korrupsjonssaker. Likevel er det slik at forholdet i vår sak strekker seg usedvanlig langt tilbake i tid, til dels mer enn 15 år. Forholdet ble også avdekket og avsluttet for mer enn sju år siden. Den lange saksbehandlingstiden har utvilsomt vært en tung belastning for Besseberg.

Videre i formildende retning legger flertallet noe vekt på at Besseberg for noen av forholdene langt på vei dømmes på grunnlag av sin egen forklaring, særlig forholdene i strekpunkt 1, 2 og 5. Det er ikke tale om en uforbeholden tilståelse etter straffeloven § 78 bokstav f, og det foreligger en stor mengde andre bevis, men Bessebergs forklaringer har likevel bidratt til en viss opplysning av saken.

Besseberg er nå 79 år gammel. Det følger av straffeloven § 78 bokstav g at det kan være et formildende moment at straffreaksjonen vil bli en sterk belastning på grunn av høy alder. Selv om flertallet innser at saken er en stor belastning for Besseberg, fremsto han som fysisk frisk og i god form under ankeforhandlingen. Hans høye alder kan ikke tillegges vekt ved utmålingen. I hvilken grad Besseberg vil være soningsdyktig senere, blir det opp til Kriminalomsorgen å vurdere.

Det har vært stor medieomtale av saken. Flertallet er ikke i tvil om at dette har vært belastende for Besseberg og hans familie. Deler av medieomtalen har gått på private forhold. Det er imidlertid tale om en sak som har stor offentlig interesse, og dette måtte Besseberg forvente i hans posisjon. Flertallet kan derfor ikke se at medieomtalen har vært av en slik karakter at den kan tillegges vekt ved straffutmålingen, jf. blant annet Rt-2001-227, LB-2018-66173 og LB-2017-170785.

En rekke av enkelthandlingene er begått i eller knyttet til Russland som er kjent for et omfattende problem med korrupsjon. Dette får ingen betydning for straffutmålingen. Det følger klart av HR-2017-1776-A avsnitt 26 (Yara) at det ikke har betydning om det er et korrupsjonsutsatt land som er berørt av korrupsjonshandlingen, når det først er konstatert en straffbar overtredelse.

Når det tas hensyn til de formildende momentene, har lagmannsrettens flertall kommet til at straffen settes til fengsel i 3 år.

Det første mindretallet – meddommer Petersen og meddommer Aasen – har kommet til at riktig utgangspunkt for straffen er noe lavere enn det flertallet har lagt til grunn. Det vises til gjennomgangen av rettspraksis ovenfor. I tillegg mener dette mindretallet at det må legges større vekt på de formildende momentene. Dette gjelder særlig den lange tiden som er gått siden de straffbare handlingene ble begått og den lange etterforskningstiden. Dessuten mener dette mindretallet at det også må legges vekt på Bessebergs høye alder og medietrykket. Samlet sett mener derfor dette mindretallet at riktig straff er fengsel i 2 år og 6 måneder.

Det andre mindretallet – meddommer Orme – er enig i det første mindretallets syn på de formildende momentene. I tillegg har det andre mindretallet kommet til at Besseberg skal dømmes for et lavere beløp og en kortere periode enn flertallet og det første mindretallet, jf. strekpunkt 1 og 9. På denne bakgrunn har det andre mindretallet kommet til at riktig straff er fengsel i 2 år.

En samlet lagmannsrett kan ikke se at det er noe grunnlag for å gjøre hele eller deler av straffen betinget. Dette følger klart av rettspraksis og tunge allmennpreventive hensyn.

Påtalemyndigheten har påstått at Besseberg idømmes en bot på 1 000 000 kroner. Dette er bakgrunnen for at påstanden om fengsel er redusert til tre år og seks måneder. Det er ikke vist til noen praksis som underbygger at det bør gis en bot i tillegg til, eventuelt delvis i stedet for, ubetinget fengsel. En samlet lagmannsrett kan heller ikke se at en bot i tillegg til fengselsstraff er tilstrekkelig begrunnet når det utmåles en lengre fengselsstraff. Det idømmes derfor ingen bot.

Ved den samlede utmålingen er det tatt hensyn til inndragningen, jf. punkt 6.

I samsvar med flertallets syn settes straffen til fengsel i 3 år.

6. Inndragning

Besseberg domfelles for en handling som er begått dels før og dels etter at gjeldende straffelov trådte i kraft. Gjeldende straffeloven § 67 om inndragning samsvarer med reglene om inndragning i straffeloven av 1902, med noen språklige endringer. Ettersom partene og tingretten utelukkende har vist til straffeloven § 67, vil lagmannsretten også nøye seg med å vise til denne bestemmelsen i det følgende.

Det følger av straffeloven § 67 første ledd første punktum at utbytte av en straffbar handling skal inndras. Andre punktum bestemmer at hele eller deler av utbyttets verdi kan

inndras istedenfor utbyttet, mens det følger av bestemmelsens andre ledd tredje punktum at inndragningsbeløpet fastsettes skjønnsmessig hvis beløpet ikke kan godtgjøres.

Påtalemyndigheten har lagt ned påstand både om inndragning av diverse gjenstander i medhold av straffeloven § 67 første ledd første punktum og verdiinndragning etter første ledd andre punktum.

Lagmannsretten tilføyer at inndragningsansvaret kan reduseres eller falle bort hvis inndragning vil være klart urimelig, jf. straffeloven § 67 første ledd fjerde punktum. Dette er en snever unntaksregel som det ikke er grunnlag for å anvende i denne saken.

Påtalemyndigheten har påstått inndragning av klokkene omhandlet i tiltalen strekpunkt 1, strekpunkt 3 og strekpunkt 5. Basert på det som lagmannsretten har kommet til i punkt 4.3 og 4.5, enten en samlet lagmannsrett eller lagmannsrettens flertall, skal Omega-klokken i strekpunkt 1 og Ulysse Nardin-klokken i strekpunkt 5 inndras som utbytte av en straffbar handling. Det følger av dissensen i punkt 4.3 at meddommer Orme mener at det ikke er grunnlag for å inndra Omega-klokken. Det er ikke grunnlag for å inndra Hublot-klokken i strekpunkt 3, og det vises til punkt 4.4 ovenfor.

Påtalemyndigheten har videre påstått inndragning av i alt seks ulike jakttroféer. Av disse er bogmontasje av en maralhjort knyttet til jakturen i Tjumen i 2015, jf. tiltalen strekpunkt 6, bogmontasje av en muflon og en muflonskalle knyttet til jakt i Tsjekkia, jf. tiltalen strekpunkt 9, og to hjorteskaller og en gemseskalle knyttet til jakt i Østerrike/Liechtenstein, jf. tiltalen strekpunkt 9. Basert på det som lagmannsretten har kommet til i punkt 4.8.3 og 4.9, enten en samlet lagmannsrett eller lagmannsrettens flertall, skal disse jakttroféene inndras som utbytte av en straffbar handling. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig bevist at de aktuelle troféene er knyttet til de aktuelle jaktturene. Det vises her særlig til bilder fra Bessebergs bopel med tilhørende forklaring fra vitnet Georgsen, samt oversiktene over felte dyr med underliggende dokumentasjon.

Påtalemyndigheten har påstått verdiinndragning på 1 480 000 kroner. Beløpet bygger på beregnede verdier av fordeler som ble konsumert av Besseberg. Det er fire elementer i denne beregningen; (i) leasingbilene, jf. tiltalen strekpunkt 10, (ii) jakt i Tsjekkia, jf. tiltalen strekpunkt 9, (iii) jakt i Østerrike, jf. tiltalen strekpunkt 9, og (iv) jakt i Russland, jf. tiltalen strekpunkter 4, 6 og 8.

I punkt 4.10 har lagmannsrettens flertall kommet til at Besseberg mottok en straffbar fordel på 474 075 kroner knyttet til leasingbilen. Det straffbare utbyttet tilsvarer denne verdien som dermed inndras.

I punkt 4.9 har lagmannsretten kommet til at jaktturene til Tsjekkia var en straffbar fordel som Besseberg mottok. Oversikten over disse jaktturene viser at Infront/Schmid har dekket kostnader for Besseberg tilsvarende i alt 232 980 kroner. Dobbeltføringen av jakttroféet –

bogmontasje av muflon – er da trukket ut. De dekkede utgiftene utgjør verdien av det straffbare utbyttet. Ettersom troféet i seg selv inndras, mener lagmannsretten at det er riktig å trekke denne verdien ut av beløpet som skal inndras. Lagmannsretten fastsetter derfor inndragningsbeløpet til 228 678 kroner.

I punkt 4.9 har lagmannsrettens flertall kommet til at samtlige av jaktturene til Østerrike/Liechtenstein utgjorde en straffbar fordel. Verdien av dette straffbare utbyttet kan ikke fastsettes nøyaktig. Påtalemyndigheten har tatt utgangspunkt i faktiske og sammenliknbare kostnader for felling av dyr som kan knyttes til Besseberg. Dette beløpet utgjør 222 280 kroner. Etter flertallets syn er dette en godt begrunnet fremgangsmåte for å fastsette verdien av denne delen av utbyttet. Basert på det som lagmannsrettens flertall, har kommet til i punkt 4.9.3 om Bessebergs felling av dyr, fastsettes verdien av denne delen av utbyttet til 222 280 kroner.

Påtalemyndigheten har i tillegg påstått inndragning av 70 000 kroner som skal være verdien av den delen av utbyttet som knytter seg til opphold og tilgang til jaktområdet. Beregningen av beløpet har tatt utgangspunkt i en døgnpris ut fra den årlige leiekostnaden som Schmid/Infront har betalt for jaktområdet. Døgnprisen er så multiplisert med antall døgn som Besseberg har benyttet jaktområdet. Denne beregningsmetoden har flere svakheter. Besseberg var bare én av flere deltakere på jaktturene, slik at han ikke skal «bære» hele døgnprisen. På den annen side antar flertallet at jaktområdet ikke ble benyttet alle dager i året, slik at den faktiske døgnprisen var høyere. Dessuten kommer fordeler i form av mat, transport og lignende i tillegg. Samlet sett har flertallet kommet til at verdien av denne delen av utbyttet i alle fall var 70 000 kroner. Flertallet har derfor kommet til at det er grunnlag for å inndra et beløp på 292 280 kroner.

Mindretallet, meddommer Orme, har i punkt 4.9 kommet til at den straffbare handlingen for så vidt gjelder jakt og overnatting først startet i 2012. Dette innebærer at det ikke er grunnlag for å inndra verdien av dette.

I punkt 4.8 har lagmannsretten kommet til at tre jakturer i Russland er straffbare fordeler. Den samlede verdien av dette straffbare utbyttet er usikkert. Påtalemyndigheten har påstått inndragning av 90 000 kroner, og har da basert denne beregningen på forklaringen fra vitnet Østbye om priser på jakturer og felling av dyr i Russland, sammenholdt med det som er bevist om hvilke dyr Besseberg jaktet og felte. I tillegg kommer kostnader for transport av jakttroféet i strekpunkt 6 – bogmontasje av maralhjort – der selve troféet også inndras. Påtalemyndigheten har lagt til grunn at verdien av dyrene er 70 950 kroner, kostnadene for transport av troféet 16 000 kroner og et samlet beløp på 5 500 kroner for opphold/overnatting. Det samlede beløpet er avrundet nedover til 90 000 kroner.

Ettersom det var tale om et eksklusivt jaktområde, disponert av guvernøren, der deltakerne ble transportert med både helikopter og bil, finner lagmannsretten det sannsynliggjort at

kostnaden ved turene var relativt betydelige. Overnatting og opphold var også noe helt annet enn en enkel standard i en jakthytte. Det er derfor mest sannsynlig at påtalemyndighetens estimat i alle fall ikke er for høyt. Lagmannsretten viser også til det som er lagt til grunn om verdien under straffespørsmålet. På den annen side er det noen usikkerhetsfaktorer ved beregningen av verdien av felte dyr, blant annet fordi flere av estimatene knytter seg til andre tidspunkt enn da Besseberg var på jakt. For å ta høyde for usikkerheten ved den beregningen som er benyttet, har lagmannsretten kommet til at det er sannsynliggjort at verdien av utbyttet i alle fall utgjorde 80 000 kroner. Dette beløpet inndras.

I samsvar med flertallets syn, utgjør den samlede verdien av utbyttet 1 075 033 kroner. Ettersom flere av delbeløpene er estimer, avrundes inndragningsbeløpet til 1 070 000 kroner.

7. Saksomkostninger

Lagmannsretten har kommet til at Besseberg dømmes for et noe mindre omfang enn det tingretten kom til. I tillegg har lagmannsretten fastsatt en lavere straff. Av dette følger at det ikke er grunnlag for å ilegge Besseberg ansvar for saksomkostninger, jf. straffeprosessloven § 436 andre ledd.

Dommen er avsagt med de dissensene som fremgår ovenfor.

DOMSSLUTNING

1. Anders Besseberg, født 25. februar 1946, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 276 b første ledd jf. andre ledd jf. § 276 a første ledd bokstav a og straffeloven § 388 jf. § 387 første ledd bokstav a jf. andre ledd til en straff av fengsel i 3 – tre – år.
2. I medhold av straffeloven § 67 første ledd inndras følgende fra Anders Besseberg:
 - a. klokke av typen Omega (beslag A-1-3-15)
 - b. klokke av typen Ulysse Nardin (beslag A-1-3-19)
 - c. bogmontasje av muflon (dok 09,11, figur 56)
 - d. bogmontasje av maralhjort (dok 09,11, figur 39)
 - e. muflonskalle (dok 09,11, beslag A-2.1.1.1)
 - f. hjorteskalle, åttetagger (dok 09,11, figur 23)
 - g. hjorteskalle, tolvtagger (dok 09,11, figur 72)
 - h. gemseskalle (dok 09,11, figur 48)
 - i. 1 070 000 – énmillionogsyttitusen – kroner.
3. Saksomkostninger idømmes ikke.

Mette D. Trovik

Eirik Vikanes

Kristian Dahl

Lene Michelle Stannett Orme

Aage Christian Petersen

Ingerid Marie Lorentzen Norum

Gunn Inger Aasen

Dokument i samsvar med undertegnet original,
Tonje Merethe Marcussen, signert elektronisk

Veiledning til domfelte i lagmannsretten

Du kan anke dommen i lagmannsretten

Du har rett til å anke over en dom i lagmannsretten. Du må i så fall anke innen to uker fra den dagen dommen er avsagt eller forkynt (gjort kjent) for deg. Det er Høyesterett som behandler anker over avgjørelser i lagmannsretten.

Hva kan du anke over?

Du kan anke over

- lovanvendelsen under skyldspørsmålet, hvis du mener loven er tolket feil
- utmålingen av straffen
- inndragning, erstatning, tap av førerrett eller lignende
- feil ved saksbehandlingen

Du kan ikke anke over feil ved bevisvurderingen under skyldspørsmålet.

Høyesterett kan nekte å behandle anken

For å bli behandlet i Høyesterett må anken gjelde spørsmål som har betydning utover din sak, eller det må foreligge andre særlige grunner. Høyesteretts ankeutvalg avgjør om anken blir behandlet.

Hvordan anker du?

Du kan anke skriftlig eller muntlig for den lagmannsretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (for eksempel statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også anke overfor ansatte i fengselet.

Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør anke dommen, og eventuelt hjelpe deg med å skrive anken. Du kan også få hjelp til å skrive anken hos lagmannsretten, påtalemyndigheten eller hos ansatte i fengselet. Du må i alle tilfelle selv skrive under på anken.

Hvis Høyesterett vil behandle anken, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

Hva må anken inneholde?

I anken må du spesifisere

- hvilken dom du anker
- om anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff, inndragning eller andre reaksjoner
- hvilke feil du mener har skjedd – når anken gjelder saksbehandlingen

Videre bør du nevne

- nye bevis som du vil legge fram
 - endringen du ønsker
 - hvilke feil anken gjelder, ved anke over lovanvendelsen
-

Var du ikke til stede under ankeforhandlingen?

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under ankeforhandlingen, kan du be om at saken blir behandlet på nytt. For å kunne få ny behandling på grunn av møtefravær må du gjøre det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du ikke meldte fra i tide. Du må sette fram kravet for lagmannsretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt (gjort kjent) for deg.

Tidspunktet for soning

Dersom du er dømt til ubetinget fengselsstraff, kontakter Kriminalomsorgen deg om tid og sted for soningen. Dersom du har særlige ønsker om når du skal sone, må du kontakte Kriminalomsorgen.

Soning i eget hjem

Dersom du har fått en dom på under fire måneder ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i eget hjem med elektronisk kontroll (fotlenke) (straffegjennomføringsloven § 16 andre ledd). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Soning i institusjon

Dersom du har fått en dom på under ett år ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i en institusjon for behandling av avhengighet eller psykiske lidelser, spesielle former for omsorg eller attføring (straffegjennomføringsloven § 12). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Betinget fengselsstraff

Dersom du er dømt til betinget fengselsstraff, betyr det at soningen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan også være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at fengselsstraffen helt eller delvis skal sones.

Samfunnsstraff

Dersom du er dømt til samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Ungdomsstraff

Dersom du er dømt til ungdomsstraff, sendes saken til Konfliktrådet. Konfliktrådet vil innkalle til et stormøte der det skal utarbeides en ungdomsplan. Blir man ikke enige om en ungdomsplan, sendes saken tilbake til domstolen som avgjør om hele eller deler av den betingede straffen skal sones. Hvis du begår en ny straffbar handling før ungdomsstraffen er gjennomført, eller hvis du bryter vilkårene satt i ungdomsplanen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Bot

Dersom du er dømt til å betale en bot og ikke betaler innen betalingsfristen, vil den bli forsøkt innkrevet ved lønnstrekk eller annen tvangsinnkreving. Lykkes ikke dette, må du sone i fengsel.
